

Strategia rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Projekt, wersja 2.2 z dnia 14.12.2021 r.

Ćmielów, 2021 r.

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie

ul. Ostrowiecka 40

27-440 Ćmielów

tel. 15 861 20 18

e-mail: urząd@cmielow.pl

www.cmielow.pl

Nadzór merytoryczny:

dr hab. Andrzej Raszkowski, prof. UEW

e-mail: andrzej.raszkowski@ue.wroc.pl

tel. 606 262 335

Academia.edu

<https://ue-wroc.academia.edu/AndrzejRaszkowski>

ResearchGate

https://www.researchgate.net/profile/Andrzej_Raszkowski

LinkedIn

<https://www.linkedin.com/in/andrzej-raszkowski/>

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	5
2. Podsumowanie przeprowadzonej diagnozy, rekomendacje	39
3. Analiza SWOT Gminy Ćmielów	41
4. Misja i wizja Gminy Ćmielów	44
5. Cel horyzontalny, cele strategiczne i operacyjne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym	45
6. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi	48
7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	55
8. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego wraz z zakresem planowanych działań	63
9. Uwarunkowania wodne oraz związane ze zmianami klimatu	69
10. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy wraz z zakresem planowanych działań	70
11. System realizacji strategii	72
12. Literatura pomocnicza	81
13. Spis wykresów	83
14. Spis tabel	84
15. Spis map	85
16. Lista lokalnych liderów biorących udział w pracach nad opracowaniem (opcjonalnie)	86

Wprowadzenie

Należy podkreślić, że Gmina Ćmielów jest obszarem posiadającym naturalne uwarunkowania oraz kapitał społeczny predysponujący ją do zrównoważonego rozwoju w nadchodzących latach, którego jednym z efektów będzie wzrost jakości życia mieszkańców.

Wśród przesłanek opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030” wskazać można potrzebę określenia celów rozwojowych gminy, przy uwzględnieniu warunków zmieniającego się otoczenia społecznego, ekonomicznego, środowiskowego. Efektywna implementacja założeń strategii usprawni proces pozyskiwania środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

Kluczowe, z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju Gminy Ćmielów, są poniższe cele:

- CEL STRATEGICZNY HORYZONTALNY: Wzrost jakości życia mieszkańców Gminy Ćmielów przy poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju,
- Cel strategiczny 1. Rozwój infrastruktury technicznej oraz społecznej, w tym sektora kultury oraz ochrony zdrowia,
- Cel strategiczny 2. Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości oraz rozwoju gospodarczego gminy,
- Cel strategiczny 3. Rozwój turystyki, usług oraz miejsc wypoczynku dla mieszkańców,
- Cel strategiczny 4. Aktywizacja i rozwój obszarów wiejskich,
- Cel strategiczny 5. Ochrona środowiska naturalnego oraz efektywne zagospodarowanie przestrzeni.

Strategia powstała na bazie wyników badań desk research, przeprowadzonych badań społecznych w formie kolportowanych formularzy, spotkań konsultacyjnych. W procesie prac nad dokumentem korzystano z danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz materiałów przekazanych przez Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie. Należy zaznaczyć, że pracownicy Gminy Ćmielów byli czynnie zaangażowani we wspomniany proces, udzielając profesjonalnego wsparcia merytorycznego i organizacyjnego.

Andrzej Raszkowski

1. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Rozdział dotyczący diagnozy Gminy Ćmielów powstał na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd **Miasta i Gminy w Ćmielowie** oraz danych pozyskanych z **Głównego Urzędu Statystycznego**. Po uwagę wzięto lata 2014-2020, czyli okres obowiązywania poprzedniej strategii rozwoju gminy.

Położenie geograficzne. Gmina Ćmielów położona jest w obrębie Województwa Świętokrzyskiego, w powiecie Ostrowieckim, w jego wschodniej części. W latach 1975-1998 miasto i gmina Ćmielów stanowiło część województwa tarnobrzeskiego, a wcześniej województwa kieleckiego. Należy do gmin miejsko-wiejskich. W skład administracyjny gminy wchodzi miasto Ćmielów oraz 24 wsie: Boria, Borownia, Buszkowice, Brzóstowa, Czarna Glina, Drzenkowice, Glinka, Grójec, Jastków, Krzczonowice, Łysowody, Piaski Brzostowskie, Podgrodzie, Przeuszyn, Podgórze, Ruda Kościelna, Stoki Duże, Stoki Małe, Stoki Stare, Trębanów, Wola Grójecka, Wiktoryn, Wólka Wojnowska, Wojnowice i 2 przysiółki Smyków i Krasków. Powierzchnia gminy liczy 117 km² i zamieszkuje ją ponad 7000 mieszkańców. Gmina zajmuje powierzchnię 11790 ha, w tym 1334 ha to powierzchnia miasta Ćmielowa. Struktura użytkowania gruntów w gminie przedstawia się następująco (11790 ha):

- użytki rolne (7608 ha) stanowią 64,53% ogółu powierzchni gminy, w tym grunty orne 6077 ha (51,54% ogółu powierzchni gminy); sady 125 ha, trwałe użytki zielone zajmują 1406 ha,
- lasy 3676 ha (31,18%), w tym lasy państwowe 2881,9 ha, lasy prywatne 794,10 ha,
- pozostałe tereny to 506 ha (4,29%) obejmujące budownictwo mieszkaniowe, usługi, handel i tereny zielone.

Jednostki pomocnicze na terenie wiejskim gminy to następujące sołectwa: Boria, Borownia, Buszkowice, Brzóstowa, Czarna Glina, Drzenkowice, Glinka, Grójec, Jastków, Krzczonowice, Łysowody, Piaski Brzostowskie, Podgrodzie-Smyków, Podgórze, Przeuszyn, Ruda Kościelna, Stoki Duże, Stoki Małe, Stoki Stare, Trębanów, Wiktoryn, Wola Grójecka, Wólka Wojnowska oraz Wojnowice.

Miasto i Gmina Ćmielów graniczy:

- od południa – z gminami Opatów, Wojciechowice (powiat Opatów),

- od południowego zachodu – z gminą Sadowie (powiat Opatów),
- od zachodu – z gminą Bodzechów (powiat Ostrowiec Świętokrzyski),
- od północy – z gminą Bałtów (powiat Ostrowiec Świętokrzyski),
- od wschodu – z gminami Ożarów, Tarłów (powiat Opatów).

Odległość siedziby gminy od siedziby władz wojewódzkich (Kielc) waha się w granicach 80-100 km, od siedziby starostwa w Ostrowcu Świętokrzyskim 10-20 km. Odległość od pobliskich miejscowości koncentrujących usługi ponadlokalne i miejsca pracy, z których korzysta społeczność miasta i gminy Ćmielów: Opatów 14-20 km; Ostrowiec Świętokrzyski 10-20 km; Ożarów 10-14 km, jest to jednocześnie dystans do ośrodków administracyjnych i przemysłowych. Gmina ma relatywnie dobre połączenie komunikacyjne z wymienionymi ośrodkami. Najważniejsze arterie komunikacyjne przebiegające przez teren gminy to: droga wojewódzka Nr 755 Ostrowiec-Zawichost; linia kolejowa relacji Skarżysko – Kamienna – Sandomierz oraz sieć dróg powiatowych i gminnych.

Zasoby przyrodnicze. W morfologii terenu gminy wyróżniają się dwie zasadnicze części: północna (regionu Wyżyny Łżeckiej) i południowa (region Wyżyny Opatowskiej). Część północna to wysoczyzna zbudowana ze skał węglanowych jurajskich i osadów związanych z działalnością rzeki Kamiennej w rejonie Ćmielowa, płaska i szeroka (około 1,5 km) ulega zwężeniu ku północy do około 600 m z wyraźną krawędzią wysokości kilkudziesięciu metrów. Rzeka Kamienna wpływająca na teren gminy od zachodu płynąc w kierunku wschodnim, gwałtownie zbiega w kierunku północnym (strefa dyslokacji tektonicznej). Licznie w tym rejonie występujące doliny boczne oraz wydmy nie są widoczne w morfologii, maskują je kompleksy leśne. W rzeźbie terenu wyróżniają się wyrobiska o głębokości do 8 metrów związane z eksploatacją wapieni i kruszyw.

Wyżynę Opatowską budują kilkunastometrowej grubości lessy, w których powstały liczne erozyjne formy urozmaicające rzeźbę terenu: doliny cieków Trębanówka, Przepaść, a także wąwozy i jary o prawie pionowych ścianach i znacznych głębokościach. Specyficzna rzeźba terenu oraz utwory ją tworzące (lessy, skały ilaste) sprzyjają powierzchniowym ruchom masowym. Na terenie gminy znajdują się dwa osuwiska w Podgrodziu i Grójcu. Deniwelacje terenu gminy sięgają 87 metrów. Najniższy punkt (dno doliny Kamiennej) w Wyrzykowszczyźnie znajduje się na wysokości 152 m n.p.m., najwyższy w miejscowości Kolonia Trębanów na wysokości około 239 m n.p.m.

Naturalny system powiązań ekologicznych na terenie gminy tworzą:

- ekosystemy leśne, zajmujące powierzchnię 3676 ha w północnej części gminy, co stanowi około 31% ogólnej powierzchni, dominują bory mieszane z sosną i dębem szypułkowym;
- ekosystemy dolin rzecznych i łąkowe występujące głównie w dolinie rzeki Kamiennej i jej dopływów, które w większości znajdują się na terenach zawilgoconych tworząc bogate zespoły florystyczne;
- ekosystemy wodne, tworzą je wody płynące i oczka wodne, starorzecze w obrębie doliny Kamiennej z charakterystycznymi zbiorowiskami roślinności;
- ekosystemy muraw i zarośli kserotermicznych, unikalne zbiorowiska roślinności charakterystyczne dla gleb suchych, ciepłych, zasobnych w węglan wapnia.

Na terenie gminy występuje wiele gatunków roślin objętych całkowitą lub częściową ochroną. Stwierdzono miejsca gniazdowania rzadkich gatunków ptaków. W krajobrazie gminy można wyróżnić dwie zasadnicze części. Południowa sięgająca po Ćmielów jest wysoczyzną lessową o zróżnicowanej rzeźbie terenu. Występują tutaj liczne wąwozy, parowy i dolinki o stromych zboczach. Północna część gminy posiada nieco mniej form geomorfologicznych, nie zmniejsza to jej walorów krajobrazowych. Rzeka Kamienna tworzy malownicze meandry oraz starorzecza. Na prawym brzegu jej doliny odsłaniają się wapienie jurajskie. Walory naturalne, zabytki kultury sprawiają, iż teren gminy jest atrakcyjny krajobrazowo. Sieć rzeczna gminy jest uboga. Tworzy ją Kamienna (ciek II rzędu), będąca lewobrzeżnym dopływem Wisły oraz jej prawobrzeżny dopływ – Przepaść z Trębanówką (lewobrzeżny dopływ).

Na terenie gminy Ćmielów występują następujące formy ochrony przyrody:

- rezerwat przyrody Krzemionki Opatowskie, położony w gminie Bodzechów i gminie Ćmielów;
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk (SOO), obszar Natura 2000 „Dolina Kamiennej” PLH 260019.
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Zbocze doliny Kamiennej”,
- Pomnik żywej przyrody – Robinia akacjowa położony w miejscowości Przeuszyn.

Historia Gminy Ćmielów. Początki osadnictwa na terenie dzisiejszego Ćmielowa sięgają neolitu (ok. 2500 lat p.n.e.). Badania archeologiczne dowodzą, iż na Gawrońcu (lokalna nazwa wzgórz położonych na krawędzi doliny Kamiennej) mieszkali ludzie, którzy zajmowali się m.in.

wyroblem narzędzi kamiennych z krzemienia wydobywanego w niedalekich Krzemionkach Opatowskich, gdzie znajdowała się duża kopalnia tego surowca. Wyroby z krzemienia pasiastego dawni mieszkańcy Ćmielowa wysyłali w nierzadko odległe strony. Można więc przyjąć, że już przeszło 4000 lat temu w okolicach dzisiejszego Ćmielowa trwała intensywna działalność gospodarcza, nie tylko rolnicza, ale rzemieślnicza i handlowa. W pierwszych wiekach naszej ery wzdłuż rzeki Kamiennej przebiegał rzymski szlak handlowy, który prowadził do świętokrzyskich dymarek, gdzie wytapiano z rudy żelazo. Trudno jest dzisiaj zrekonstruować najdawniejsze dzieje Ćmielowa i jego najbliższej okolicy, ale można założyć, że dogodne warunki skłaniały ludzi do osiedlania się w dolinie Kamiennej. Obok rolnictwa od najdawniejszych lat zajmowano się tu garncarstwem, a to dzięki pokładowi gliny nadającej się do uprawiania tego zawodu. Historyczne wzmianki o Ćmielowie zaczynają się w XIV wieku. Miejscowość wraz z okolicznymi dobrami często zmieniała właścicieli, aż doszło do pewnej stabilizacji majątkowej za panowania Szydłowieckich. Jak pisze Jerzy Moniewski w „Kartach z przeszłości Ostrowca i jego okolic” (Muzeum Historyczno-Archeologiczne w Ostrowcu Św. 1991 r.) około 1388 r. bracia: Marcin podczaszy dobrzyński i Mikołaj podkomorzy dobrzyński z Baruchowa, herbu Doliwa, sprzedali zamek Ćmielów wraz z całą wsią o tej samej nazwie Gniewoszowi z Dalewic, podkomorzemu krakowskiemu. Ten przekazał dobra synowi, też Gniewoszowi. W 1425 roku Ćmielów drogą sprzedaży trafił w ręce Jana z Podłowa, herbu Janina. Trzeba jednocześnie pamiętać, że w tym czasie (XV w.) istniała obok Ćmielowa (wsi obejmującej kmiece zabudowania i zamek) druga wieś, złożona z zagród i istniejącego do dziś kościoła, o nazwie Szydłów.

W 1473 roku Stanisław Grocholic herbu Syrokomla (na kościele w tej wsi zostały herby tego rodu) ożenił się z Katarzyną, córką kasztelana żarnowskiego Stanisława Szydłowca. Od tego rodzinnego wydarzenia zaczęła się nowa era dla Opatowa i okolic, pomyślna wielce, a związana z przybyciem do Ćmielowa Szydłowieckich. Brat Katarzyny, Jakub Szydłowiecki, obdarzony wieloma godnościami i urzędami królewskimi oraz państwowymi, rozpoczął akcje wykupu włości położonych nad Kamienną. Nabył też Ćmielów, który uczynił swoją główną siedzibą. Rozbudował zamek w rozlewiskach rzeki i wystarał się dla tej miejscowości o przywilej lokacyjny, który nadał 19 maja 1505 roku w Radomiu na sejmie król Aleksander Jagiellończyk. Zachowało się imię nawet pierwszego wójta. Został nim Maciej z Iłży. On też był zarządcą nowego miasta. Podniesiona do rangi miasta miejscowość musiała mieć rynek i ulice.

Wytyczono więc ten centralny plac w połowie drogi między kościołem parafialnym w Szydłowie a zamkiem i wsią Ćmielowem.

W 1509 roku po śmierci Jakuba z Szydłowa dobra ćmielowskie, złożone z nowego miasta Ćmielowa, zamku, wsi Szydłowa oraz kilku innych okolicznych wiosek przeszły w ręce Mikołaja, przyrodniego brata zmarłego, a zarazem potem dostały się Krzysztofowi Szydłowieckiemu, wybitnej postaci polskiego życia politycznego w pierwszych trzech dekadach XVI wieku, kanclerza wielkiego koronnego, posiadacza wielu godności i tytułów. Jako właściciel Ćmielowa, Opatowa i wielu innych miejscowości stał się mężem opatrznosciowym opisywanej okolicy. Szczególnie dużo zawdzięcza mu Opatów. Ćmielów również za rządów kanclerza Szydłowieckiego stał się prężnym miastem, a rozbudowany w latach 1519-1531 zamek wspaniałą rezydencją magnacką, renesansowym dworem na europejskim poziomie.

Po śmierci kanclerza, która nastąpiła w 1532 r., dobra ćmielowskie odziedziczyła jego żona, Zofia z Targowiska, a po niej (zmarła 1556 r.) jej wnukowie. W wyniku podziałów majątkowych spory rodzinne o miasto, zamek i inne włości trwały między Tarnowskimi, Radziwiłłami, później Zborowskimi lat kilkadziesiąt i trudno dziś precyzyjnie ustalić jak przebiegało dziedziczenie. Sytuacja własnościowa ustabilizowała się dopiero kiedy dobrami ćmielowskimi rządził (od 1606 r.) Janusz książę Ostrogski. Przez cały niemal XVII w., dziedziczyli jego potomkowie, a później ich krewni Zasławscy. W 1709 r., majątności nad Kamienną przypadły Aleksandrowi Dominikowi księciu Lubomirskiemu. Wreszcie klucz ćmielowski dostaje się kanclerzowi wielkiemu koronnemu Janowi hrabiemu Małachowskiemu – początkowo jako dzierżawa, a w 1753 r. jako własność.

Kolejnym sukcesorem miasta i należących do niego dóbr został Jacek hrabia Małachowski, a po jego śmierci (1821 r.) dziedziczył majątek syn tegoż, Jan z Dukli hrabia Małachowski. Kiedy i ten wkrótce zmarł włości przeszły w ręce jego siostry Franciszki z hrabiów Małachowskich Dunin Karwickiej, która w 1828 r., przekazała m.in. Ćmielów swoim dzieciom Kazimierzowi i Annie. Ci zaś w dwa lata później sprzedali miasto Teresie z ks. Druckich – Lubeckich hrabinie del Compo Scipio i jej szwagrowi Wojciechowi Pusłowskiemu.

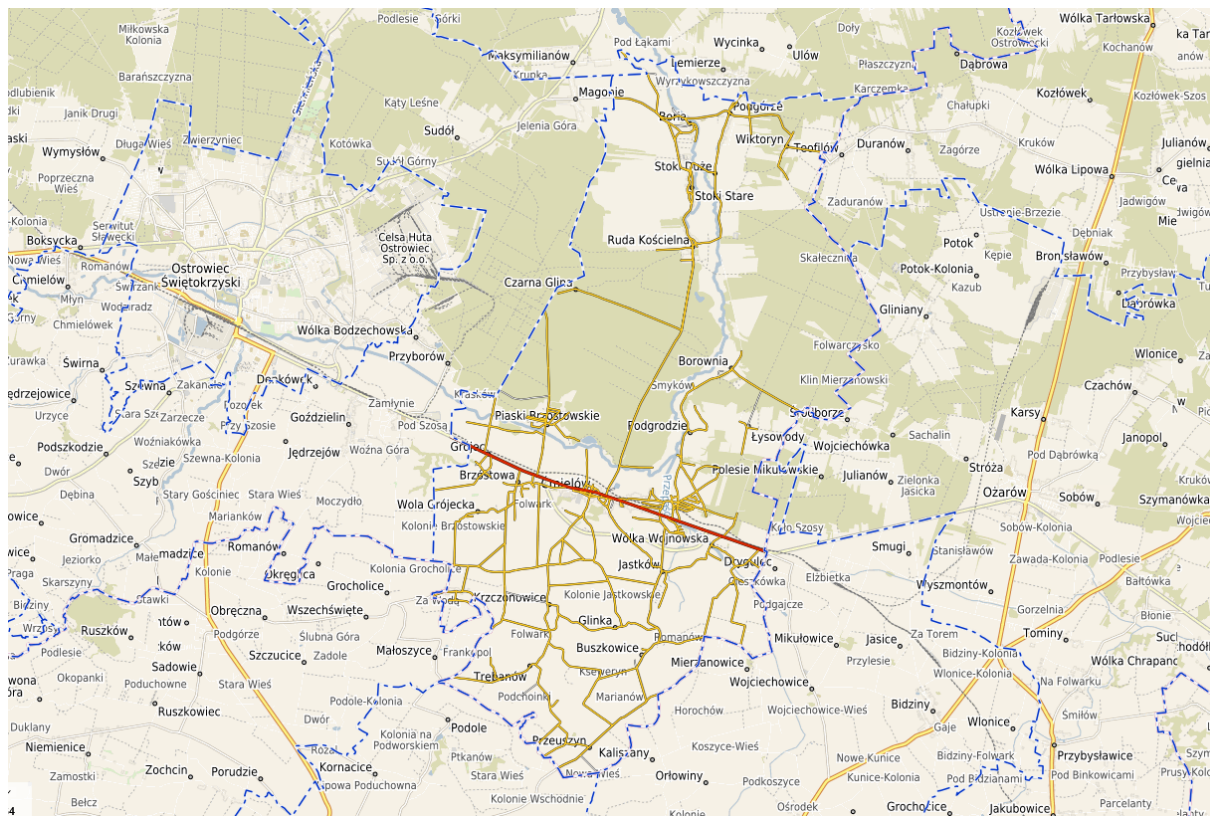
W 1845 r. hrabina stała się wyłączną właścicielką dóbr, a po jej śmierci (1848 r.) córka Maria z hr. Del Compo Scipio ks. Drucka – Lubecka. Po niej zaś dziedziczyli synowie. W 1896 r. ćmielowskie włości należały do księcia Aleksandra Druckiego – Lubeckiego. Podczas powstania styczniowego w 1863 r. przywódcą ruchu w tej okolicy, był miejscowy proboszcz ks. Kacper

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Kotkowski. W Ćmielowie przebywał krótko jeden z przywódców powstania Marian Langiewicz. Po powstaniu w wyniku carskich represji w 1870 r. Ćmielów utracił prawa miejskie i siedzibę władz gminnych, które przeniesiono do pobliskich Krzczonowic. W czasie Rewolucji 1905 roku Ćmielów znalazł się w granicach tzw. Republiki Ostrowieckiej. W 1915 r. miasteczko zostało połączone linią kolejową z Ostrowcem Świętokrzyskim i Sandomierzem. W 1932 r. Ćmielów został podłączony do sieci elektrycznej. W czasie okupacji niemieckiej od lata do jesieni 1942 r. istniało tutaj getto, w którym przetrzymywanych było około 2 tysięcy Żydów. Po likwidacji getta w październiku 1942 r. ocalałych wywieziono do Treblinki. 18 marca 1943 r. oddział Gwardii Ludowej im. B. Głowackiego pod dowództwem Stefana Szymańskiego (ps. „Osa”, „Góral”) przeprowadził akcję rozbrojeniową w miejscowej niemieckiej szkole podoficerskiej w wyniku czego rozbrojono dwóch żandarmów. 31 grudnia 1959 roku do Ćmielowa włączono wsie Przepaść i Skała oraz kolonię Wióry-Przepaść. W 1961 roku Ćmielów liczył 4001 mieszkańców. W roku 1962 Ćmielów odzyskał prawa miejskie. W latach 1975-1998 miasto administracyjnie należało do woj. tarnobrzskiego.

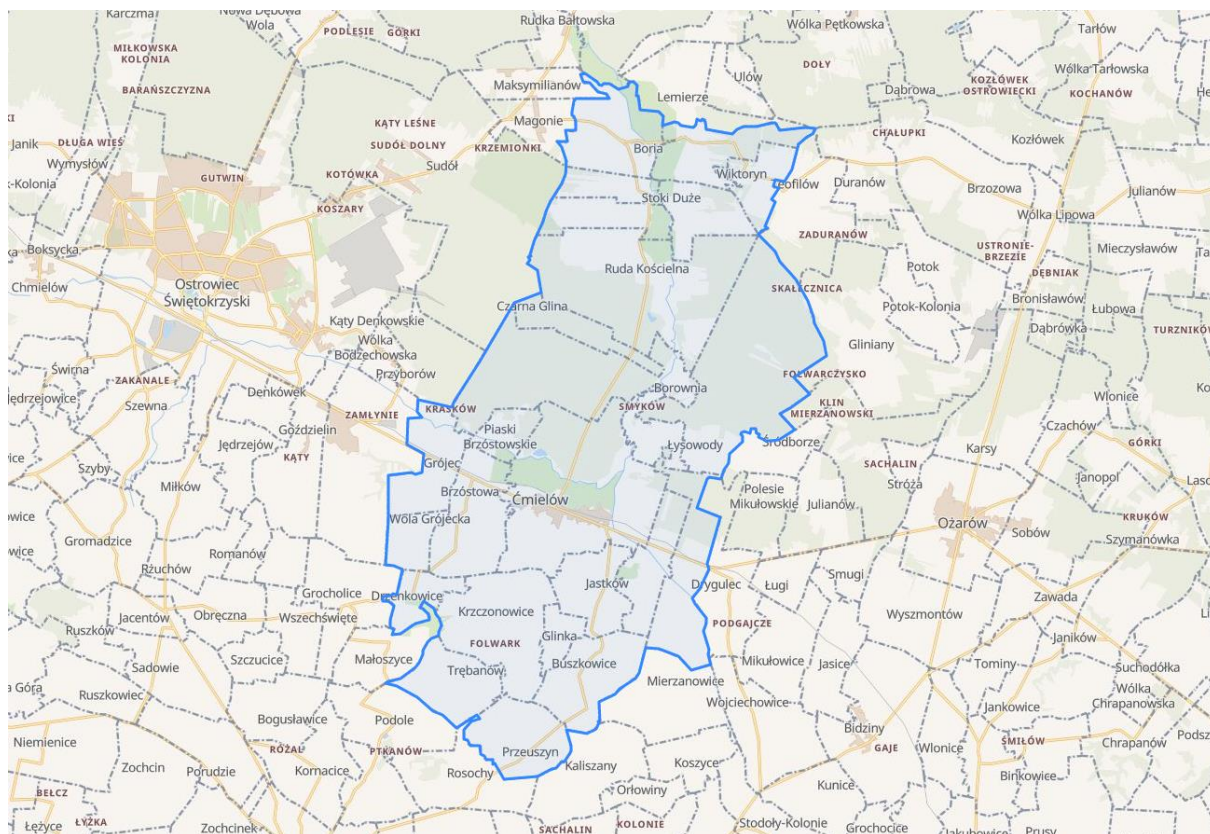
Mapa 1. Gmina Ćmielów, System Informacji Przestrzennej

Źródło: Geo-System

Mapa 2. Gmina Ćmielów, Geoportal360

Źródło: Geoportal360

Transport i komunikacja. System komunikacji gminy tworzą szlaki komunikacyjne, do których zalicza się:

- drogę powiatową nr 755 (Ostrowiec Świętokrzyski-Ożarów),
- sieć dróg powiatowych o łącznej długości 67,8 km,
- sieć dróg gminnych o łącznej długości 96 km.

Sieć drogowa w gminie tworzy układ koncentryczny z miastem Ćmielów, jako centralnym ośrodkiem na przecięciu poszczególnych kierunków komunikacyjnych. Główną część komunikacji drogowej tworzy droga powiatowa przebiegająca przez centrum miasta i przecinająca gminę na dwie części. Stan techniczny nawierzchni drogi powiatowej na jej znacznej części jest niezadowolający. Wymaga wykonania kompleksowego remontu. Z uwagi na ruch tranzytowy przebiegający tą drogą przez ciasne centrum miasta. Drogi powiatowe i gminne są sukcesywnie remontowane i przebudowane. W celu poprawy bezpieczeństwa ruchu należy dążyć do podnoszenia stanu technicznego dróg na terenie gminy.

Komunikację zbiorową na terenie gminy zapewniają:

- Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej S.A. z siedzibą w Ostrowcu Świętokrzyskim,
- Miejski Zakład Komunikacji w Ostrowcu Świętokrzyski,
- prywatni przewoźnicy: (Trans Katrina Łukasz Bąk, Olmas Firma przewozowa Magdalena Gołąb-Surowiec, W&J Trans Krzysztof Bawół).

Równolegle do drogi powiatowej przebiega linia kolejowa. Obsługa pasażerska jest realizowana w niewielkim stopniu, głównie poprzez sezonowe połączenie Kielce-Sandomierz. Obecnie trwają prace nad modernizacją linii. Walory krajobrazowe gminy sprzyjają turystyce. Planuje się budowę ścieżki rowerowej od ulicy Kolejowej do ścieżki w Maksymilianowie, która prowadzi do Bałtowa. Cele w zakresie transportu i komunikacji: poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego; modernizacja i przebudowa dróg oraz obiektów drogowych; budowa ścieżek rowerowych.

Telekomunikacja. Operatorem telefonii stacjonarnej na terenie gminy jest Orange Polska. Dostęp do Internetu jest świadczony za pomocą drogi radiowej i sieci komórkowych w tym szybkiego Internetu LTE. Teren gminy jest pokryty zasięgiem wszystkich operatorów sieci telefonii komórkowej oraz światłowodów na terenie miejscowości: Ćmielów, Piaski Brzostowskie, Brzóstowa, Grójec, Wola Grójecka, Drzenkowie, Jastków, Wólka Wojnowska, Podgrodzie, Łysowody, Czarna Glina, Borownia, Wojnowice.

Gospodarka wodno-ściekowa. Samorządowy Zakład Wodociągów i Gospodarki Komunalnej w Ćmielowie eksploatuje cztery ujęcia wody w miejscowościach: Ćmielów, Ruda Kościelna, Wiktoryn, Czarna Glina. Na terenie gminy na dzień 31.12.2020 r. było 2429 odbiorców wody. Samorządowy Zakład Wodociągów i Gospodarki Komunalnej w Ćmielowie eksploatuje sześć pompowni ścieków zlokalizowanych: na terenie m. Ćmielów, na terenie wiejskim w m. Brzóstowa i Grójec, oraz tłocznię ścieków w Piaskach Brzostowskich. Zakład zapewniał przepustowość ścieków do Oczyszczalni Ścieków w Ostrowcu Świętokrzyskim poprzez regularne czyszczenie zbiorników pompowni ścieków z osadów ziemi, tłuszczów i innych zanieczyszczeń. Gospodarka odpadami stałymi Samorządowy Zakład Wodociągów i Gospodarki Komunalnej w Ćmielowie wykonuje usługi wywozu nieczystości stałych od jednostek państwowych, szkół, przedszkola oraz podmiotów gospodarczych z terenu gminy Ćmielów. **Gospodarka odpadami ciekłymi.** Samorządowy Zakład Wodociągów i Gospodarki Komunalnej w Ćmielowie wykonuje usługi wywozu nieczystości płynnych

na terenie całej Gminy Ćmielów. Odbiorcami usług są zarówno mieszkańcy miasta jak i pozostałych miejscowości.

Charakterystyka sektora kultury. W Gminie Ćmielów odbywa się wiele imprez kulturalnych. Organizatorem większości przedsięwzięć jest miejscowy Dom Kultury im. W. Gombrowicza, który swoją działalnością wypełnia zapotrzebowanie kulturalne mieszkańców gminy. Do podstawowych zadań instytucji należy: organizowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej i edukacyjnej dzieci, wspieranie i popularyzacja twórczości artystycznej oraz ochrona i udostępnianie dóbr kultury. W skład Domu Kultury wchodzi Biblioteka w Ćmielowie i Filia Biblioteczna w Borii. Placówka organizuje szereg imprez cyklicznych takich jak min. Dożynki Gminne, Jarmark Ćmielowski, Narodowe Czytanie, Noc Świętojańska w Borii, Dzień Dziecka. Dużym powodzeniem cieszy się cykl imprez: Baw z nami Seniorami, Wakacje z DK.

Ochrona zdrowia. Opiekę zdrowotną dla mieszkańców gminy zapewnia Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Pacjent” z siedzibą w Ćmielowie oraz filia w Borii. Zapewnia on obsługę pierwszego kontaktu oraz niektóre usługi specjalistyczne. Obsługę specjalistyczną zapewniają szpitale powiatowe oraz przychodnie w Ostrowcu Świętokrzyskim i Opatowie. Zaopatrzenie farmaceutyczne dla miejscowej ludności zapewniają dwie apteki zlokalizowane w Ćmielowie.

Informacje dotyczące oświaty. W 2020 r. funkcjonowały 2 szkoły podstawowe prowadzone przez Gminę Ćmielów – Szkoła Podstawowa Nr 1 im. K. Szydlowieckiego w Ćmielowie i Publiczna Szkoła Podstawowa im. prof. M. Raciborskiego w Brzóstowej. Ponadto zajęcia prowadziło Stowarzyszenie – Szkoła Podstawowa w Podgórzu. Był tam wyłącznie oddział przedszkolny. Finansowanie oświaty pochodzi z subwencji oświatowej, środków własnych Gminy Ćmielów, dotacji przekazywanych przez Wydział Finansów i budżet Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach. Odbywała się nauka języka angielskiego i rosyjskiego. Do jednej klasy szkoły podstawowej uczęszczało w 2020 r. średnio 17,49 osób. W 2020 r. szkoły podstawowe ukończyło 57 osób. Wszyscy uczniowie otrzymali promocję do następnej klasy. Zdawalność egzaminów kończących szkoły wynosiła: - SP Nr 1 w Ćmielowie - 100%, - PSP w Brzóstowej – 100%. W 2020 r. funkcjonowało 1 przedszkole gminne – Samorządowe Przedszkole w Ćmielowie, do którego od września 2020 roku uczęszczało średnio 93 dzieci z następujących roczników: - rocznik 2012 – 2 dzieci, - rocznik 2013 – 32

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

dzieci, - rocznik 2014 – 18 dzieci, - rocznik 2015 – 22 dzieci, - rocznik 2016 – 15 dzieci, - rocznik 2017 – 4 dzieci.

Tabela 1. Organizacja szkół podstawowych w Gminie Ćmielów

	Nazwa jednostki	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
1	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Krzysztofa Szydłowieckiego w Ćmielowie	14	279	20	25	36	14	47	64	36	37
2	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Mariana Raciborskiego w Brzóstowej	8	111	7	12	9	8	21	24	10	20
3	Szkoła Podstawowa w Podgórzu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	RAZEM	22	390	27	37	45	22	68	88	46	57

Źródło: opracowanie na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie

Tabela 2. Organizacja oddziałów przedszkolnych

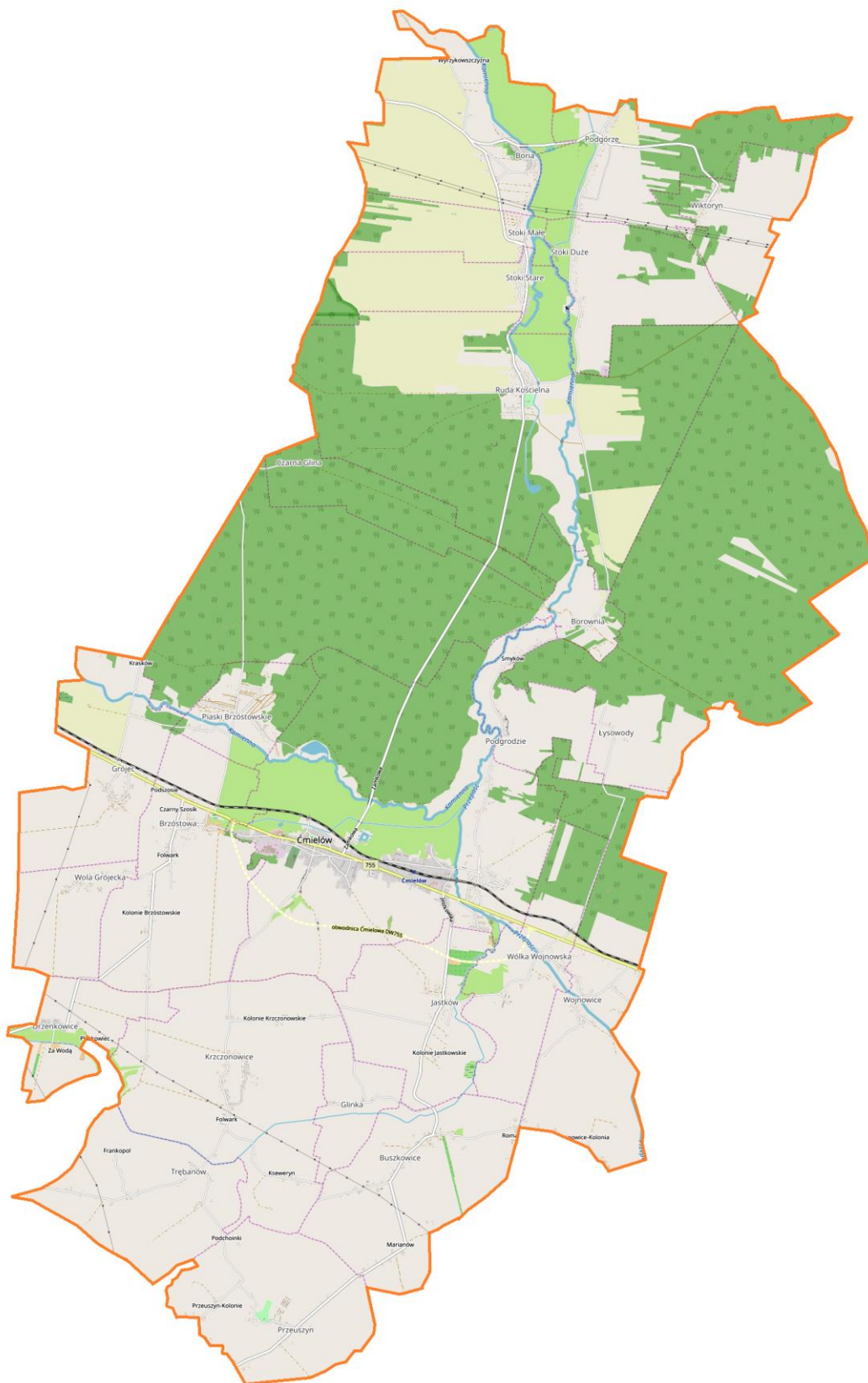
	Nazwa jednostki	Liczba oddziałów	Liczba dzieci	Klasa 0 5,6-latki	Dzieci młodsze
1	Publiczna Szkoła Podstawowa w Brzóstowej	2	33	13	20
2	Szkoła Podstawowa w Podgórzu	1	6	6	0
	RAZEM	3	39	19	20

Źródło: opracowanie na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Mapa 3. Gmina Ćmielów, mapa lokalizacyjna

Źródło: OpenStreetMap

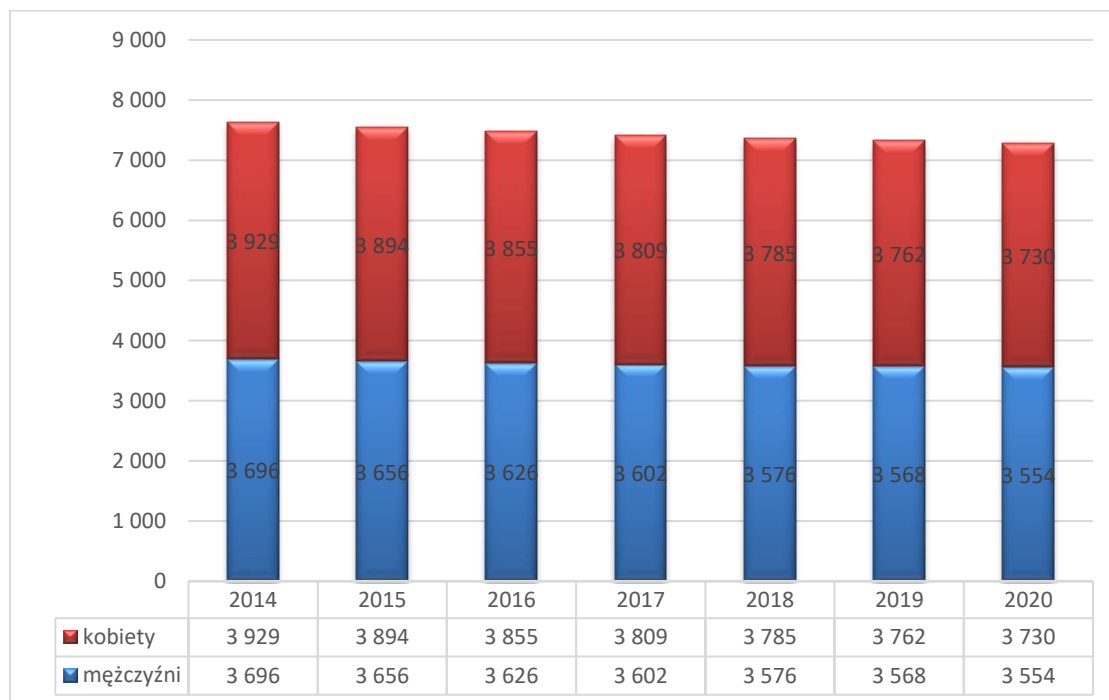

Infrastruktura sportowa. Na terenie Ćmielowa funkcjonują: klub sportowy Świt Ćmielów oraz Sekcja Ćmielów Kielecki Klub Karate Kyokushin Koronea. Piłkarze Świtu występują w świętokrzyskiej klasie okręgowej. Klub posiada sekcje juniorów. Zawodnicy mają do dyspozycji obiekt sportowy położony w Ćmielowie przy ulicy Sportowej w otoczeniu kompleksu leśnego. Znajduje się tu Ośrodek Sportu, który służy również do organizacji imprez artystycznych i kulturalnych. Powierzchnia obiektu wynosi ok. 4 ha, w jego obrębie znajdują się:

- stadion,
- boisko uniwersalne o nawierzchni asfaltowej,
- budynek administracyjno-socjalny,
- budynki gospodarcze na sprzęt,
- scena.

Ponadto zaplecze sportowe na terenie gminy stanowi hala sportowa przy Szkole Podstawowej nr 1 w Ćmielowie. Obiekt posiada pełnowymiarowe boiska do gier zespołowych i stanowi doskonałe miejsce do uprawiania sportu.

Wykres 1. Stan ludności

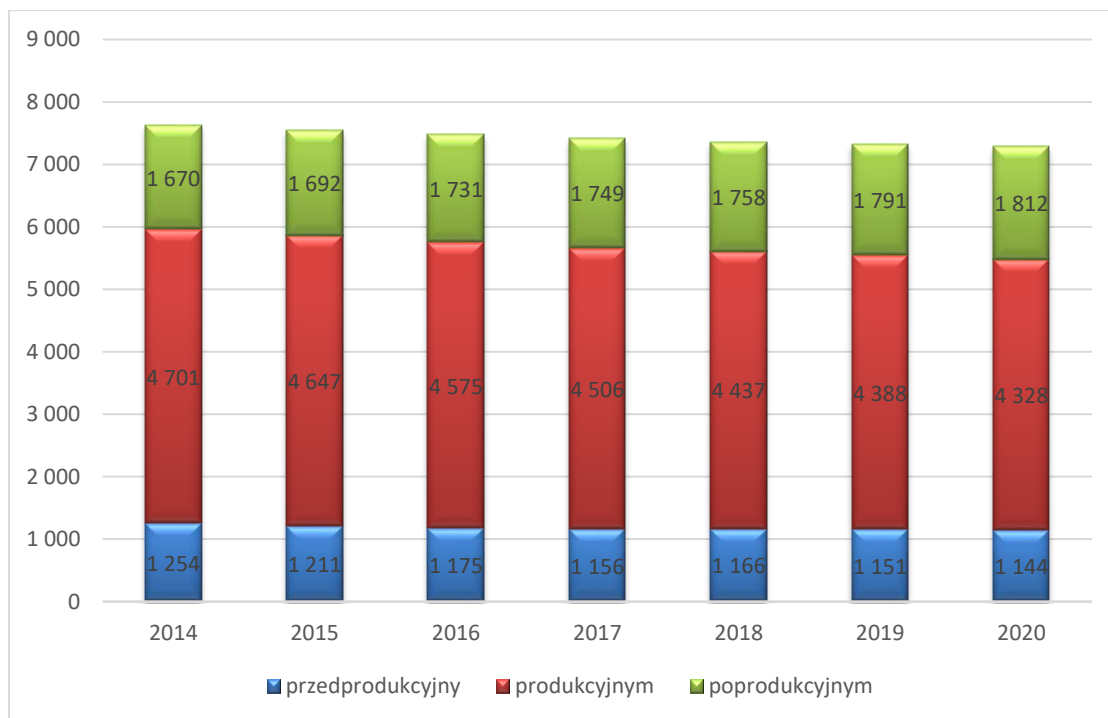

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

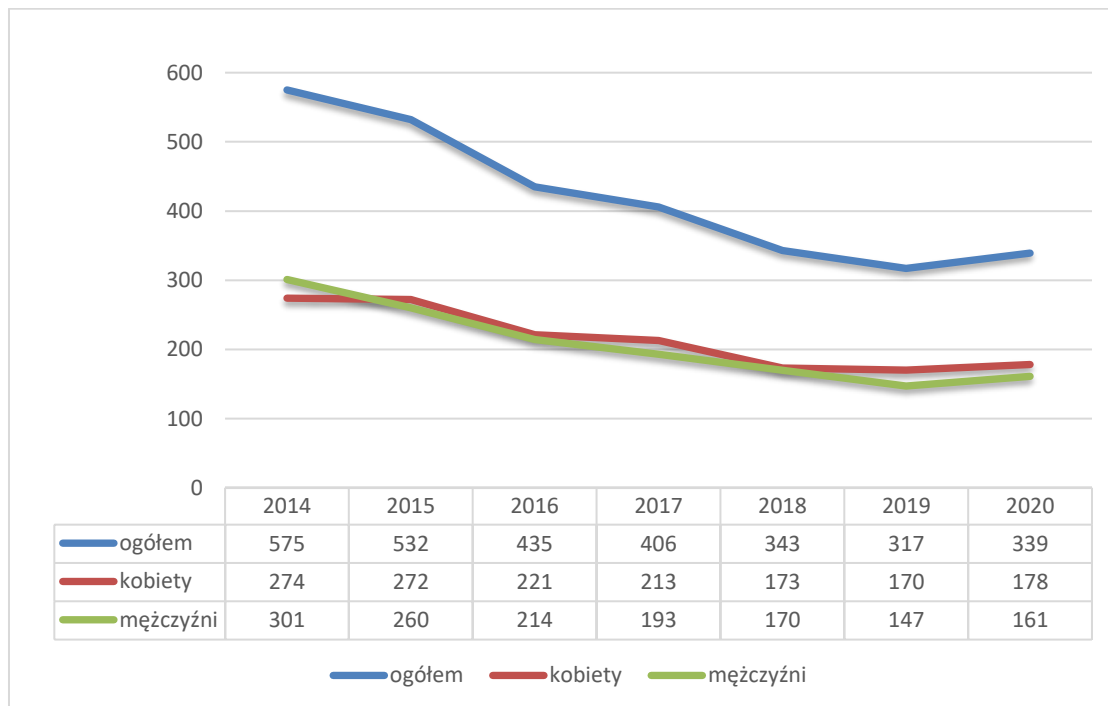
Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Wykres 2. Struktura ludności według wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

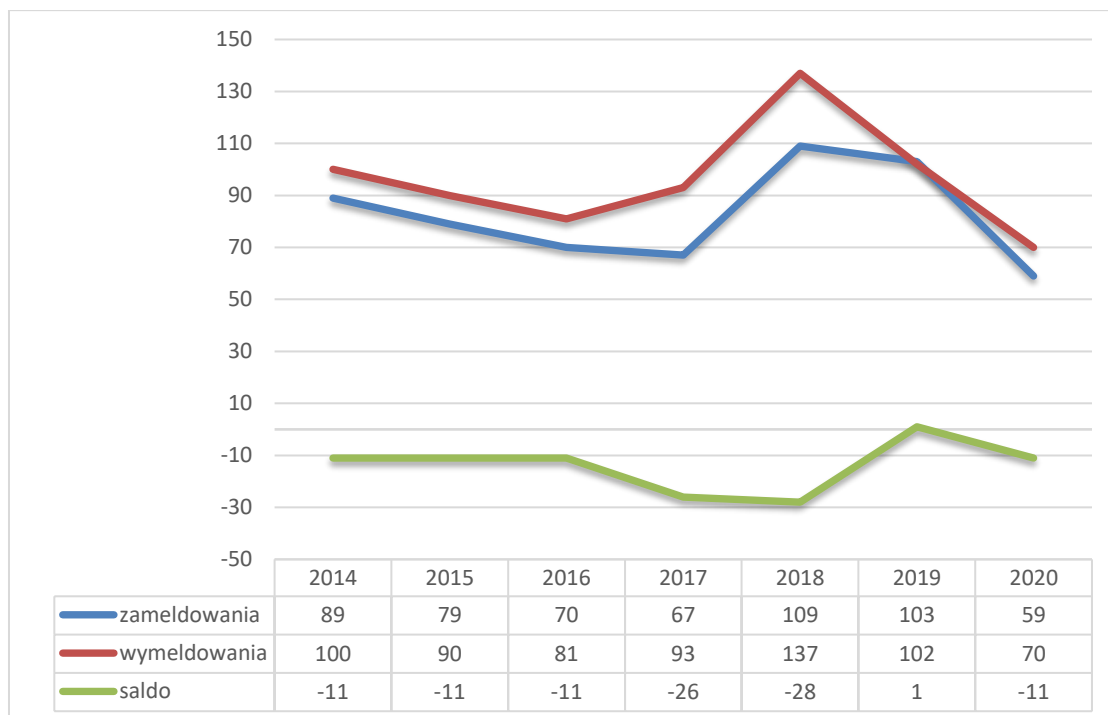
Wykres 3. Bezrobocie rejestrowane (os.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

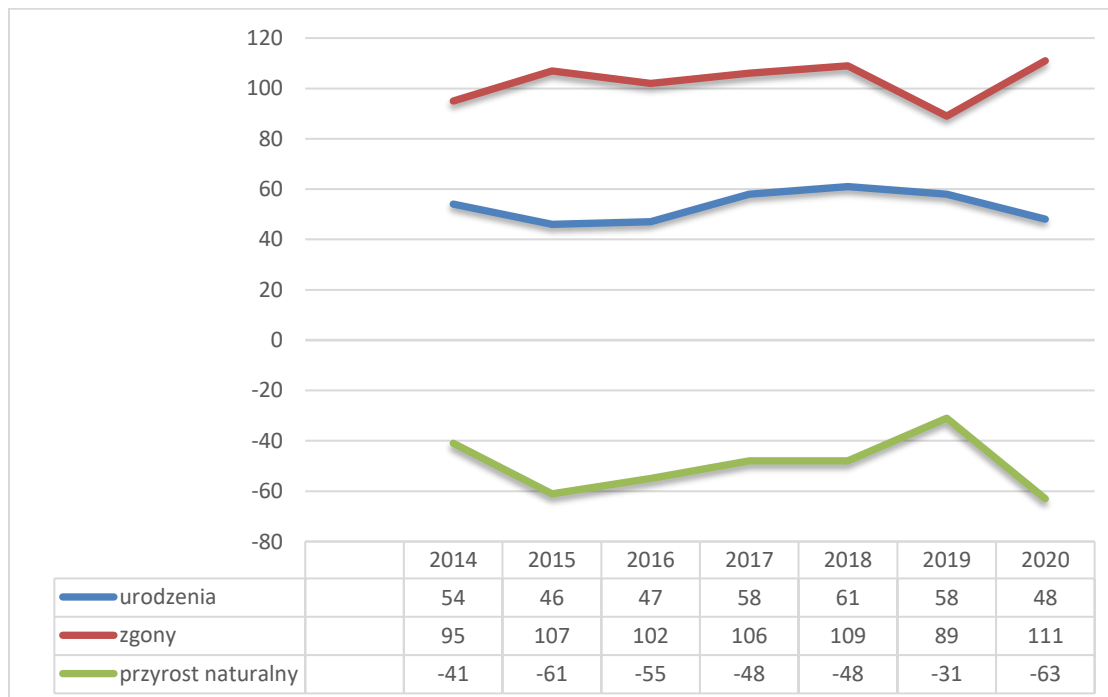

Wykres 4. Saldo migracji

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 5. Przyrost naturalny

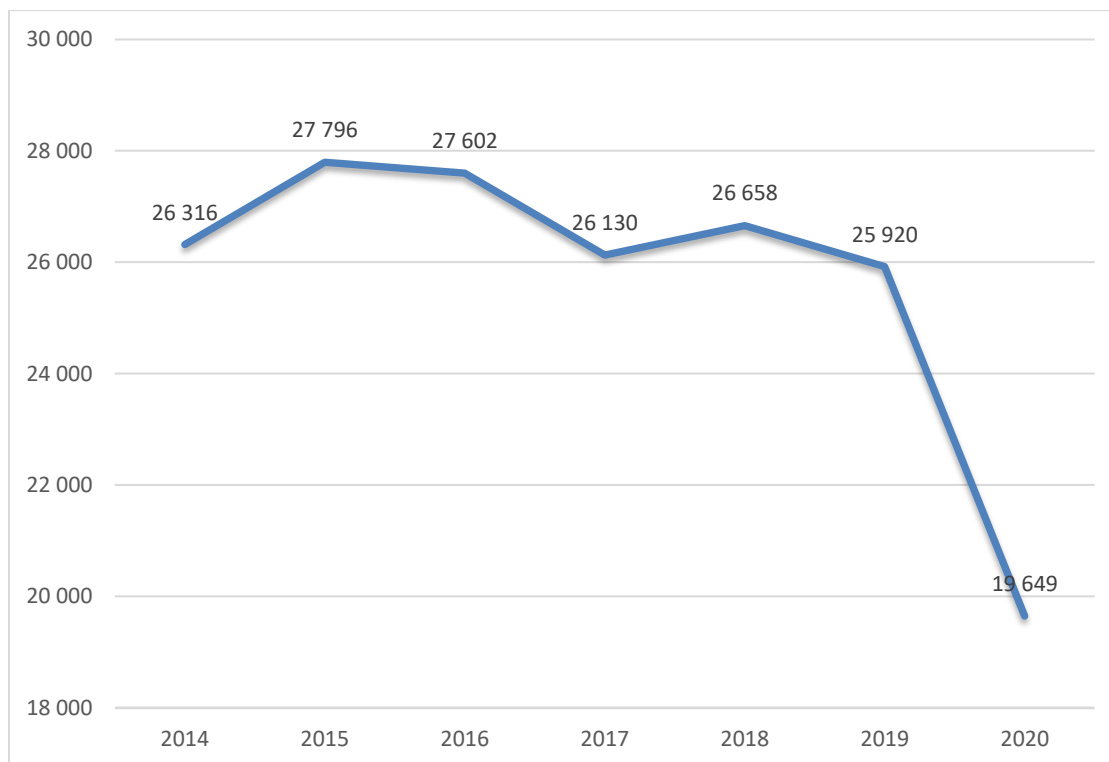

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

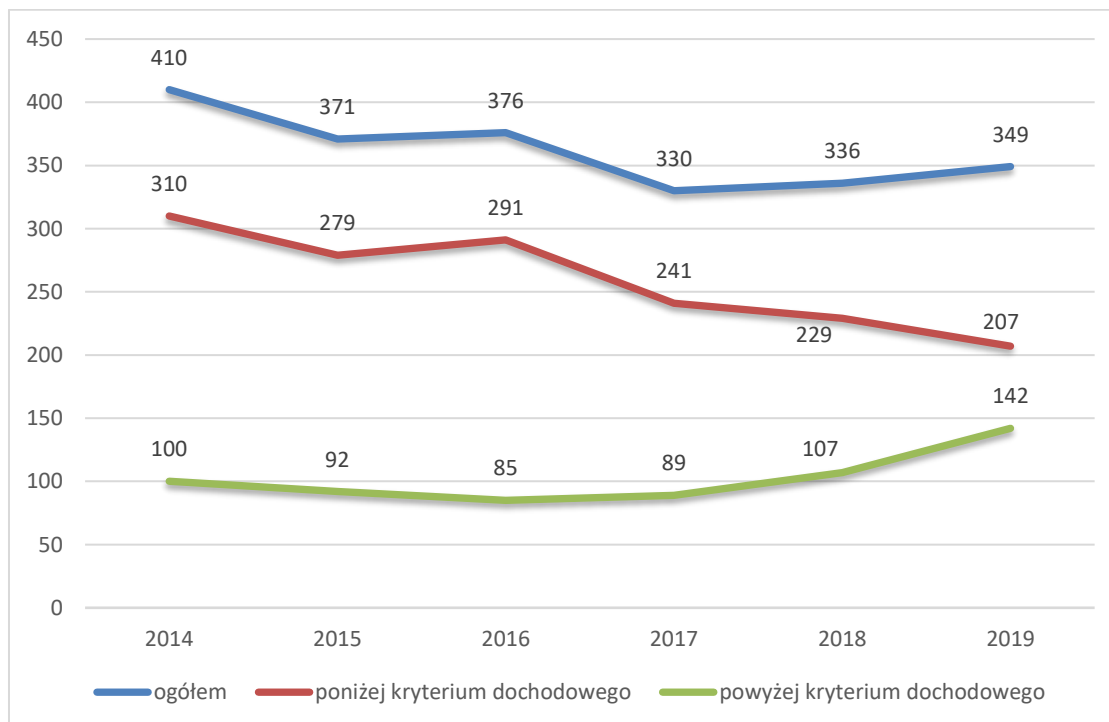
Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Wykres 6. Porady lekarskie ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

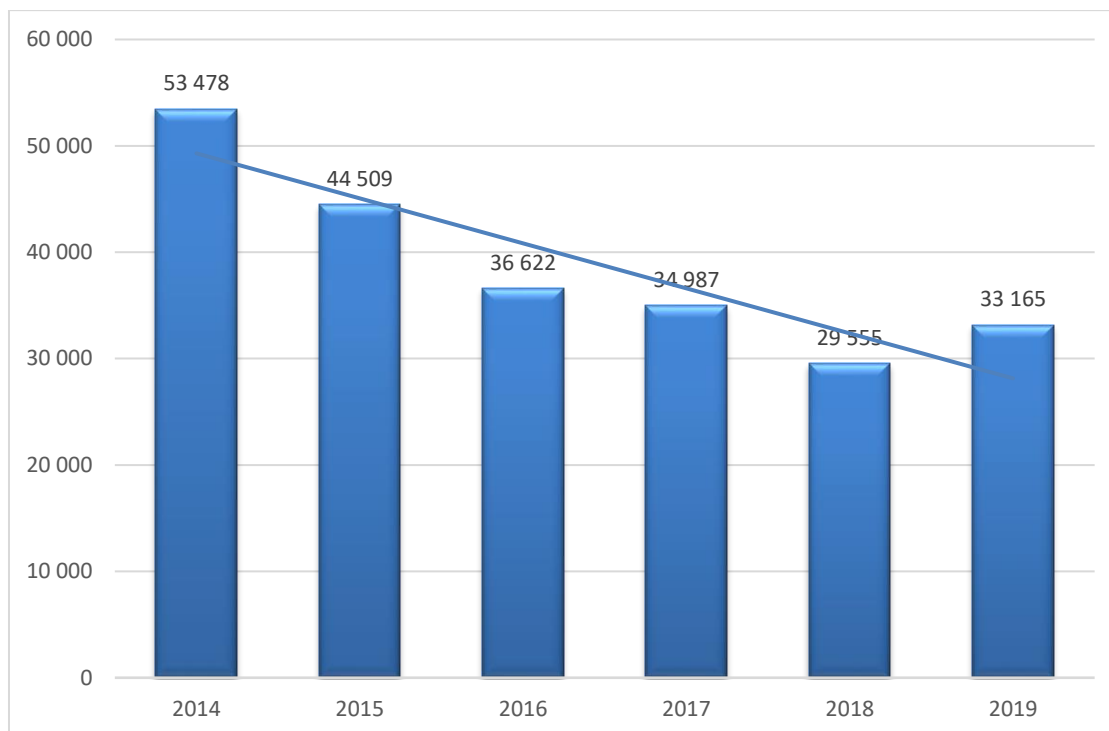
Wykres 7. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

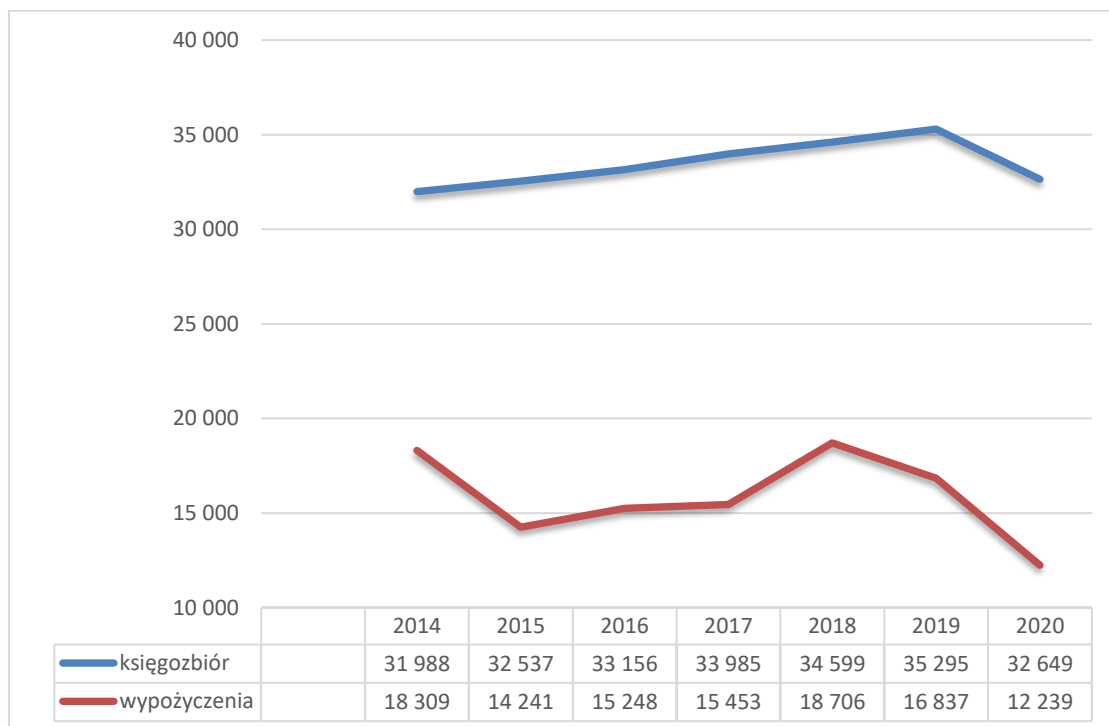

Wykres 8. Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych (PLN)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

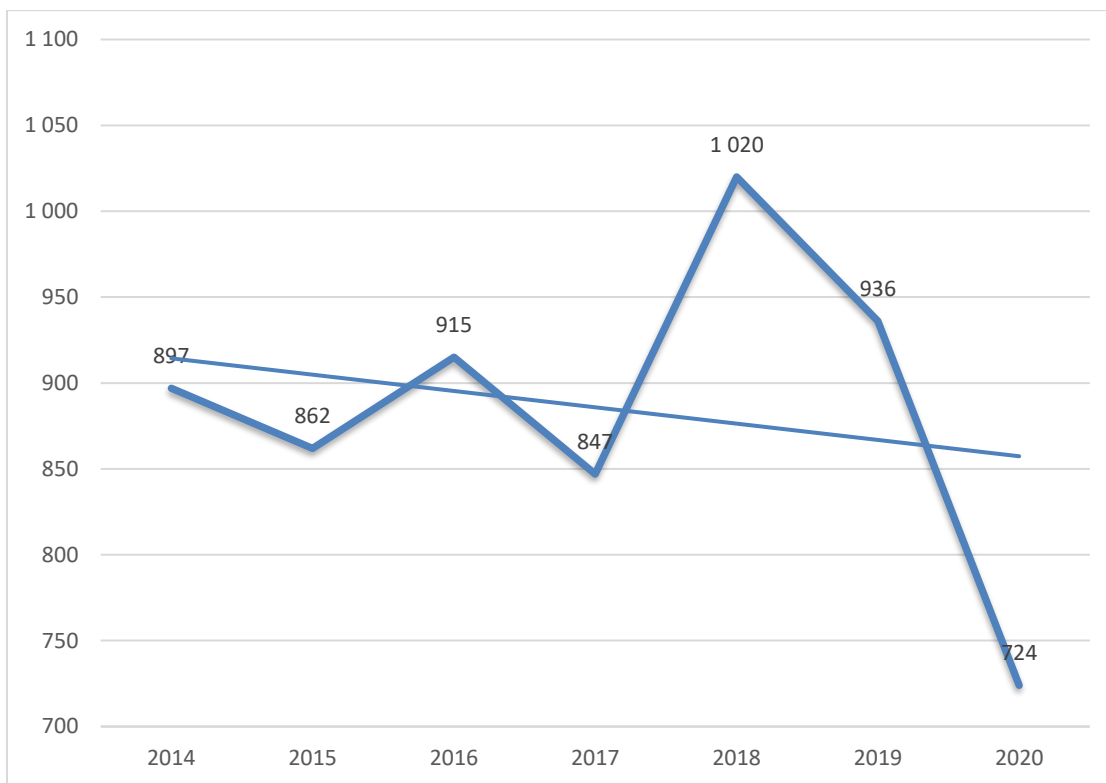
Wykres 9. Biblioteki publiczne – księgozbiór i wypożyczenia (wol.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

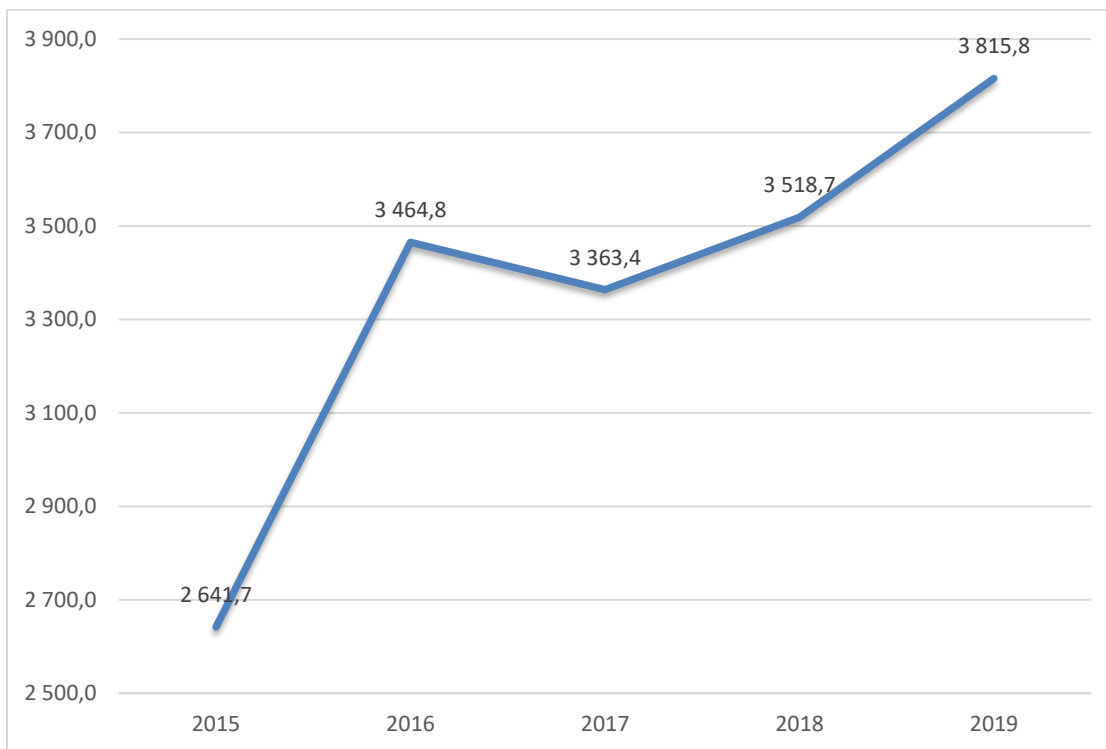

Wykres 10. Biblioteki publiczne – czytelnicy w ciągu roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 11. Zwiedzający muzea na 1000 ludności

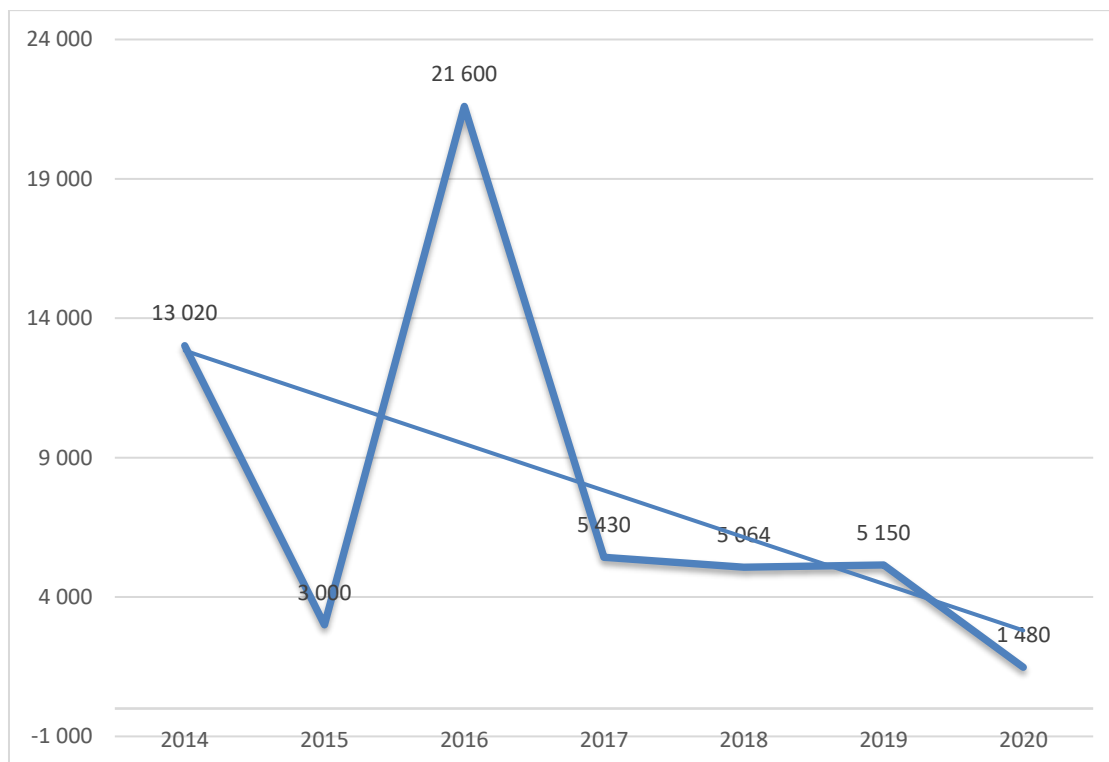

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

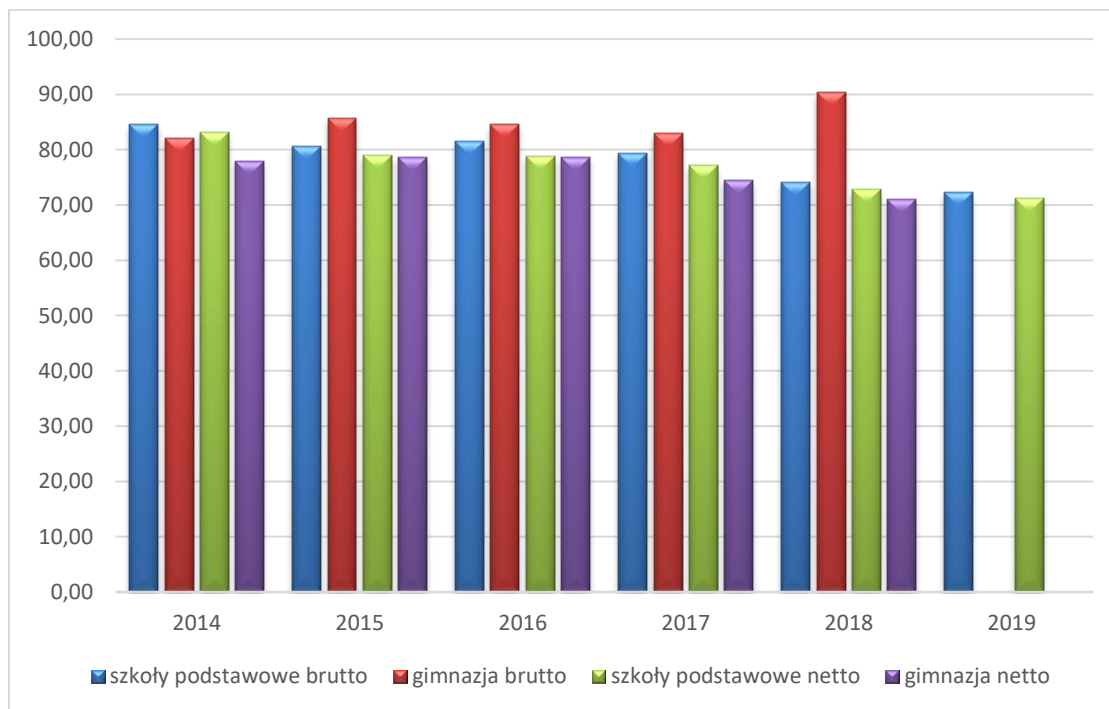
Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Wykres 12. Uczestnicy lokalnych imprez ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 13. Współczynniki skolaryzacji (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Sfera społeczna na bazie danych Głównego Urzędu Statystycznego. Wziąwszy po uwagę liczbę ludności gminy obserwujemy jej sukcesywny spadek z poziomu 7625 w roku 2014 do poziomu 7284 obecnie (2020 r.). Nie jest to zjawisko korzystne natomiast spadek jest relatywnie niewielki i wynosi 4,5%. W świetle ogólnopolskich, wyraźnych trendów depopulacyjnych można uznać zmianę za akceptowalną, mając jednocześnie na uwadze konieczność przeciwdziałania zjawisku w przyszłości. Struktura ludności według wieku tylko potwierdza wcześniej zdiagnozowany trend. Zwiększa się liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, zmniejsza natomiast w wieku produkcyjnym oraz przedprodukcyjnym.

Bardzo korzystny jest natomiast wyraźny spadek bezrobocia rejestrowanego, z poziomu 575 osób w roku 2014, po poziomie 339, spadek procentowy wyniósł zatem aż 41%. Należy przy tym zaznaczyć, że sama liczba osób bezrobotnych nie stanowi jeszcze przesłanki do oceny jakości rynku pracy, na którą wpływa szereg innych elementów (wynagrodzenia, podaż miejsc pracy wymagających wysokich kwalifikacji, know-how implementowany przez inwestorów, itp.). Spadki nastąpiły zarówno w przypadku kobiet, jak i mężczyzn. Saldo migracji we wszystkich badanych latach (za wyjątkiem 2019 r.) pozostawało ujemne. Podobnie jak w przypadku spadku liczby ludności należy podejmować działania mające na celu przeciwdziałanie tendencji, w tym wypadku przyciągać nowych mieszkańców poprzez uwypuklanie walorów Gminy Ćmielów. Ponadto przyrost naturalny jest cały czas ujemny, zjawisko ma ogólnokrajowy wymiar i na tym właśnie szczeblu realizowane są najważniejsze programy socjalne mające na celu wspieranie posiadania potomstwa. Porady lekarskie utrzymywały się w badanym okresie na podobnym poziomie, około 26000 porad rocznie, załamanie i spadek do wartości niespełna 20000 nastąpiło w roku 2020 r. Z uwagi na fakt, iż jest to pierwszy rok pandemii COVID-19 prawdopodobnie nie należy traktować wskazania jako wartości docelowej na najbliższe lata.

Kolejne dobre informacje, po spadku bezrobocia, przynosi analiza liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. Odnotowano spadki rzędu 15% ogółem w analizowanych latach. Interesującym jest, że sukcesywnie spadała liczba osób przyporządkowanych poniżej kryterium dochodowego, wzrosła natomiast liczba zakwalifikowanych do grupy powyżej kryterium dochodowego. Można przyjąć, że zmniejszyły się obszary największego ubóstwa na terenie gminy. Ponadto wyraźnie spadła wartość wypłacanych dodatków mieszkaniowych (spadek o blisko 38%).

W obszarze kultury reprezentowanym w tym wypadku przez funkcjonowanie bibliotek można zaobserwować pozytywne powiększenie księgozbioru (wzrost 2%) oraz negatywny spadek wolumenu wypożyczeń (ponad 33%). Spadek czytelnictwa jest problemem, który w dłuższym horyzoncie czasowym może mieć niekorzystny wpływ na jakość lokalnego kapitału ludzkiego. Dodatkowo odczuwalnie spadła liczba czytelników (prawie 20%), co potwierdza występowanie negatywnego trendu. Pewnym rozwiązaniem zdiagnozowanego problemu jest propagowanie czytelnictwa w postaci cyfrowego dostępu do książek, czy też czasopism. Jednoznacznie pozytywny jest z kolei wysoki wzrost zwiedzających muzea w odniesieniu do liczby mieszkańców gminy (44%). W odniesieniu do liczby uczestników lokalnych imprez można zauważyć mocne fluktuacje w okresie poddanym analizie. Sumarycznie wystąpił spadek aż o 88%, przy czym ostatni badany okres (2020 r.) jest rokiem pandemicznym, można więc wstrzymać się z formułowaniem długofalowych wniosków, tendencja jest jednak z pewnością spadkowa. W nawiązaniu do gminnych współczynników skolaryzacji odnotować można spadki, co nie jest ogólnie zjawiskiem korzystnym, przy czym należy rozpoznać bardziej szczegółowo przyczyny zaistniałej sytuacji.

Pomoc społeczna. Na terenie miasta i gminy funkcjonuje Ośrodek Pomocy Społecznej, który realizuje zadania własne i zlecone wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Działalność ośrodka polega przede wszystkim na docieraniu z pomocą finansową i rzeczową do mieszkańców gminy. Pomocy udziela się rodzinom z powodu:

- bezdomności,
- bezrobocia,
- ubóstwa,
- sieroctwa,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- alkoholizmu i narkomanii,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,
- potrzeby ochrony małżeństwa,

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

- zdarzenia losowego,
- klęski żywiołowej.

W 2020 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Ćmielowie wypłacił 94 zasiłki stałe i 21 zasiłków okresowych. Głównym powodem udzielenia pomocy w formie zasiłku okresowego było bezrobocie oraz niepełnosprawność i długotrwała choroba. W roku 2020 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Ćmielowie wypłacił zasiłki celowe i specjalne celowe. Z tej formy pomocy skorzystało 247 osób, w tym: - zasiłki celowe – 238 osób, w tym: specjalne celowe – 64 osoby, - udzielenie schronienia – 8 osób, - sprawienie pogrzebu – 1 osoba. W 2019 r. w Gminie Ćmielów ruszył program lekowy dla osób ponoszących duże wydatki na zakup leków. Dnia 21 lutego 2020 r. Rada Miejska w Ćmielowie podjęła Uchwałę Nr XXIV/143/2020 w sprawie przyjęcia „Programu osłonowego w zakresie zmniejszania wydatków na leki poniesionych przez mieszkańców Gminy Ćmielów na rok 2020”. Program lekowy ma służyć osobom przewlekle chorym i niepełnosprawnym, bez względu na wiek, których kryterium dochodowe w 2020 roku nie przekraczało 1752,50 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 1320 zł dla osoby w rodzinie. O pomoc mogą się ubiegać osoby, których kwartalne wydatki na leki przekraczają 10 proc. budżetu osoby lub rodziny, a roczne wsparcie w ramach programu nie może wynieść więcej niż 500 zł. W 2020 r. z programu lekowego skorzystało 31 osób. Program „Posiłek w szkole i w domu” zapewnia pomoc zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Program przewiduje wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym zjedzenia gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. W roku 2020 r. Programem objętych zostało ogółem 477 osób, z czego 91 dzieci i młodzieży szkolnej objętych było pomocą w formie pokrycia kosztów dożywiania w placówkach szkolnych (13 osób stanowiły dzieci w wieku przedszkolnym, zaś 78 osób to uczniowie szkół podstawowych i średnich). Pomoc w formie zasiłku celowego otrzymały 174 rodziny (386 osób w rodzinach).

Ośrodek Pomocy Społecznej w Ćmielowie w 2020 roku realizował usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla 39 osób. Ważnym aspektem działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Ćmielowie w 2020 roku była działalność w ramach „Gminnego Programu

Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2018-2022". W ramach poradnictwa psychologicznego odbyło się 124 indywidualnych konsultacji psychologicznych zarówno z osobami starszymi, jak i dziećmi i młodzieżą szkolną. W 2020 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Ćmielowie do domów pomocy społecznej skierował 7 osób. W 2020 r. Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Działaniami asystenta rodziny w 2020 roku objętych zostało 12 rodzin z terenu gminy Ćmielów o najtrudniejszym spektrum problemów, w których wychowywało się 25 dzieci. W 2020 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Ćmielowie wypłacił 4649 zasiłków rodzinnych.

W 2020 roku w ramach Programu Wieloletniego Senior + na lata 2015-2020 moduł I został utworzony Dzienny Dom Senior + oraz Klub Senior+. W 2021 roku w ramach modułu II realizowane są działania w celu utrzymania Klubu Seniora i Dziennego Domu Senior +. W tym celu dla 15 uczestników Dziennego Domu Senior + oraz 30 uczestników Klubu Seniora realizowane są działania zmierzające do integracji seniorów oraz usługi opiekuńcze i specjalistyczne, a także dojazd uczestników i dożywianie w placówce.

Uczestnikami zajęć w Dziennym Domu „Senior+” mogą być osoby będące mieszkańcami Gminy Ćmielów, nieaktywne zawodowo w wieku 60 +.

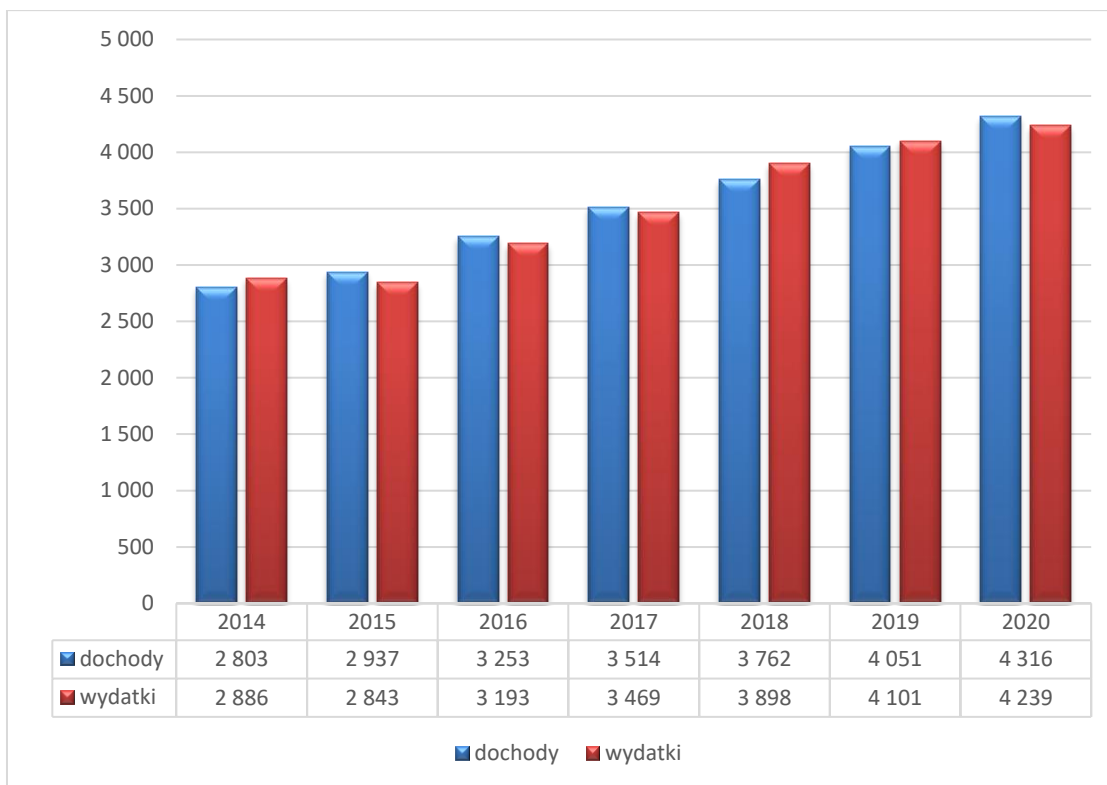
Będą oni mogli skorzystać z wszechstronnego wsparcia. Zakres świadczonych obejmuje

- jeden gorący posiłek,
- zajęcia sportowo-rekreacyjne,
- zajęcia edukacyjne i kulturalno-oświatowe wraz z terapią zajęciową,
- zajęcia aktywizujące społecznie,
- zajęcia fizjoterapeutyczne.

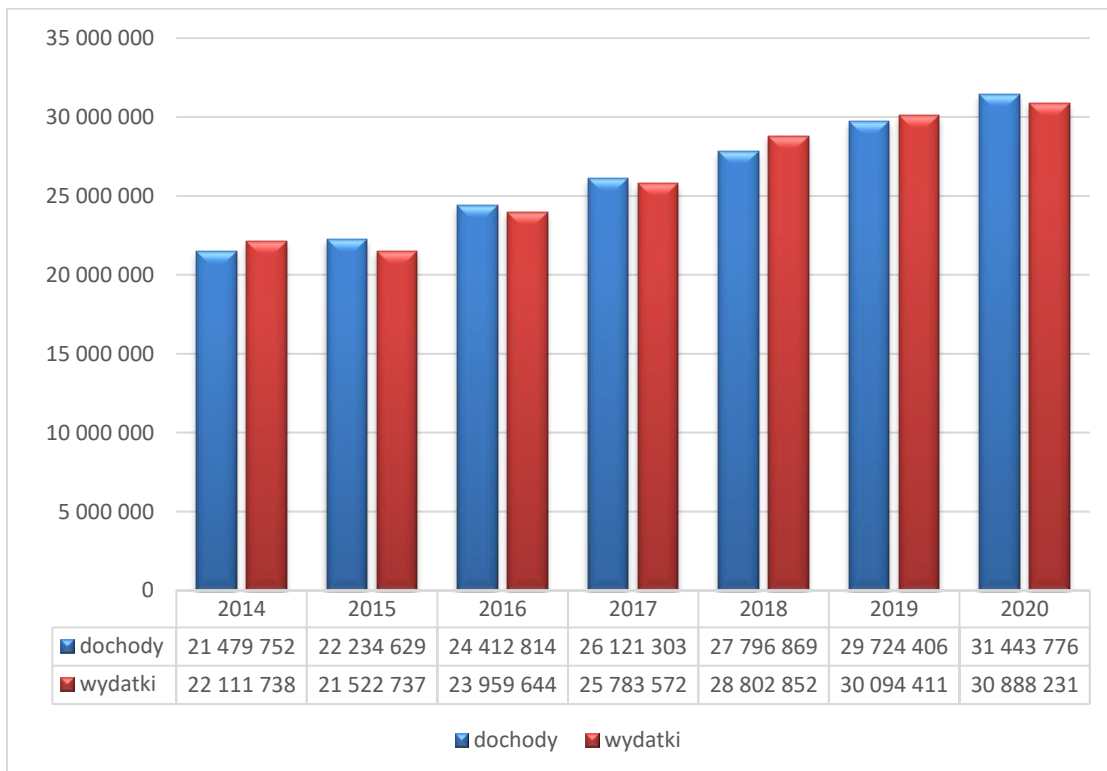
Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Wykres 14. Dochody i wydatki na mieszkańca (PLN)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 15. Dochody i wydatki ogółem (PLN)

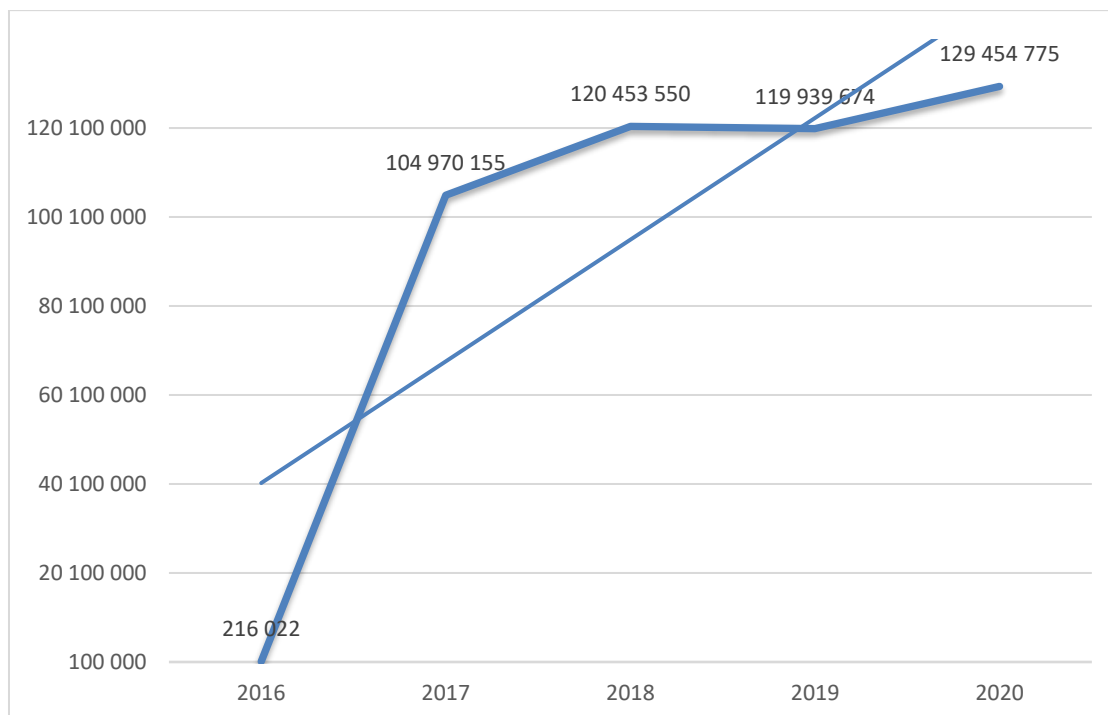

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

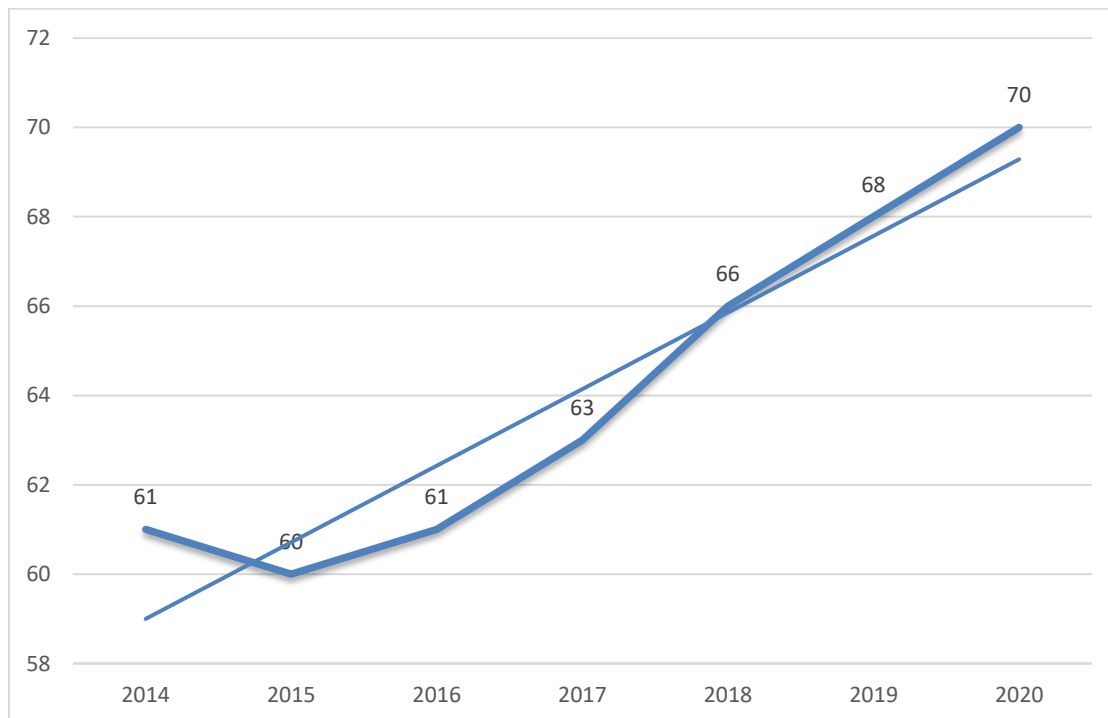
Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Wykres 16. Fundusze unijne – wartość umów, decyzji o dofinansowanie ogółem (PLN)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 17. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności

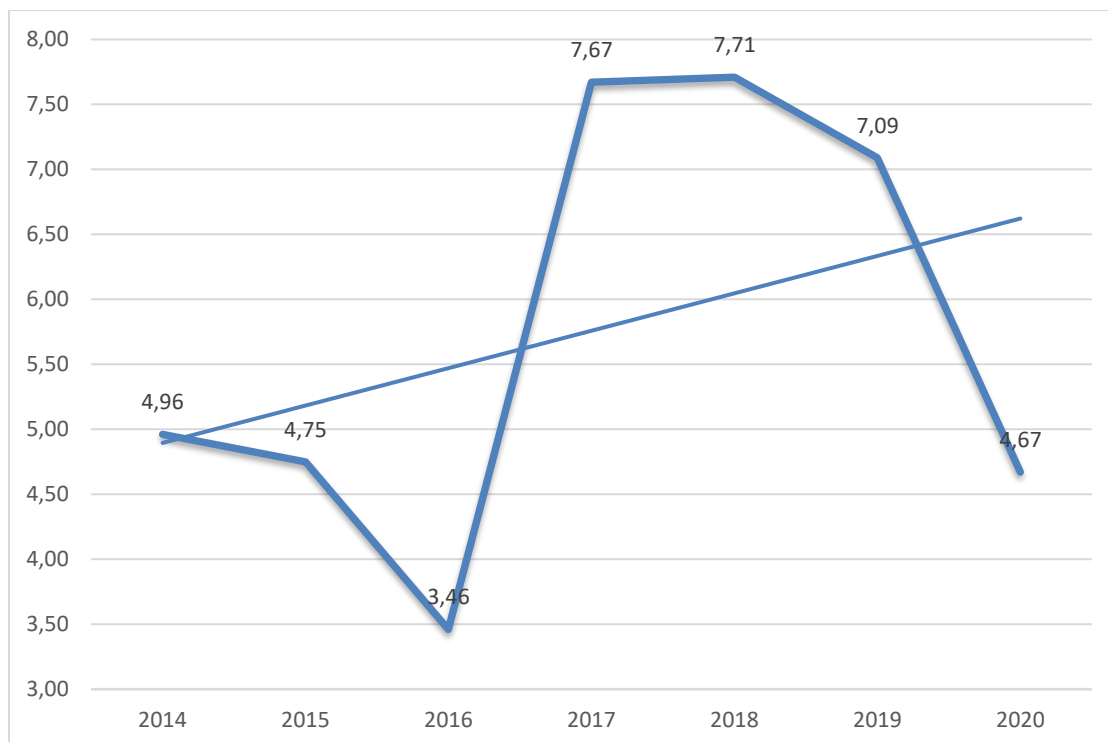

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

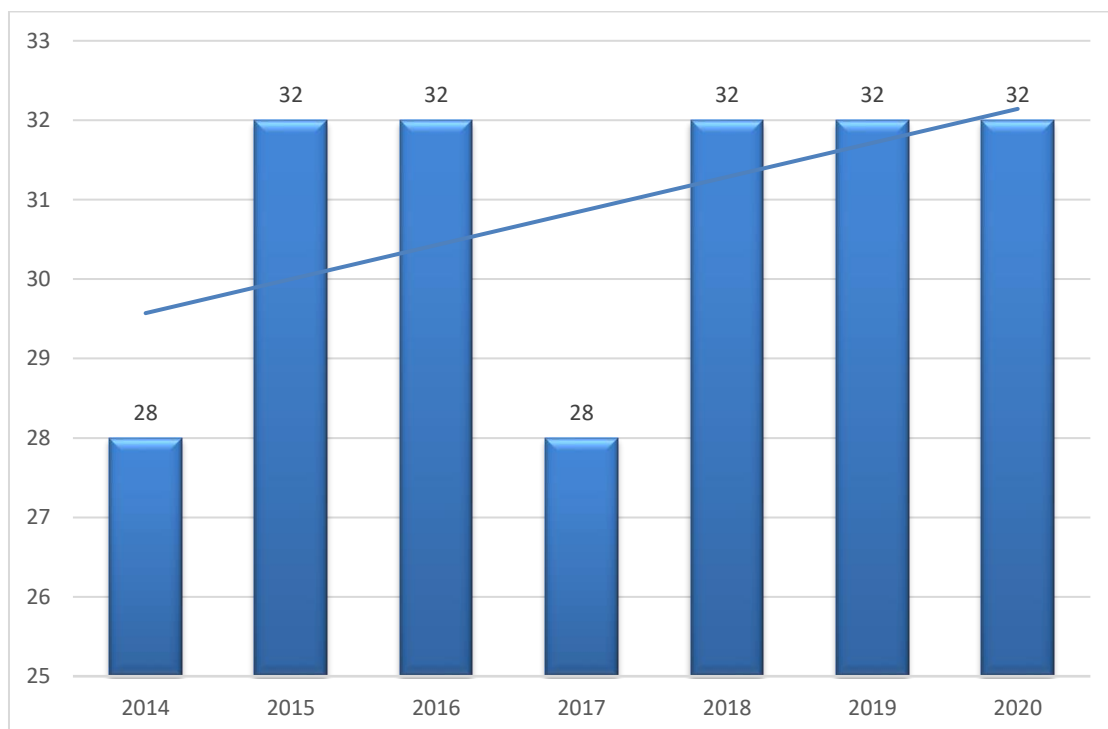
Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Wykres 18. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 19. Liczba miejsc noclegowych w gminie

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Sfera gospodarcza na bazie danych Głównego Urzędu Statystycznego. Analizując dochody i wydatki Gminy Ćmielów można zaobserwować konsekwentny ich wzrost w latach 2014-2020, zarówno w ujęciu na mieszkańca, jak i ogółem. Dochody wzrosły odpowiednio o 54% oraz 46%, wydatki 46% oraz 40%. Powyższe wskazania obrazują po części konsekwentny rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Ćmielów z utrzymaniem wzrostowego trendu. Ponadto, przy założeniu dalszych nadwyżek dochodów nad wydatkami, sytuacja finansowa gminy jest relatywnie stabilna oraz stwarza możliwość realizowania projektów inwestycyjnych, w tym współfinansowanych ze środków europejskich (posiadanie funduszy na wkład własny). W latach 2016-2020 nastąpił skokowy wzrost (prawie 600%) wartości umów, decyzji o finansowaniu gminnych projektów z funduszy unijnych. Sytuacja jest uzasadniona ramami czasowymi dotychczasowego okresu programowania funduszy europejskich (2014-2020).

Tak zwany wskaźnik przedsiębiorczości, podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności, wzrósł o blisko 15%, co jest jednoznacznie pozytywnym rezultatem. Przedsiębiorczość lokalna, którą wskaźnik obrazuje jest jedną z ważniejszych przesłanek długofalowego rozwoju gospodarczego. Liczba nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych w relacji do liczby mieszkańców nie uległa większym zmianom. Liczba miejsc noclegowych w gminie pozostaje niezmiennie niewielka (32). Jeśli planowany jest rozwój gminy przy wykorzystaniu sektora turystycznego, zdiagnozowana sytuacja powinna ulec wyraźnej poprawie.

Wybrane informacje o gospodarce. Gmina Ćmielów zaliczana jest do gmin rolniczych. Posiada duże tradycje rzemieślnicze oraz handlowe. Do największych zakładów należą:

- Polskie Fabryki Porcelany „Ćmielów” i „Chodzież” S.A., produkcja porcelany użytkowej,
- Fabryka Porcelany „AS”, produkcja porcelany artystycznej,
- Samorządowy Zakład Wodociągów i Gospodarki Komunalnej, jednostka budżetowa Gminy Ćmielów,
- Farma Świętokrzyska sp. z o.o., producent żywności ekologicznej.

Na szczególną uwagę zasługują Polskie Fabryki Porcelany „Ćmielów” i „Chodzież” S.A. produkujący porcelanę użytkową. Jest to zakład z wieloletnią tradycją, początki produkcji sięgają roku 1790. Fabryka Porcelany „AS” specjalizuje się w wytwarzaniu wyrobów artystycznych z porcelany. Na terenie zakładu działa „Żywe Muzeum Porcelany”, które sprzyja rozwojowi turystyki w regionie. Najczęściej ludność gminy znajduje zatrudnienie w Ostrowcu Świętokrzyskim i Ożarowie. W 2021 roku według danych z Centralnej Ewidencji i Informacji

o Działalności Gospodarczej (CEIDG) były zarejestrowane 252 podmioty gospodarcze, dominowały małe firmy jednoosobowe.

Sektor turystyczny. Gmina Ćmielów ze względu na swoje walory przyrodniczo-krajobrazowe, tradycje kulturowe i historyczne, posiada duże możliwości turystyczne. Jednym z głównych kierunków rozwoju gminy jest wykorzystanie naturalnych walorów, obiektów i zabytków. Usytuowanie gminy z dala od ośrodków wielkiego przemysłu sprawia, że środowisko naturalne sprzyja rekreacji i aktywnemu wypoczynkowi. Liczne obiekty zabytkowe oraz atrakcje turystyczne sprzyjają rozwojowi sektora turystycznego i wpływają na wzrost atrakcyjności turystycznej gminy.

Główne atrakcje turystyczne gminy to:

- Ćmielowska Tężnia Solankowa,
- Żywe Muzeum Porcelany w Ćmielowie,
- Kościół p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Ćmielowie (XIV wiek),
- ruiny zamku w Ćmielowie (XVI wiek),
- kapliczka powstańcza w Czarnej Glinie,
- zalew Topiołki w Piaskach Brzóstowskich,
- zabytkowy kompleks dworski i kościół w Rudzie Kościelnej,
- cmentarz wojskowy z I wojny światowej w Podgórzu.

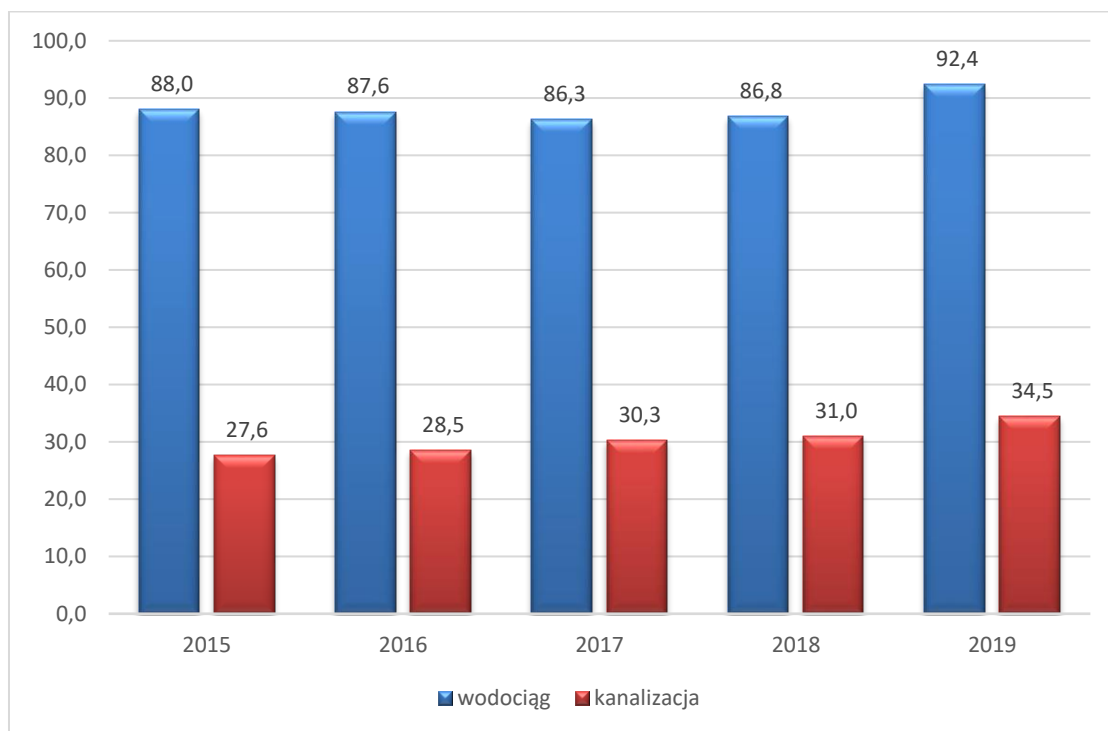
Przez Ćmielów przechodzi 6 szlaków turystycznych związanych z miejscami historycznymi i kulturowymi. Na terenie gminy znajduje się wiele stanowisk archeologicznych w postaci kopaliny, krzemienia, osad i cmentarzysk z epoki neolitu, brązu i wczesnego średniowiecza. Stwierdzono ponad 50 stanowisk archeologicznych. W większości znajdują się one w miejscowościach: Ćmielów, Ruda Kościelna, Podgrodzie, Krzczonowice, Wólka Wojnowska, Wojnowice, Glinka, Trębanów, Jastków, Grójec. Szczególną wartość pod względem konserwatorskim posiada osada „Gawroniec” w Ćmielowie. Dodatkowym atutem turystycznym gminy jest niewielka odległość od Sandomierza, Rezerwatu Przyrodniczo-Archeologicznego „Krzemionki”, Bałtowa i wielu atrakcji regionu.

Rolnictwo na terenie Gminy Ćmielów. Funkcję wiodącą gminy stanowi rolnictwo. Powierzchnia użytków rolnych stanowi ponad 64% ogólnej powierzchni jednostki. Gleby posiadają dobrą wartość użytkową, szczególnie w części południowej, brunatnoziemy i czarnoziemy rozwinięte na pokrywie lessowej. Obszary leśne stanowią 31% ogólnej

powierzchni gminy. Przeważająca część lasów znajduje się w północnej i środkowej części gminy. W gminie znajduje się ok.1500 gospodarstw rolnych. Dominują gospodarstwa rolne o powierzchni do 5 ha. W 8 sołectwach występują obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW). Są to: Boria, Stoki Stare, Stoki Małe, Stoki Duże, Ruda Kościelna, Podgórze, Czarna Gлина, Wiktorzyn. Kwalifikacja ONW ma wpływ na niskie dochody rolników i zmusza ich do poszukiwania innych źródeł dochodu.

Wykres 20. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej (%)

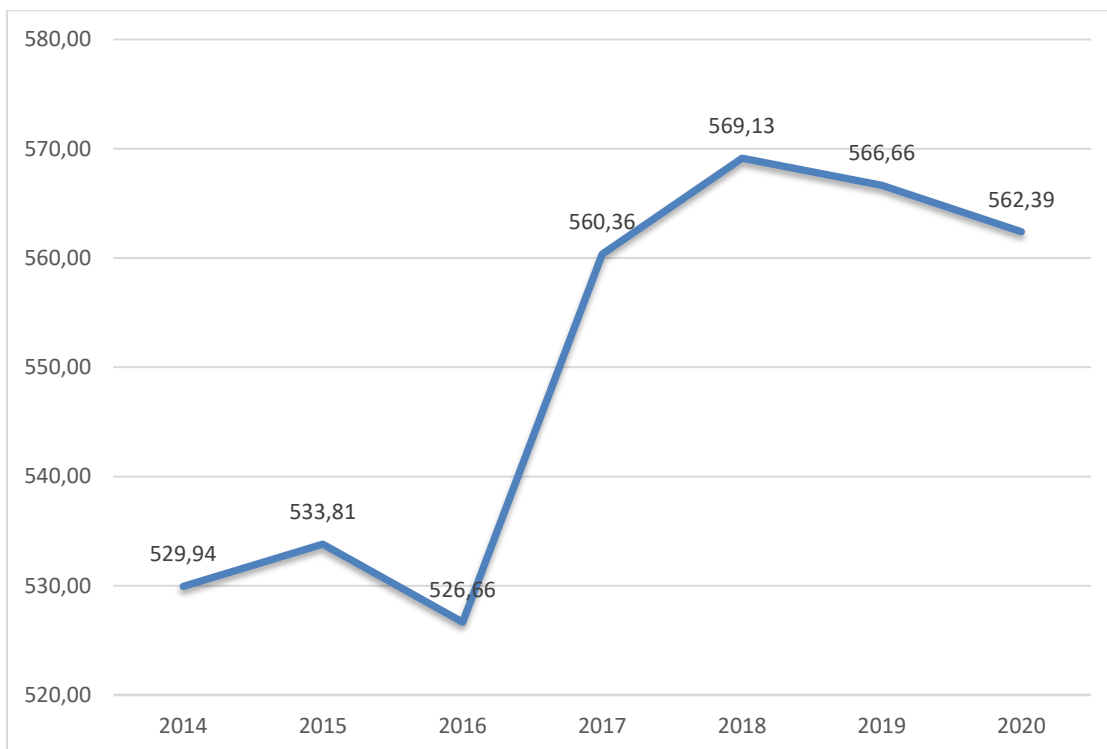

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

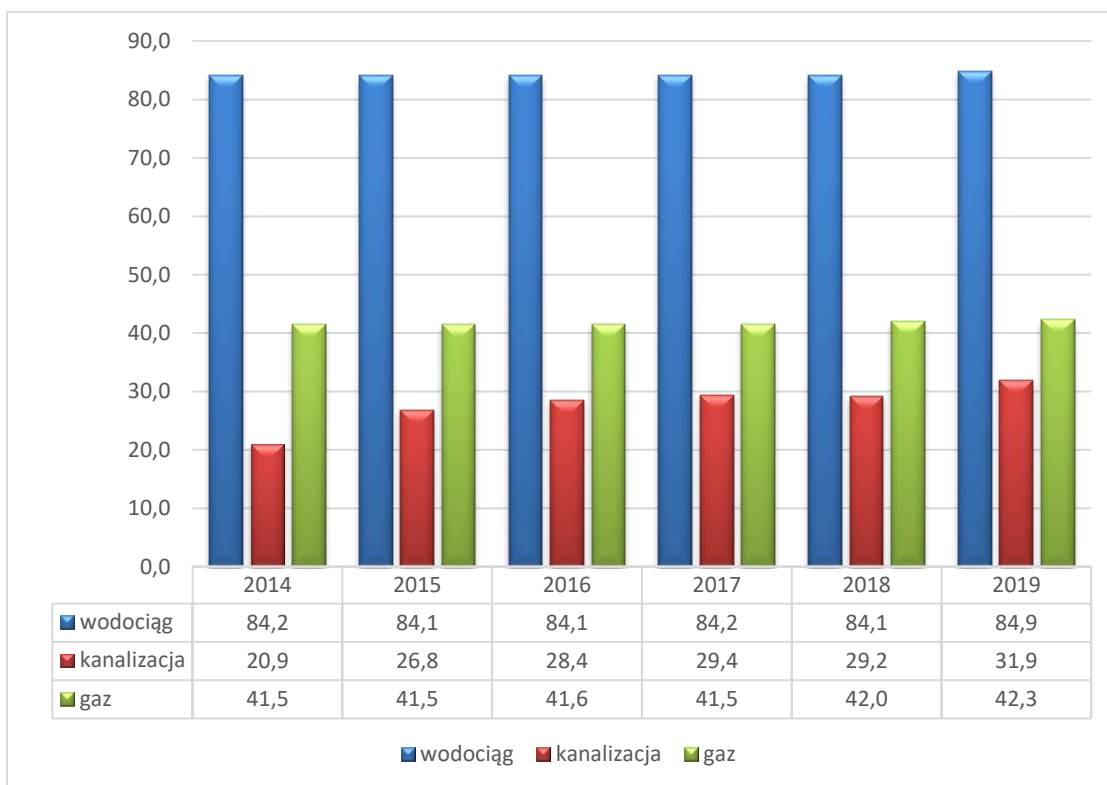
Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Wykres 21. Zużycie energii elektrycznej na mieszkańca (kWh)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 22. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

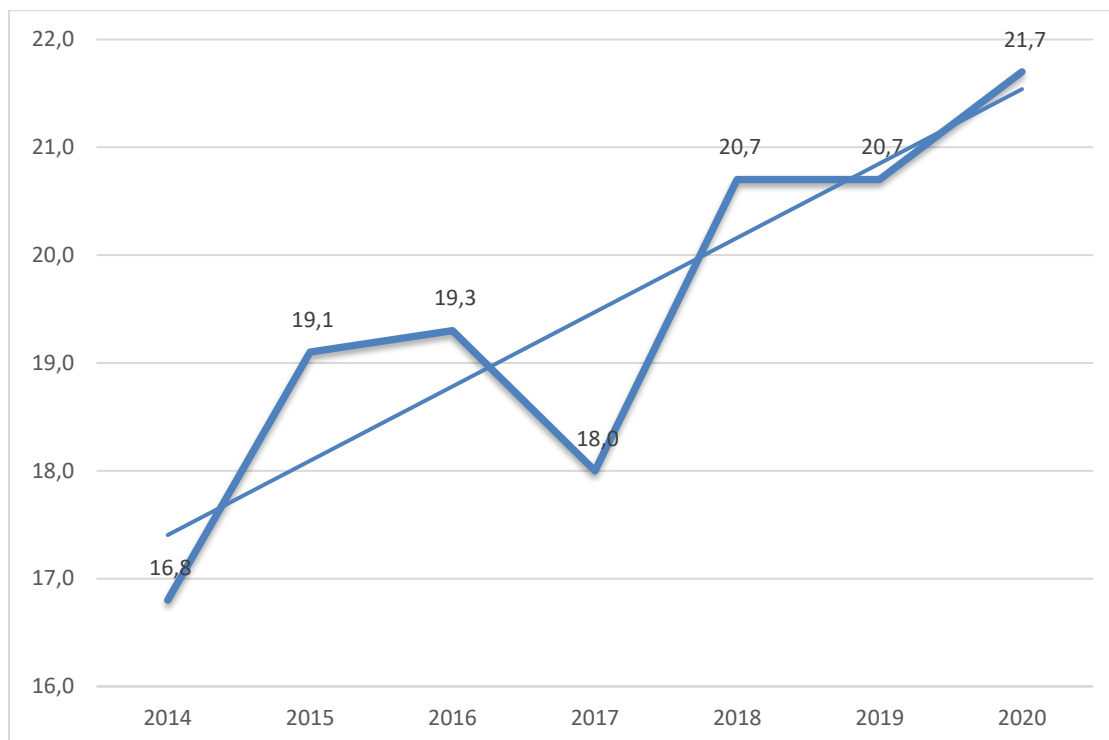

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

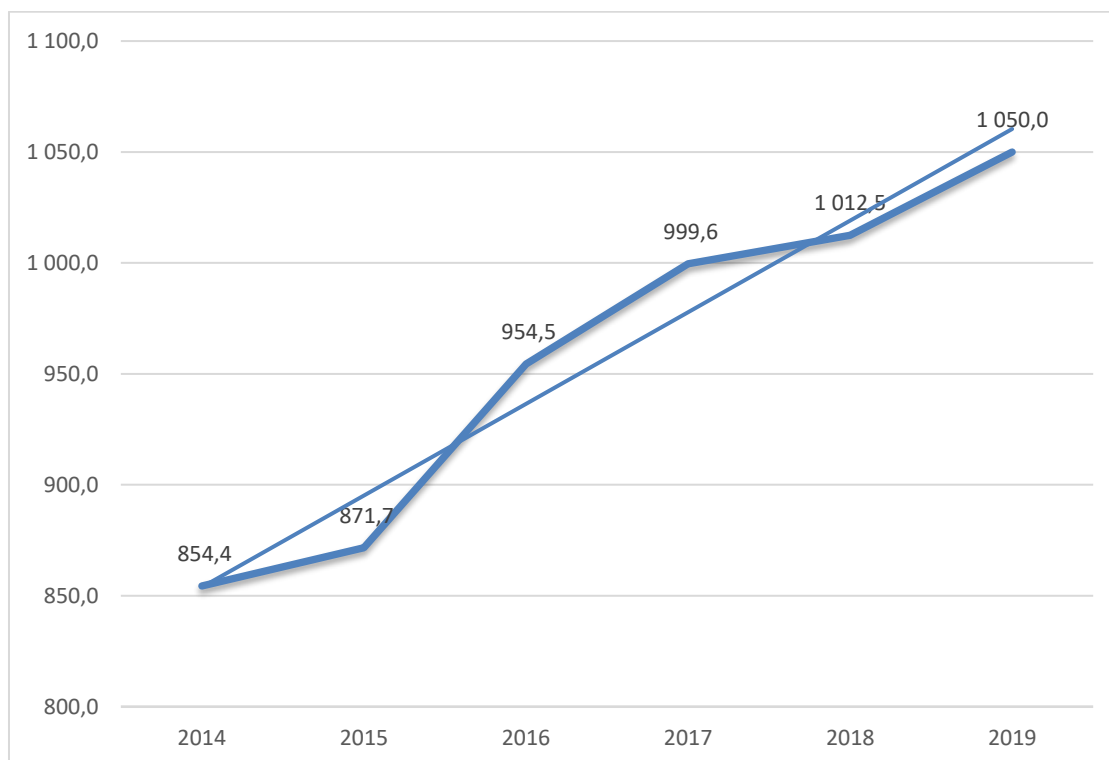
Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Wykres 23. Zużycie wody na mieszkańca (m3)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

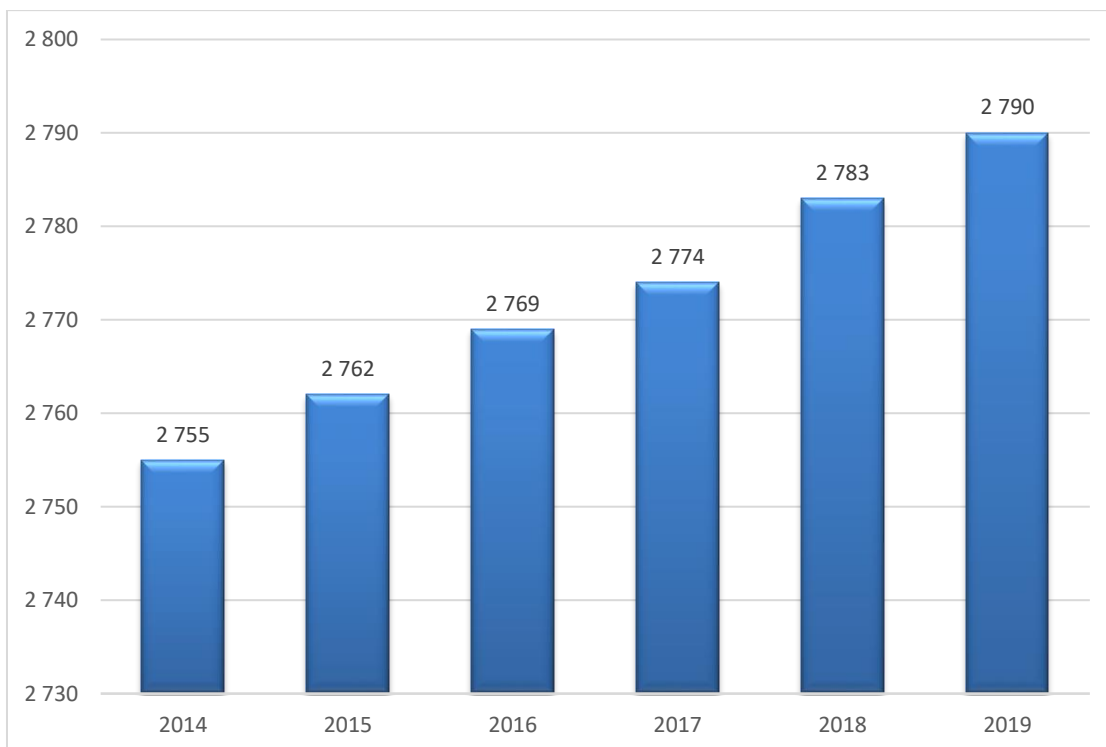
Wykres 24. Zużycie gazu z sieci w kWh na mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

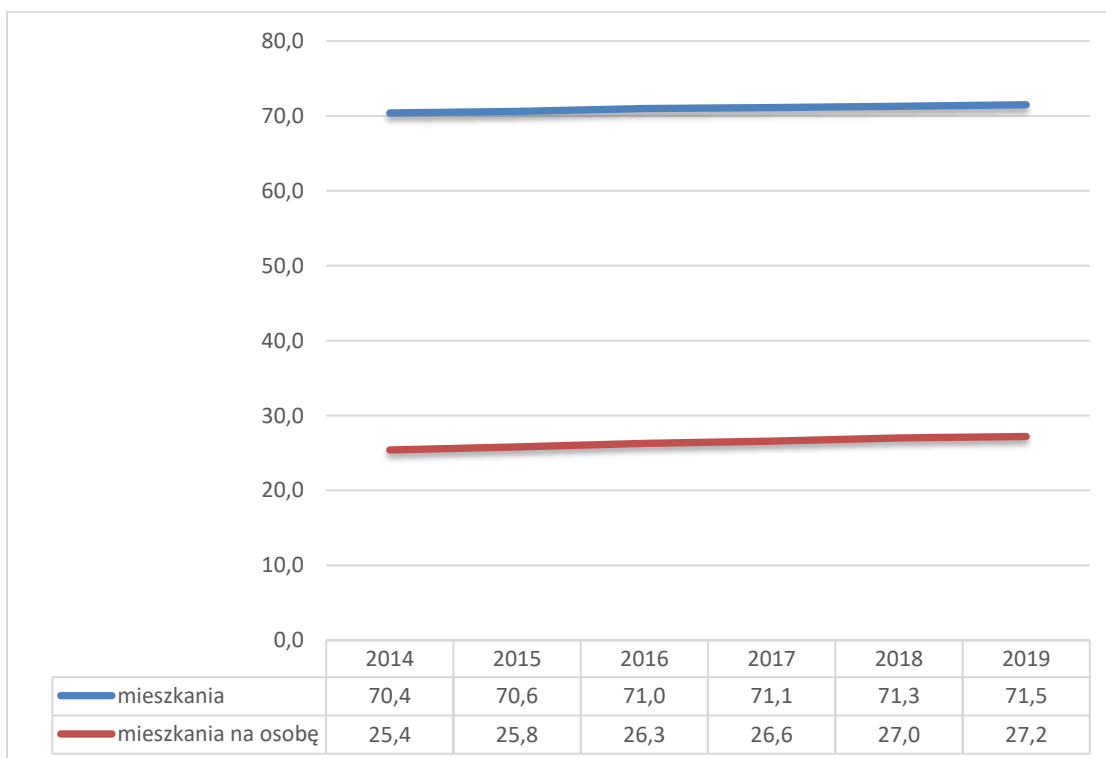

Wykres 25. Zasoby mieszkaniowe – mieszkania

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

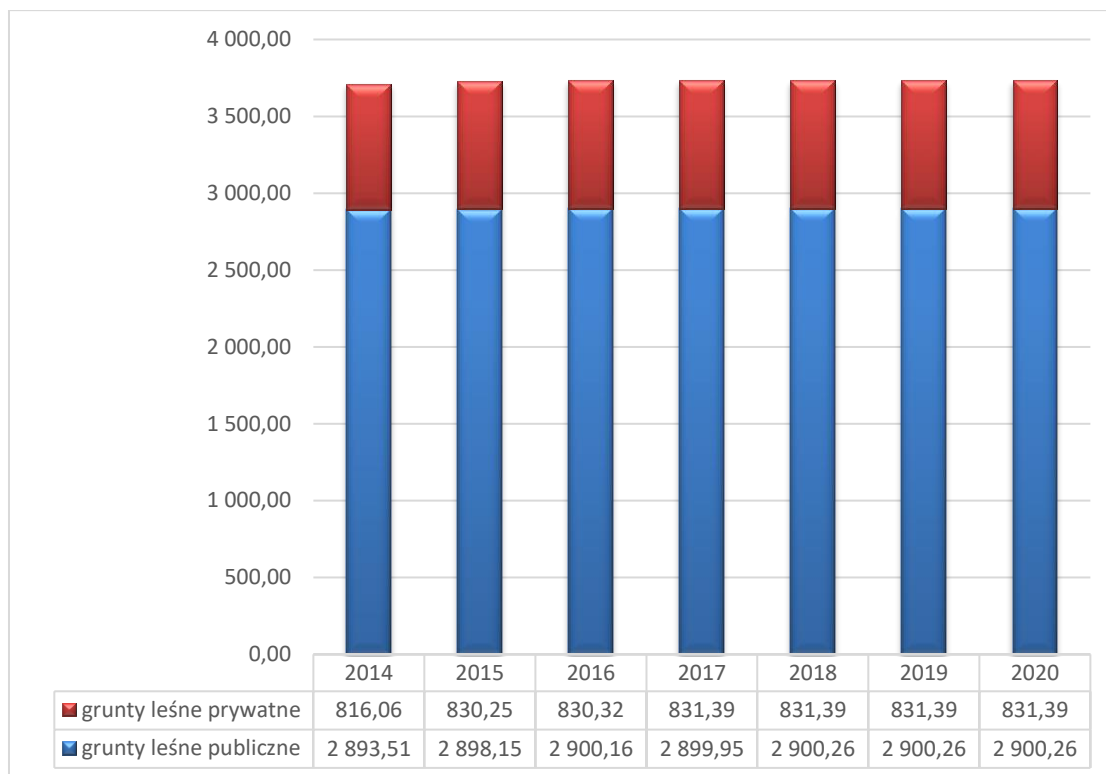
Wykres 26. Zasoby mieszkaniowe – przeciętna powierzchnia użytkowa (m²)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 27. Powierzchnia gruntów leśnych (ha)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Sfera przestrzenna oraz techniczna na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego. W obszarze infrastruktury technicznej odsetek budynków mieszkalnych podłączonych do kanalizacji jest stosunkowo wysoki (ponad 92%), natomiast odczuwalne braki występują w zakresie przyłączy do kanalizacji (34% w 2019 r.), natomiast odnotowano poprawę (w 2015 r. podłączonych do kanalizacji było tylko 28% budynków mieszkalnych). Z pewnością infrastruktura techniczna jest obszarem, w który można spodziewać się pewnych inwestycji w nadchodzących latach. Zużycie energii elektrycznej na mieszkańca rośnie (6%), podobnie zużycie gazu (23%), jeszcze wyraźniej wzrasta zużycie wody (29%). Z jednej strony jest to efekt rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, z drugiej należy dążyć do ograniczania tych wzrostów z uwagi na dbałość o środowisko naturalne oraz nadchodzące duże podwyżki cen wszystkich mediów. Dokonując oszczędności w tym zakresie osiągamy zatem podwójną korzyść, dbamy o zrównoważony rozwój gminy oraz ograniczamy bieżące wydatki. Ponadto zaoszczędzone w ten sposób środki możemy przeznaczyć na inwestycje. Odsetek mieszkańców korzystających z poszczególnych instalacji w 2019 r. przedstawia się następująco: wodociągi

84,9%, kanalizacja 31,9%, gaz 42,3%. Największy progres dotyczy korzystających z kanalizacji (wzrost z 20,9% do 31,9%), w dwóch pozostałych przypadkach nastąpiły kosmetyczne zmiany.

Zasoby mieszkaniowe gminy mierzone liczbą mieszkań nieznacznie, ale sukcesywnie rosną w badanych latach (wzrost o 1,3%). Podobnie nie zaobserwowano znaczących zmian w zakresie przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania w Gminie Ćmielów. W 2019 r. wyniosła ona 71,5 m², na osobę natomiast 27,2 m² (poprawa w stosunku do roku 2014, gdzie było 25,4 m² na osobę). Struktura własności oraz powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy nie uległy istotnym zmianom.

Bezpieczeństwo. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb społeczeństwa, w tym również zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej reguluje ustawa o samorządzie gminnym. Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, jak np. Policja i Straż Pożarna. W Gminie Ćmielów funkcjonuje Komisariat Policji, placówka Komendy Powiatowej Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim, który dba o bezpieczeństwo publiczne w całej gminie. Na terenie gminy działa również dziewięć zastępów Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP). Mają one swoją siedzibę w: Borii, Ćmielowie, Grójcu, Piaskach Brzostowskich, Woli Grójeckiej, Wólce Wojnowskiej, Wojnowicach, Buszkowicach i Jastkowie. Działalność OSP jest jednym z podstawowych wskaźników aktywności społecznej gminy. Organizowanie się społeczności lokalnej do realizacji postawionych celów jest przykładem tworzenia struktur społeczeństwa obywatelskiego.

Srebrna Dolina Kamiennej. W dniu 25 września 2020 r. w Urzędzie Miasta i Gminy w Kunowie odbyło się uroczyste podpisanie porozumienia „Srebrna Dolina Kamiennej” dotyczącego współpracy pomiędzy pięcioma gminami: Kunów, Bałtów, Ćmielów, Brody i Tarłów. Głównym założeniem porozumienia jest wspólne staranie o pozyskiwanie środków zewnętrznych dla gmin. Włodarze pięciu gmin chcą współpracować poprzez realizację wspólnych pomysłów, strategii i wizji rozwoju, aby móc skorzystać z możliwości związanych z wykorzystaniem instrumentów uruchamianych w ramach nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027. Gminy położone są nad rzeką Kamienna. Jednym z priorytetów, oprócz turystyki, szlaków turystycznych i odnawialnych źródeł energii, będzie

pomoc seniorom. Planuje się stworzenie warunków na budowę nowej infrastruktury, służącej osadnictwu osób w wieku emerytalnym.

Miejski Obszar Funkcjonalny Miast Północy. Gmina Ćmielów uczestniczy w procesie tworzenia i planowania działań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miast Północy. Siedemnaście miast i gmin zamierza wykorzystać środki unijne i choć różnią się specyfiką i gospodarką to wspólnie stanowią siłę ponad 315 000 mieszkańców, czyli prawie 31% populacji całego województwa. Włodarze gmin chcą współpracować poprzez realizację wspólnych pomysłów, strategii i wizji rozwoju, aby móc skorzystać z możliwości związanych z wykorzystaniem instrumentów uruchamianych w ramach nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027. W skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miast Północy wchodzi samorządy: Ćmielów, Ostrowiec Świętokrzyski, Skarżysko-Kamienna, Starachowice, Końskie, Suchedniów, Stąporków, Bliżyn, Brody, Skarżysko Kościelne, Wąchock, Mirzec, Pawłów oraz Bodzechów, Kunów, Bałtów, Waśniów.

2. Podsumowanie przeprowadzonej diagnozy, rekomendacje

W odniesieniu do przeprowadzonej diagnozy w obszarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, badań desk research oraz materiałów udostępnionych przez Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie można przedstawić wybrane wnioski i rekomendacje w relacji do celów rozwojowych gminy w najbliższych latach:

- gmina ma relatywnie korzystne położenie geograficzne, w pobliżu jest większy ośrodek miejski (Ostrowiec Świętokrzyski), co daje naturalną przewagę w obszarze atrakcyjności inwestycyjnej,
- zasoby przyrodnicze gminy oraz jej historia stanowią bazę do budowania silnej marki Gminy Ćmielów oraz rozwoju wspieranego sektorem turystycznym, ma to również znaczenie w kontekście przyciągania nowych mieszkańców, z uwagi na atrakcyjne walory przyrodnicze,
- sektor kultury jest silną stroną gminy, na terenie której odbywa się szereg imprez kulturalnych. Działania naprawcze powinny koncentrować się na promocji czytelnictwa wśród mieszkańców,
- jakość szkolnictwa na poziomie podstawowym można określić, na bazie informacji o zdawalności egzaminów kończących, jako zadawalającą,
- liczba mieszkańców gminy zmniejsza się, nie jest to gwałtowne zjawisko, natomiast należy wdrażać kompleksowe projekty celem przyciągania nowych rezydentów oraz zatrzymywania w gminie obecnych mieszkańców,
- bezrobocie zmniejszyło się znacząco i jest to jednoznacznie pozytywne zjawisko, natomiast sama liczba osób bezrobotnych nie stanowi jeszcze przesłanki do oceny jakości rynku pracy, w optymalnym wariantcie należy zabiegać o inwestorów oferujących wyższe wynagrodzenia, miejsca pracy wymagające wyższych kwalifikacji, transferujących nowoczesne technologie, użyteczny know-how,
- spada liczba osób korzystających w gminie ze środowiskowej pomocy społecznej, zmniejszają się sukcesywnie obszary ubóstwa, dopełnieniem tych pozytywnych

procesów będzie realizacji programów promujących włączenie społeczne oraz zdrowy styl życia,

- stabilna sytuacja w odniesieniu do relacji dochodów do wydatków stwarza możliwości inwestycyjne, realizowania projektów, w tym współfinansowanych ze środków europejskich (zabezpieczenie funduszy na wkład własny),
- wzrasta wartość wskaźnika przedsiębiorczości, co jest dobrą przesłanką w kierunku długofalowego rozwoju gospodarczego, działania wspierające lokalną przedsiębiorczość należy kontynuować i rozwijać z korzyścią dla wszystkich użytkowników gminnej przestrzeni,
- przy założeniu rozwoju gminy wspieranego sektorem turystycznym należy dokonać inwestycji w ten rozwój oraz budować i wzmacniać markę Gminy Ćmielów, ponadto uwarunkowania lokalne przemawiają za takim kierunkiem rozwoju,
- powierzchnia użytków rolnych stanowi ponad 64% ogólnej powierzchni gminy, zasadne jest wspieranie lokalnych producentów rolnych, także w zakresie edukacji ekologicznej, przedsiębiorczości oraz alternatywnych źródeł generowania przychodów,
- w obszarze infrastruktury technicznej, komunalnej najbardziej odczuwalne braki występują w zakresie przyłączy budynków mieszkalnych do kanalizacji, inwestycje we wspomnianą infrastrukturę są zatem naturalną konsekwencją zaistniałej sytuacji,
- w gminie wzrasta zażycie wszystkich mediów (energia elektryczna, gaz, woda). Rekomendowane są oszczędności w tym zakresie, które pozwolą osiągnąć podwójną korzyść, dbałość o zrównoważony rozwój gminy oraz ograniczenie bieżących wydatków. Ponadto zaoszczędzone w ten sposób środki można przeznaczyć na kolejne inwestycje,
- do rozwoju gminy przyczynią się inwestycje w infrastrukturę społeczną oraz techniczną, w tym drogową, sportowo-rekreacyjną, wodno-kanalizacyjną, mostową, żłobki i świetlice,
- celem podniesienia jakości obsługi mieszkańców oraz przedsiębiorców rekomendowane są kompleksowe działania w zakresie modernizacji budynków użyteczności publicznej oraz szkolenia dla pracowników sektora publicznego.

3. Analiza SWOT Gminy Ćmielów

Przeprowadzenie poniższej analizy ułatwia prawidłową ocenę aktualnej sytuacji gminy. Można przyjąć, że Analiza SWOT jest jedną z najbardziej znanych metod wykorzystywanych w obszarze zarządzania strategicznego służących do analizy wewnętrznej sytuacji organizacji oraz jej otoczenia zewnętrznego celem optymalizacji strategii zarządzania lub implementacji efektywnego planu strategicznego.

SWOT to akronim angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse), Threats (zagrożenia). Metoda ma charakter ekspercki, opiera się na wiedzy i doświadczeniu osób tworzących analizę. Analiza można dotyczyć całej organizacji (przedsiębiorstwa, organizacji pozarządowej, gminy) lub konkretnego obszaru jej funkcjonowania (sprzedaż, logistyka, turystyka, rolnictwo, przemysł, integracja społeczna, komunikacja interpersonalna, itd.).

Poszczególne etapy analizy mogą obejmować: określenie celu i przedmiotu analizy, wyjaśnienie wszystkim zainteresowanym stronom zasadności podejmowanych działań; nakreślenie procedury analizy osobom ją współtworzącym; opracowanie indywidualnych list wszystkich czynników obejmujących słabe strony, mocne strony, szanse i zagrożenia; scalenie list indywidualnych, wykreślenie mniej istotnych czynników, opracowanie wspólnej macierzy SWOT; przypisywanie rangi czynnikom, dyskusja grupowa nad otrzymanymi wynikami, przedstawienie zdywersyfikowanych punktów widzenia; formułowanie planów na przyszłość, celów strategicznych do realizacji; obranie strategii postępowania.

Tabela 3. Analiza SWOT Gminy Ćmielów

Czynniki wewnętrzne	
Silne strony	Słabe strony
• Duży potencjał historyczny oraz tradycji wytwarzania porcelany (4) • Wysoka jakość usług publicznych realizowanych na rzecz mieszkańców (5) • Wysoki poziom nauczania w gminnych placówkach oświatowych (5) • Bogata oferta kulturalna (4) • Sukcesywny spadek bezrobocia (3) • Wzrastająca wartość wskaźnika przedsiębiorczości (4)	• Niska jakość budynków użyteczności publicznej (4) • Braki w zakresie jakości zagospodarowania przestrzeni publicznej (3) • Deficyty w sieci dróg gminnych, w tym rowerowych (4) • Postępujące zjawisko braku mieszkań komunalnych przeznaczonych na wynajem (3) • Nierównomierny rozwój infrastruktury technicznej, w tym wodno-kanalizacyjnej, drogowej, mostowej (4)

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

• Korzystne walory środowiskowe, krajobrazowe wynikające z uwarunkowań przyrodniczych oraz położenia gminy (Dolina Kamiennej) (4) • Efektywna polityka senioralna (3) • Spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (3) • Relatywnie dobre położenie geograficzne w pobliżu większego ośrodka miejskiego (4) • Atrakcyjne tereny w perspektywie pozyskiwania nowych rezydentów (4) • Środowisko przyrodnicze sprzyjające produkcji żywności ekologicznej (3) • Efektywny proces likwidacji dzikich wysypisk (2) • Duże zasoby wód podziemnych (2) • Potencjał w zakresie szlaków turystycznych (3) • Przebieg linii kolejowego (3) • Tereny leśne w północnej części gminy (3)	• Potrzeba kompleksowej rewitalizacji miasta Ćmielów, w tym obszarów popegeerowskich w celu zahamowania procesu odpływu ludności (5) • Występowanie szeregu negatywnych zjawisk dotyczących zanieczyszczenia środowiska, potrzeba wdrażania programów na rzecz jego ochrony (4) • Występowanie słabych gleb w północnej części gminy (3) • Nierównomierny dostęp do miejsc integracji społecznej (świećlic) w mniejszych miejscowościach (2) • Potrzeba zwiększania dostępu do usług medycznych i działań na rzecz ochrony zdrowia, w tym w zakresie profilaktyki (4) • Jakość lokalnego rynku pracy (4)
Czynniki zewnętrzne	
Szanse	Zagrożenia
• Możliwość współfinansowania projektów rozwojowych ze środków europejskich w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 (5) • Możliwość korzystania z programów rządowych ukierunkowanych na rozwój samorządów poprzez poprawę m.in. infrastruktury drogowej, kanalizacyjnej, mostowej (5) • Potencjał wykorzystania programów dedykowanych na rzecz ochrony środowiska (4) • Wdrażanie programów dofinansowania mieszkań przeznaczonych na wynajem (3) • Wykorzystanie programów dotyczących rewitalizacji terenów popegeerowskich (4) • Wykorzystanie programów przyczyniających się do rozwoju sektora turystyki (4) • Krajowe i regionalne programy pomocowe wspierające rozwój przedsiębiorczości (4) • Współpraca z ośrodkami naukowymi w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, zagospodarowania przestrzennego, ochrony środowiska (4) • Proces konsolidacji gospodarstw o mniejszych powierzchniach (3) • Postępujący wzrost świadomości ekologicznej (3) • Wzrost zainteresowania lokalnymi produktami turystycznymi (3) • Moda na zdrowy styl życia (3) • Zagospodarowanie doliny rzeki Kamiennej (4)	• Negatywne zjawiska demograficzne, przyrost ludności w wieku poprodukcyjnym, skutkujące potrzebą intensyfikacji prowadzonej polityki socjalnej (4) • Nasilenie zjawisk ograniczających aktywność zawodową, w tym niski poziom wynagrodzeń, niedostosowanie systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy (4) • Deficyty kadrowe na rynku (3) • Procesy dewastacji krajobrazu (3) • Ryzyko wynikające z zagrożenia powodziowego (3) • Zagrożenia patologiami społecznymi (alkoholizm, narkomania) (3) • Bariery rozwojowe wynikające z sytuacji międzynarodowej, w tym zagrożenie ograniczenia popytu na krajowe produkty i usługi (2) • Potencjalne bariery i ograniczenia rozwojowe wynikające z ochrony środowiska naturalnego, w tym konieczność dostosowania się do zmian klimatu, uwzględnianie w projektach rozwojowych konieczności ochrony obszarów Natura 2000 (3) • Postępujący wzrost obciążeń samorządów wynikający z realizacji szeregu zadań własnych, programów ogólnokrajowych oraz skutkujący mniejszymi wpływami do budżetów gmin (4)

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie

Powyższą analizę silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń przeprowadzono z uwzględnieniem optymalizacji procesu rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Ćmielów.

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Czynnikom wskazanym w poszczególnych grupach przyporządkowano ocenę oddziaływania (rangę) w skali od 1 do 5, przy czym 5 oznacza najsilniejszy wpływ, 1 – najmniej istotny. W następnym etapie zsumowano punkty, wyniki zebrano w poniższej tabeli.

Tabela 4. Uproszczona tablica analizy SWOT dotycząca prognozowanej strategii działania Gminy Ćmielów

	Silne strony (59 pkt)	Słabe strony (40 pkt)
Szanse (29 pkt)	MAXI-MAXI Strategia ekspansywna, wykorzystać okazje przy pomocy atutów	MINI-MAXI Strategia konkurencyjna, przezwyciężyć słabości by wykorzystać okazje
Zagrożenia (49 pkt)	MAXI-MINI Strategia konserwatywna, wykorzystać mocne strony do pokonania zagrożeń	MINI-MINI Strategia redukcji, zaprzestania inwestycji oraz likwidacji

Źródło: opracowanie własne

W oparciu o uzyskane wyniki dokonano wyboru strategii postępowania, mając na uwadze przyszły rozwój gminy. Otrzymane wyniki wskazują na zasadność zastosowania strategii MAXI-MAXI, czyli strategii ekspansywnej, w gminie przeważają mocne strony nad słabościami, a w otoczeniu szanse nad zagrożeniami. Wybrana strategia działania zakłada silną ekspansję i zdywersyfikowany rozwój.

4. Misja i wizja Gminy Ćmielów

Misję gminy można zdefiniować jako zestaw trwałych dążeń, celów, kierunków rozwoju, na które zorientowane są lub być powinny działania podejmowane przez władze lokalne przy wsparciu pozostałych środowisk kreujących gminną rzeczywistość. Wśród tych środowisk ważne miejsce zajmują przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe oraz przedstawiciele sektorów nauki i edukacji. W procesie tworzenia misji jednostki samorządu terytorialnego należy uwzględnić przesłanki jej istnienia, kluczowe cele do realizacji, interesariuszy, których potrzeby są zaspakajane, społeczną odpowiedzialność oraz zrównoważony rozwój przestrzeni. W odniesieniu do gminy proces określenia misji ulega pewnemu uproszczeniu, główną przesłanką funkcjonowania gminy jest bowiem efektywne zaspakajanie potrzeb mieszkańców i podnoszenie jakości ich życia. Przy czym należy zaznaczyć, że samorządy są podmiotami wyposażonymi w prawa i obowiązki oraz realizującymi zadania publiczne.

Misja Gminy Ćmielów: dostarczanie mieszkańcom oraz pozostałym użytkownikom lokalnej przestrzeni usług publicznych najwyższej jakości, które skutkuje wzrostem jakości życia na terenie gminy. Efektywne wykorzystywanie ponadprzeciętnych walorów celem przyspieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego.

Wizja gminy to odzwierciedlenie, wizualizacja przyszłości, którą chcemy wykreować. Możemy ją postrzegać jako aspirację, motywację, która powinna być tożsama dla wszystkich, którzy chcą osiągnąć wyczekiwany stan rzeczywistości.

Wizja Gminy Ćmielów przyjmuje brzmienie: w efekcie podejmowanych działań strategicznych, zrealizowanych licznie projektów gmina jest miejscem przyjaznym mieszkańcom, turystom, przedsiębiorcom. Infrastruktura społeczna oraz techniczna gminy jest na wysokim poziomie, co skłania kolejne osoby do zamieszkania i wzbogacenia lokalnego kapitału ludzkiego. W gminie z powodzeniem funkcjonują rolnicy, jak i przedstawiciele pozostałych sektorów gospodarki (przemysł i usługi). Jakość rynku pracy uległa poprawie, edukacja jest na jeszcze wyższym poziomie. Wszelkie działania realizowane są w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Udało się w pełni wykorzystać unikalne walory gminy w celu wzmocnienia rozwoju opartego na turystyce.

5. Cel horyzontalny, cele strategiczne i operacyjne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Przedstawione poniżej tabelaryczne zestawienie celów jest rdzeniową częścią opracowania strategicznego. Określenie celów poprzedzone było opracowaniem diagnozy, przeprowadzeniem analizy SWOT, konsultacjami wewnętrznymi, badaniami społecznymi przy wykorzystaniu formularzy. W optymalnym ujęciu wszystkie rozpoznane problemy mają swoje odbicie w rozwiązaniach, zadaniach zaproponowanych w strukturze celów strategicznych i operacyjnych. Drzewo celów strategii powstało przy współudziale pracowników Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie.

Tabela 5. Drzewo celów strategii rozwoju Gminy Ćmielów

CEL STRATEGICZNY HORYZONTALNY	
Wzrost jakości życia mieszkańców Gminy Ćmielów przy poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju	
Cel strategiczny 1. Rozwój infrastruktury technicznej oraz społecznej, w tym sektora kultury oraz ochrony zdrowia	
Cel operacyjny 1.1.	Rozwój gospodarczy powiązany z rozwojem infrastruktury
Zadanie 1	Rozwój infrastruktury drogowej
Zadanie 2	Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej
Zadanie 3	Poprawa infrastruktury społecznej (w tym żłobki i świetlice)
Zadanie 4	Kompleksowe działania na rzecz ochrony zdrowia
Cel operacyjny 1.2.	Edukacja i wychowanie, dostęp do lekarzy, opieki medycznej
Zadanie 1	Rozwój oferty edukacyjnej
Zadanie 2	Inwestycje w rozwój pracowni dydaktycznych
Zadanie 3	Kształcenie ustawiczne nauczycieli
Zadanie 4	Promocja sportu i rekreacji, zdrowego stylu życia
Zadanie 5	Poprawa jakości służby zdrowia
Zadanie 6	Utworzenie na terenie gminy punktu pomocy psychologicznej dla dzieci i dorosłych, edukacja w zakresie wparcia psychicznego
Zadanie 7	Nawiązywanie kontaktów i współpracy z ośrodkami medycznymi celem polepszenia dostępu i jakości opieki zdrowotnej w gminie
Cel operacyjny 1.3.	Aktywność społeczna (w tym dzieci i młodzieży)
Zadanie 1	Modernizacja placówek kulturalnych
Zadanie 2	Rozwój oraz specjalizacja oferty kulturalnej
Zadanie 3	Promocja i profesjonalna organizacja imprez budujących pozytywny wizerunek gminy
Cel operacyjny 1.4.	Promocja miasta i gminy
Zadanie 1	Uatrakcyjnienie przestrzeni mieszkaniowej celem przyciągania nowych mieszkańców
Zadanie 2	Dalsze wdrażanie efektywnej polityki senioralnej i pomocy społecznej
Cel operacyjny 1.5.	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury
Zadanie 1	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i mostowej
Zadanie 2	Wdrożenie programu budowy mieszkań komunalnych przeznaczonych na wynajem
Zadanie 3	Modernizacja budynków użyteczności publicznej

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Zadanie 4	Utworzenie w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego nowego obszaru pod budowę osiedli domów jednorodzinnych
Zadanie 5	Rozbudowa i przystosowanie infrastruktury stadionu w Ćmielowie pod wydarzenia rangi ogólnokrajowej np. budowa muszli koncertowej
Zadanie 6	Budowa zbiornika retencyjnego w Brzostowej
Zadanie 7	Rewitalizacja wschodniej części miasta Ćmielów
Cel strategiczny 2. Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości oraz rozwoju gospodarczego gminy	
Cel operacyjny 2.1.	Wspieranie mechanizmów rozwoju przedsiębiorczości
Zadanie 1	Przygotowanie terenów inwestycyjnych odpowiadających na potrzeby przedsiębiorstw
Zadanie 2	Rozwój bazy agroturystycznej
Zadanie 3	Rozwój produktów turystycznych
Zadanie 4	Promocja producentów z terenu gminy, lokalnych produktów oraz wzmacnianie ich potencjału poprzez udział w partnerstwie publiczno-prywatnym
Zadanie 5	Stwarzanie dogodnych warunków dla osób chcących otworzyć działalność gospodarczą lub przenieść działalność zarejestrowaną w innej gminie
Zadanie 6	Cykliczne spotkania z przedsiębiorcami
Zadanie 7	Utworzenie komórki do spraw pozyskiwania i obsługi przedsiębiorców
Zadanie 8	Kampania informacyjna o możliwościach inwestowania w gminie
Cel operacyjny 2.2.	Rozwój planowania przestrzennego dedykowanego działalności gospodarczej
Zadanie 1	Stworzenie spójnej oferty inwestycyjnej
Zadanie 2	Zagospodarowanie terenów inwestycyjnych
Zadanie 3	Powstanie strefy ekonomicznej
Cel strategiczny 3. Rozwój turystyki, usług oraz miejsc wypoczynku dla mieszkańców	
Cel operacyjny 3.1.	Identyfikacja i kreacja produktów regionalnych, turystycznych
Zadanie 1	Wsparcie produktów regionalnych, lokalnych wykorzystujących potencjał gminy
Zadanie 2	Marketingowe wykorzystanie wpisu na listę światowego dziedzictwa UNESCO (wzgórze Gawroniec)
Zadanie 3	Powstanie Punktu Informacji Turystycznej
Zadanie 4	Promowanie zewnętrzne gminy i jej walorów turystycznych w skali całego kraju
Zadanie 5	Utworzenie strony internetowej o tematyce turystycznej
Cel operacyjny 3.2.	Tworzenie przestrzeni do rozwoju turystyki
Zadanie 1	Modernizacja i rozwój infrastruktury turystycznej, przy wykorzystaniu zasobów przyrodniczych (Dolina Kamiennej)
Zadanie 2	Rozwój ścieżek rowerowych, pieszych, wodnych, miejsc parkingowych, miejsc wypoczynku
Zadanie 3	Rozwój i promocja aktywnego wypoczynku na rzecz profilaktyki zdrowotnej mieszkańców
Zadanie 4	Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni rekreacji dla mieszkańców
Zadanie 5	Wytyczenie na linii północ-południe ścieżek rowerowych i turystycznych oraz wgranie ich do ogólnodostępnych baz danych internetowych w portach o przedmiotowej tematyce
Cel strategiczny 4. Aktywizacja i rozwój obszarów wiejskich	
Cel operacyjny 4.1.	Dostosowanie transportu publicznego do potrzeb mieszkańców
Zadanie 1	Likwidacja „białych plam” i optymalizacja rozkładów jazdy
Cel operacyjny 4.2.	Efektywne zagospodarowanie wiejskiej przestrzeni, wsparcie rolników
Zadanie 1	Likwidacja nierównego dostępu do miejsc integracji dla lokalnej społeczności
Zadanie 2	Budowa świetlic, placów rekreacyjnych
Zadanie 3	Poprawa infrastruktury drogowej, mostowej, wodno-kanalizacyjnej poprzez budowę nowych odcinków
Zadanie 4	Rewitalizacja obszarów popegeerowskich
Zadanie 5	Stworzenie korzystnych warunków socjalno-bytowych celem zahamowania procesu migracji

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Zadanie 6	Tworzenie dobrych warunków do utylizacji odpadów rolnych
Zadanie 7	Aktywizacja społeczności lokalnej do propagowania miejscowych tradycji i zwyczajów
Zadanie 8	Wspieranie zdywersyfikowanych źródeł dochodu na terenach wiejskich
Zadanie 9	Wspieranie lokalnych producentów rolnych
Zadanie 10	Działania na rzecz tworzenia Kół Gospodyń Wiejskich w sołectwach, w których jeszcze nie działają
Zadanie 11	Pomoc i doradztwo dla rolników w zakresie m.in. utylizacji i zagospodarowania odpadów rolniczych
Cel operacyjny 4.3.	Poprawa dostępności do usług medycznych i działań na rzecz ochrony zdrowia w aspekcie profilaktyki
Zadanie 1	Usługi medyczne bardziej dostępne dla mieszkańców
Zadanie 2	Promocja profilaktyki zdrowotnej
Cel strategiczny 5. Ochrona środowiska naturalnego oraz efektywne zagospodarowanie przestrzeni	
Cel operacyjny 5.1.	Wsparcie środowiska naturalnego
Zadanie 1	Tworzenie spójnej polityki planowania przestrzennego obejmującego kilka obszarów
Zadanie 2	Korzystanie z programów ukierunkowanych na ochronę środowiska naturalnego oraz zapobiegania zanieczyszczeniom
Zadanie 3	Wdrażanie programów z obszarów gospodarki wodno-ściekowej, budowa oczyszczalni
Zadanie 4	Promowanie działań na rzecz ekologicznego transportu zbiorowego poprzez udział w MOF Miast Północy, w tym pozyskanie środków na stację doładowania pojazdów elektrycznych
Zadanie 5	Modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne (LED)
Zadanie 6	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej
Zadanie 7	Podjęcie działań na rzecz redukcji kosztów wywozu odpadów oraz przesyłu ścieków
Zadanie 8	Edukacja ekologiczna społeczności lokalnej, w tym gospodarowania odpadami

Źródło: opracowanie własne na podstawie procesu przeprowadzonych konsultacji

6. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi

Poszczególne cele określone w Strategii Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030 wykazują zbieżność, zgodność z najważniejszymi celami określonymi w kluczowych opracowaniach strategicznych.

Wykazana zbieżność w dużym stopniu usprawni proces pozyskiwania środków zewnętrznych, ze szczególnym uwzględnieniem środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

W procesie prowadzonych analiz uwzględniono poniższe opracowania strategiczne szczebla krajowego oraz regionalnego:

- Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności),
- Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+,
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Ostrowieckiego do roku 2030 (projekt).

Tabela 6. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi

Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 1. Rozwój infrastruktury technicznej oraz społecznej, w tym sektora kultury oraz ochrony zdrowia	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• CP 4. Bardziej Społeczna Europa, budowa gospodarki opartej na wiedzy o silnym wymiarze społecznym (rozwój przedsiębiorczości, rynku pracy, edukacji, systemu ochrony zdrowia, kultury i turystyki) • CP 5. Europa Bliżej Obywateli, wzmacnianie współpracy na poziomie lokalnym i regionalnym ukierunkowanej na rozwiązywanie problemów społeczno-gospodarczych • CP 6. Sprawiedliwa Transformacja (FST), łagodzenie społecznych, gospodarczych i społecznych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

	• Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami • Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Spójność społeczna: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne • Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem: Budowa zintegrowanego systemu planowania rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego • 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych
Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+	• Cel operacyjny 3.1. Silny kapitał społeczny w regionie • Cel operacyjny 3.2. Powszechnie dostępne wysokiej jakości usługi społeczne i zdrowotne w środowisku lokalnym • Cel operacyjny 3.3. Wzmocnienie spójności przestrzennej i społecznej regionu • Cel operacyjny 4.1. Rozwój systemu zarządzania strategicznego rozwojem • Cel operacyjny 4.2. Budowa rozpoznawalnej marki regionu świętokrzyskiego
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Ostrowieckiego do roku 2030 (projekt)	• 1.1. Rozwój kompetencji i kwalifikacji mieszkańców powiatu • 1.2. Kreowanie warunków dla wzrostu gospodarczego i przedsiębiorczości lokalnej • 2.2. Rozwój infrastruktury oraz spójnej oferty turystycznej • 2.3. Rozwój sportu i rekreacji oraz aktywizacja ruchowa mieszkańców • 2.4. Kultura i dziedzictwo kulturowe włączone w obieg gospodarczy i społeczny • 3.2. Zwiększanie potencjału kapitału ludzkiego oraz społecznego powiatu • 3.3. Rozwój powiatu ostrowieckiego jako regionalnego ośrodka zdrowotnego • 3.4. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego na terenie powiatu • 3.5. Aktywizacja środowiska osób starszych oraz rozwój usług skierowanych do seniorów • 4.1. Rozwój zarządzania strategicznego powiatem • 4.3. Rozwój współpracy instytucjonalnej w wymiarze lokalnym i ponadlokalnym
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 2. Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości oraz rozwoju gospodarczego gminy	

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• CP 1. Bardziej Inteligentna Europa, zwiększenie produktywności gospodarki (badania i innowacje, wzmacnianie potencjału przedsiębiorstw i cyfryzacja) • CP 3. Lepiej Połączona Europa, transformacja cyfrową i niskoemisyjny system transportu (infrastruktura sieci TEN-T, cyfryzacja i integracja transportu, rozwój sieci szerokopasmowych)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzyjny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność • Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu • Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Reindustrializacja: Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji • Obszar: Rozwój innowacyjnych firm: Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych • Obszar: Małe i średnie przedsiębiorstwa: Przemiany strukturalne sektora; Nowe formy działania i współpracy; Nowoczesne instrumenty wsparcia • Obszar: Spójność społeczna: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy • Obszar: Kapitał dla rozwoju: Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym • 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach
Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+	• Cel operacyjny 1.1. Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności świętokrzyskiej gospodarki • Cel operacyjny 1.2. Kompetentne kadry dla gospodarki regionu • Cel operacyjny 1.3. Wsparcie procesu transformacji kluczowych branż gospodarki regionu • Cel operacyjny 3.1. Silny kapitał społeczny w regionie • Cel operacyjny 4.2. Budowa rozpoznawalnej marki regionu świętokrzyskiego • Cel operacyjny 4.3. Wzmacnianie partnerstwa i współpracy na rzecz rozwoju województwa

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Ostrowieckiego do roku 2030 (projekt)	• 1.1. Rozwój kompetencji i kwalifikacji mieszkańców powiatu • 1.2. Kreowanie warunków dla wzrostu gospodarczego i przedsiębiorczości lokalnej • 2.1. Wykorzystanie oraz ochrona Krzemionkowskiego Regionu Prehistorycznego Górnictwa Krzemienia Piasistego • 2.2. Rozwój infrastruktury oraz spójnej oferty turystycznej • 3.2. Zwiększanie potencjału kapitału ludzkiego oraz społecznego powiatu • 4.1. Rozwój zarządzania strategicznego powiatem • 4.3. Rozwój współpracy instytucjonalnej w wymiarze lokalnym i ponadlokalnym
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 3. Rozwój turystyki, usług oraz miejsc wypoczynku dla mieszkańców	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• CP 4. Bardziej Społeczna Europa, budowa gospodarki opartej na wiedzy o silnym wymiarze społecznym (rozwój przedsiębiorczości, rynku pracy, edukacji, systemu ochrony zdrowia, kultury i turystyki), • CP 5. Europa Bliżej Obywateli, wzmacnianie współpracy na poziomie lokalnym i regionalnym ukierunkowanej na rozwiązywanie problemów społeczno-gospodarczych, • CP 6. Sprawiedliwa Transformacja (FST), łagodzenie społecznych, gospodarczych i społecznych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzyny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji • Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu • Cel 17: Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem: Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców; Budowa zintegrowanego systemu planowania rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym • Obszar: E-państwo: Cyfrowe państwo usługowe • Obszar: Finanse publiczne: Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne • Obszar: Efektywność wykorzystania środków UE: Wykorzystanie środków z budżetu UE w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

	• 2.2. Wsparcie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym • 3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem • 3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym • 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych • 3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej
Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+	• Cel operacyjny 1.1. Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności świętokrzyskiej gospodarki • Cel operacyjny 1.2. Kompetentne kadry dla gospodarki regionu • Cel operacyjny 1.3. Wsparcie procesu transformacji kluczowych branż gospodarki regionu • Cel operacyjny 3.1. Silny kapitał społeczny w regionie • Cel operacyjny 3.2. Powszechnie dostępne wysokiej jakości usługi społeczne i zdrowotne w środowisku lokalnym • Cel operacyjny 3.3. Wzmocnienie spójności przestrzennej i społecznej regionu • Cel operacyjny 4.2. Budowa rozpoznawalnej marki regionu świętokrzyskiego
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Ostrowieckiego do roku 2030 (projekt)	• 1.2. Kreowanie warunków dla wzrostu gospodarczego i przedsiębiorczości lokalnej • 2.1. Wykorzystanie oraz ochrona Krzemionkowskiego Regionu Prehistorycznego Górnictwa Krzemienia Piasistego • 2.2. Rozwój infrastruktury oraz spójnej oferty turystycznej • 2.3. Rozwój sportu i rekreacji oraz aktywizacja ruchowa mieszkańców • 2.4. Kultura i dziedzictwo kulturowe włączone w obieg gospodarczy i społeczny • 3.2. Zwiększanie potencjału kapitału ludzkiego oraz społecznego powiatu • 3.5. Aktywizacja środowiska osób starszych oraz rozwój usług skierowanych do seniorów • 4.1. Rozwój zarządzania strategicznego powiatem • 4.3. Rozwój współpracy instytucjonalnej w wymiarze lokalnym i ponadlokalnym
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 4. Aktywizacja i rozwój obszarów wiejskich	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• CP 4. Bardziej Społeczna Europa, budowa gospodarki opartej na wiedzy o silnym wymiarze społecznym (rozwój przedsiębiorczości, rynku pracy, edukacji, systemu ochrony zdrowia, kultury i turystyki) • CP 5. Europa Bliżej Obywateli, wzmacnianie współpracy na poziomie lokalnym i regionalnym ukierunkowanej na rozwiązywanie problemów społeczno-gospodarczych
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 6: Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi • Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

	• Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom • Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Spójność społeczna: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy • Obszar: Kapitał dla rozwoju: Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym
Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+	• Cel operacyjny 1.1. Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności świętokrzyskiej gospodarki • Cel operacyjny 1.2. Kompetentne kadry dla gospodarki regionu • Cel operacyjny 1.3. Wsparcie procesu transformacji kluczowych branż gospodarki regionu • Cel operacyjny 2.1. Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego • Cel operacyjny 2.2. Adaptacja do zmian klimatu i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych • Cel operacyjny 3.1. Silny kapitał społeczny w regionie • Cel operacyjny 3.3. Wzmocnienie spójności przestrzennej i społecznej regionu • Cel operacyjny 4.1. Rozwój systemu zarządzania strategicznego rozwojem • Cel operacyjny 4.2. Budowa rozpoznawalnej marki regionu świętokrzyskiego • Cel operacyjny 4.3. Wzmacnianie partnerstwa i współpracy na rzecz rozwoju województwa
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Ostrowieckiego do roku 2030 (projekt)	• 1.1. Rozwój kompetencji i kwalifikacji mieszkańców powiatu • 1.2. Kreowanie warunków dla wzrostu gospodarczego i przedsiębiorczości lokalnej • 2.2. Rozwój infrastruktury oraz spójnej oferty turystycznej • 3.1. Dbłość o środowisko i dostosowywanie do zmian klimatycznych, w tym w kontekście transformacji energetycznej • 3.2. Zwiększanie potencjału kapitału ludzkiego oraz społecznego powiatu • 4.1. Rozwój zarządzania strategicznego powiatem • 4.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru powiatu i zrównoważonej mobilności w wymiarze lokalnym • 4.3. Rozwój współpracy instytucjonalnej w wymiarze lokalnym i ponadlokalnym
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Cel strategiczny 5. Ochrona środowiska naturalnego oraz efektywne zagospodarowanie przestrzeni	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• CP 2. Bardziej Zielona Europa, obniżenie emisyjności i adaptację do zmian klimatu (wsparcie OZE, efektywności energetycznej, ochrony środowiska i zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej), • CP 4. Bardziej Społeczna Europa, budowa gospodarki opartej na wiedzy o silnym wymiarze społecznym (rozwój przedsiębiorczości, rynku pracy, edukacji, systemu ochrony zdrowia, kultury i turystyki), • CP 6. Sprawiedliwa Transformacja (FST), łagodzenie społecznych, gospodarczych i społecznych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 6: Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi • Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie • Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom • Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczanie pustynnienia, powstrzymywanie i odwracanie proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów; Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych
Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+	• Cel operacyjny 2.1. Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego • Cel operacyjny 2.2. Adaptacja do zmian klimatu i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych • Cel operacyjny 2.3. Energetyka odnawialna i efektywność energetyczna • Cel operacyjny 3.3. Wzmocnienie spójności przestrzennej i społecznej regionu • Cel operacyjny 4.1. Rozwój systemu zarządzania strategicznego rozwojem • Cel operacyjny 4.2. Budowa rozpoznawalnej marki regionu świętokrzyskiego • Cel operacyjny 4.3. Wzmacnianie partnerstwa i współpracy na rzecz rozwoju województwa
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Ostrowieckiego do roku 2030 (projekt)	• 3.1. Dbłość o środowisko i dostosowywanie do zmian klimatycznych, w tym w kontekście transformacji energetycznej • 4.1. Rozwój zarządzania strategicznego powiatem • 4.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru powiatu i zrównoważonej mobilności w wymiarze lokalnym

Źródło: opracowanie własne

7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Rozdział powstał na podstawie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ćmielów” (Uchwała Rady Miejskiej w Ćmielowie Nr XXIII/184/2008 z dnia 25 września 2008r. w sprawie: uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ćmielów). Implementowany model struktury funkcjonalno-przestrzennej powinien zapewniać koordynację przestrzenną planowanych działań z uwzględnieniem zagadnień środowiskowych i ładu przestrzennego. Proces taki zachodzi przy wykorzystaniu instrumentów do kreowania polityk przestrzennych w postaci ogólnego dokumentu, którym jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego. Na obszarze Gminy Ćmielów obowiązują miejscowe plany oraz ich zmiany:

- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Części Terenu Sołectwa Ruda Kościelna zatwierdzony uchwałą Rady Miejskiej w Ćmielowie Nr. VI/30/2003 z dnia 13 marca 2003 r. opublikowany w Dz. U. Województwa Świętokrzyskiego Nr 80 poz. 837 z dnia 25 kwietnia 2003 r. (złóże wydobywania wapieni);
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Terenu Eksploatacji Złoża Piasku w Miejscowości Borownia zatwierdzony uchwałą Rady Miejskiej w Ćmielowie Nr XX/128/2004 z dnia 14 grudnia 2004 r. opublikowaną w Dz. U. Województwa Świętokrzyskiego Nr 43, poz. 584 (zamknięta piaskownia);
- Miejscowy Plan Ogólny Zagospodarowania Przestrzennego Miejscowości Piaski Brzóstowskie zatwierdzony uchwałą Rady Miejskiej w Ćmielowie Nr XXVII/177/2005 z dnia 30 sierpnia 2005 r. opublikowaną w Dz. U. Województwa Świętokrzyskiego Nr 261 poz. 3211 z dnia 17 listopada 2005 r. Ze zmianami: Zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego dla miejscowości Piaski Brzóstowskie uchwalona uchwałą Nr XXXVIII/277/2009 z dnia 04 listopada 2009 r. opublikowaną w Dz. U. Województwa Świętokrzyskiego Nr 65 poz. 3273 z dnia 19 lutego 2010 r.; Zmiana Uchwały Nr XXXVIII/277/2009 z dnia 04 listopada 2009 r. w sprawie I Zmiany Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego dla miejscowości Piaski Brzóstowskie uchwalona uchwałą Nr XL/307/2009 z dnia 30 grudnia 2009 r.

opublikowaną w Dz. U. Województwa Świętokrzyskiego Nr 65 poz. 3288 z dnia 19 lutego 2010 r.

- Miejscowy Plan Ogólny Zagospodarowania Przestrzennego Miejscowości Grójec zatwierdzony uchwałą Rady Miejskiej w Ćmielowie Nr XXVII/179/2005 z dnia 30 sierpnia 2005 r. opublikowaną w Dz. U. Województwa Świętokrzyskiego Nr 261 poz. 3211 z dnia 17 listopada 2005 r. Ze zmianami: I Zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego dla miejscowości Grójec zatwierdzona uchwałą Nr XL/308/2009 z dnia 30 grudnia 2009 r. opublikowaną w Dz. U. Województwa Świętokrzyskiego Nr 65 poz. 3292 z dnia 19 lutego 2010 r.; II Zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego dla miejscowości Grójec zatwierdzona uchwałą Nr XIII/76/2015 z dnia 17 września 2015 r. opublikowaną w Dz. U. Województwa Świętokrzyskiego poz. 3043 z dnia 28 października 2015 r.
- Miejscowy Plan Ogólny Zagospodarowania Przestrzennego Miejscowości Brzóstowa zatwierdzony uchwałą Rady Miejskiej w Ćmielowie Nr XXVII/178/2005 z dnia 30 sierpnia 2005 r. opublikowaną w D.U Województwa Świętokrzyskiego Nr 261 poz. 3210 z dnia 17 listopada 2005 r. Ze zmianami: I Zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miejscowości Brzóstowa zatwierdzona uchwałą Rady Miejskiej w Ćmielowie Nr XXI/124/2016 z dnia 22 kwietnia 2016r. opublikowaną w Dz. U. Województwa Świętokrzyskiego poz. 1721 z dnia 1 czerwca 2016 r.
- Miejscowy Plan Ogólny Zagospodarowania Przestrzennego Miejscowości Brzóstowa zatwierdzony uchwałą Rady Miejskiej w Ćmielowie Nr XXIII/194/2012 z dnia 28 grudnia 2012 r. opublikowaną w Dz. U. Województwa Świętokrzyskiego poz. 766 z dnia 7 lutego 2012 r.
- Miejscowy Plan Ogólny Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Ćmielowa zatwierdzony uchwałą Rady Miejskiej w Ćmielowie nr LIV/310/2018 z dnia 29 czerwca 2018 r. opublikowany w Dz. U. Województwa Świętokrzyskiego poz. 2831 z 8 sierpnia 2018 r.
- Uchwała Rady Miejskiej w Ćmielowie Nr XXIV/142/2020 z dnia 21 lutego 2020 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XXIV/142/2020 Rady Miejskiej w Ćmielowie z dnia 14 marca 2013 r. w sprawie podjęcia uchwały o przystąpieniu do sporządzenia Miejscowego Planu Zagospodarowania Miasta Ćmielowa.

[illegible]

57

Podstawowym celem przywołanego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest kształtowanie zrównoważonej struktury przestrzennej, pozwalającej na ochronę i wykorzystanie zasobów i walorów gminy oraz realizację wielokierunkowych potrzeb rozwojowych, w szczególności zadań własnych i zobowiązań w zakresie zadań ponadlokalnych, z uwzględnieniem obowiązku ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego, na podstawie uwarunkowań fizjograficznych, przyrodniczych, kulturowych, inwestowania i sytuacji demograficzno-gospodarczej gminy.

W odniesieniu do Gminy Ćmielów na kształt i rozmieszczenie stref funkcjonalno-przestrzennych wpływ mają następujące elementy:

- uwarunkowania zewnętrzne: polityka państwa i województwa, w tym Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego,
- polityka gminy, określona m.in. w strategii rozwoju, Wieloletnim Programie Inwestycyjnym,
- uwarunkowania przyrodnicze: położenie geograficzne, ukształtowanie terenu, budowa geologiczna, wody powierzchniowe i podziemne, surowce naturalne, warunki klimatyczne, szata roślinna, świat zwierzęcy,
- uwarunkowania kulturowe: obszary i obiekty objęte ochroną konserwatorską, dobra kultury współczesnej, tradycje,
- uwarunkowania społeczno-gospodarcze: warunki, jakość życia i potrzeby mieszkańców, potencjał demograficzny, stan prawny gruntów,
- dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu oraz powiązania komunikacyjne.

W nawiązaniu do **rekomendowanych kierunków zmian w strukturze przestrzennej oraz przeznaczenia terenów** wyszczególniono następujące obszary tematyczne: mieszkalnictwo, usługi, przemysł i tereny aktywności gospodarczej, zieleni, wody, tereny specjalne, tereny wyłączone spod zabudowy.

Ogólne kierunki zmian w odniesieniu do **mieszkalnictwa**:

- powiększanie terenów zabudowy mieszkaniowej kosztem terenów rolnych,
- lokalizacja zabudowy mieszkaniowej na terenach dogodnych pod względem fizjograficznym, uwzględniając nasłonecznienie, poziom wód gruntowych, strefy zagrożenia powodziowego, przewietrzanie,

- dążenie do rozwoju przede wszystkim zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w sołectwach i wielorodzinnej w mieście,
- sytuowanie zabudowy mieszkaniowej poza strefami uciążliwości komunikacyjnych i przemysłowych (hałas, zanieczyszczenia),
- sukcesywne przekształcanie terenów zabudowy zagrodowej silnie zurbanizowanych na tereny zabudowy jednorodzinnej,
- rozwój układu komunikacyjnego wraz z powiększaniem terenów mieszkaniowych.

Funkcja usługowa związana jest z kilkoma płaszczyznami rozwoju: obsługą mieszkańców miasta i regionu (handel detaliczny, kultura, oświata, sport i rekreacja, opieka zdrowotna), obsługą podmiotów gospodarczych (handel hurtowy, obsługa komunikacji, obsługa biznesowa, usługi kongresowe – wystawiennicze) oraz obsługą ruchu turystycznego (kultura, gastronomia, obsługa turystyczna, rekreacja). Ogólne kierunki zmian można ująć następująco:

- rozwój jakościowy usług, odnoszący się do wzrostu różnorodności i standardu,
- wzmacnianie rangi i funkcji miasta i gminy poprzez rozwój usług dla ludności nie tylko gminy, lecz także województwa,
- lokalizacja usług: handlu, administracji, zdrowia, oświaty oraz sportu w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej,
- lokalizacja usług kultury, turystyki i administracji w centrum miasta,
- zapewnienie obiektom usługowym wystarczającej liczby miejsc parkingowych,
- dostosowanie obiektów usługowych i przestrzeni wokół nich dla potrzeb osób niepełnosprawnych,
- kształtowanie zabudowy usługowej tak, aby tworzyła ulice, place i pasáže,
- należy dążyć do uporządkowania struktury usług handlu, w tym określenia miejsc lokalizacji obiektów o powierzchni sprzedażowej do 1000 m²,
- wprowadzanie zieleni urządzonej jako funkcji towarzyszącej usługom.

Ogólne kierunki zmian w obszarze funkcji **przemysłu i terenów aktywności gospodarczej**, która nie jest dominująca w gminie, można określić w następujący sposób:

- z uwagi na dominujące kierunki wiatrów przemysł oddziałujący niekorzystnie na środowisko można lokalizować w północnej i wschodniej części gminy,
- zakazuje się lokalizacji zakładów przemysłowych na terenach zagrożenia powodziowego,

- tereny przy obwodnicy miasta mają predyspozycje do rozwijania tzw. strefy aktywności gospodarczej, czyli przemysłu, składów, baz i usług,
- dla terenów przemysłowych powinny być opracowane i aktualizowane miejscowe plany w celu uniknięcia ewentualnych konfliktów przestrzennych,
- tereny przemysłowe o wysokich walorach krajobrazowych, dogodnym położeniu komunikacyjnym, w sąsiedztwie instytutów badawczych mają predyspozycje do stworzenia parków technologicznych. W stosunku do istniejących przedsiębiorstw, szczególnie tych, które dobrze prosperują należy: uwzględniać rezerwy terenów dla ich rozwoju; ulepszać otoczenie przestrzenne tak, aby wspomagać ich funkcjonowanie i eliminować uciążliwości dla innych działalności poprzez usprawnienie układu komunikacyjnego, wprowadzanie nowych technologii; powiększać tereny tak by tworzyły się zgrupowania działalności przemysłowej (np. klastry przemysłowe).
- powinno się stworzyć atrakcyjną ofertę dla inwestorów. Dotyczy to w szczególności: sporządzenia zestawień nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży, dzierżawy, wynajmu, leasingu na cele produkcyjne; bieżącego wyznaczenia terenów pod inwestycje produkcyjne różnych kategorii i dla różnego typu inwestorów; opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów inwestycyjnych; uzbrajania terenów w infrastrukturę techniczną.

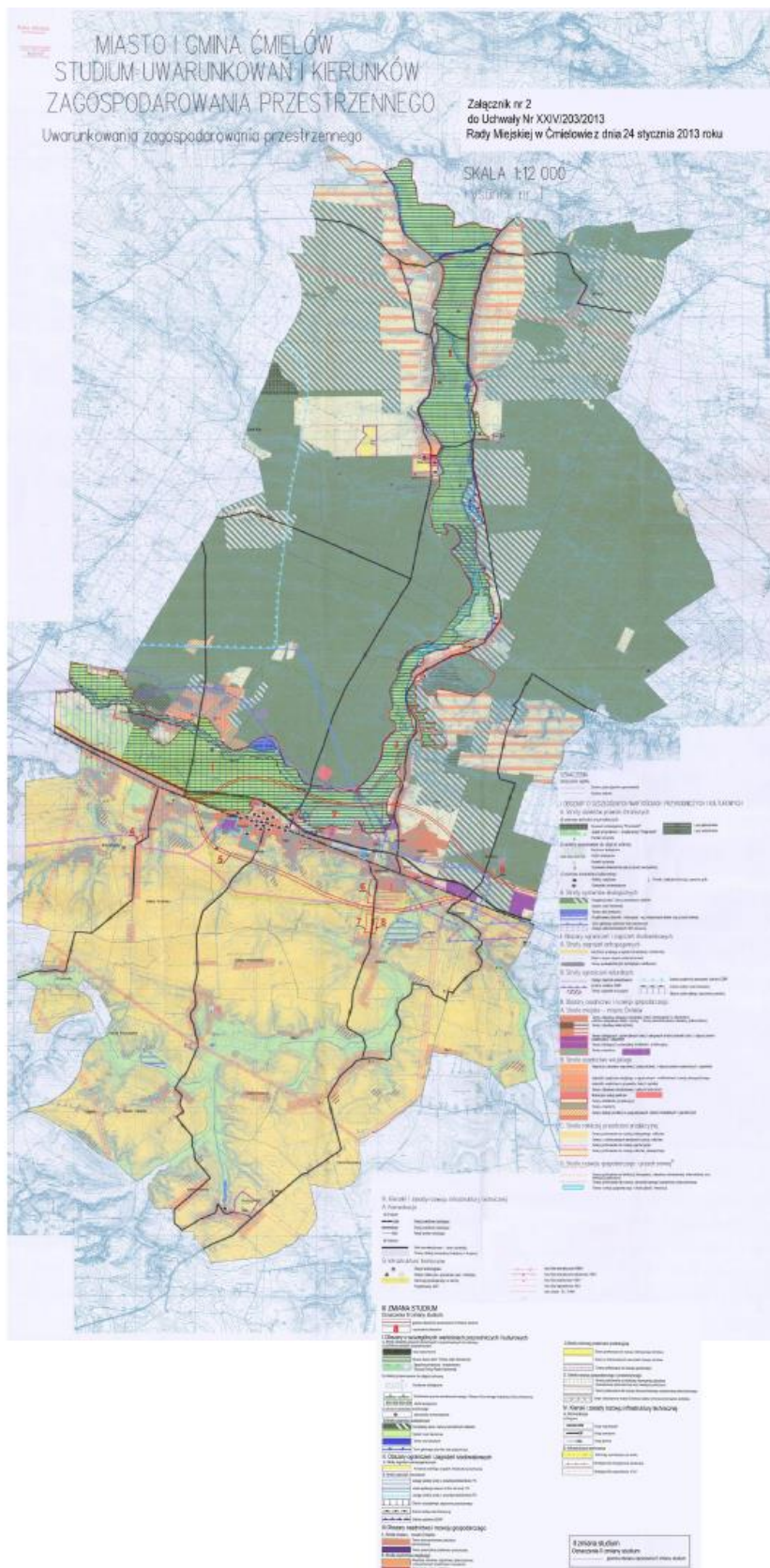
Tereny zielone występują głównie w północnej części gminy, jest to obszar, który mógłby ulec powiększeniu z korzyścią dla funkcjonowania gminy. Zieleni spełnia wiele funkcji i wpływa na poprawę warunków życia. Najważniejsze kierunki polityki przestrzennej w odniesieniu do terenów zieleni obejmują:

- stworzenie systemu przyrodniczego uwzględniającego różne formy zieleni (lasy, łąki, grupy zadrzewień, parki miejskie, szpalery i aleje drzew, bulwary),
- połączenie zieleni z istniejącymi wodami powierzchniowymi,
- zwiększenie udziału zieleni leśnej i parkowej w ogólnej powierzchni gminy na terenach występowania słabych gleb,
- sukcesywne przekształcanie ogrodów działkowych na tereny zieleni urządzonej,
- tworzenie korytarzy ekologicznych wzdłuż rzek,
- wyznaczenie lokalizacji pod powiększenie istniejących cmentarzy.

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Mapa 5. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ćmielów

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ćmielów. Materiał poglądowy, oryginały mapy dostępne są w Urzędzie Miasta i Gminy w Ćmielowie

Gmina Ćmielów położona jest nad **rzeką Kamienną** i posiada w swoich granicach liczne **zbiorniki wodne**, ma duże możliwości rozwoju związane z zagospodarowaniem terenów bezpośrednio sąsiadujących z nimi. Najważniejsze kierunki zmian to:

- wykorzystanie zasobów wodnych gminy na cele sportowo-wypoczynkowe,
- wyznaczenie tras pieszo-rowerowych wzdłuż cieków wodnych,
- tworzenie korytarzy ekologicznych dla cieków wodnych,
- tworzenie nowych zbiorników retencyjno-rekreacyjnych,
- zagospodarowanie zbiorników poeksploatacyjnych na różne cele ze szczególnym uwzględnieniem rekreacji.

Dla obszarów sąsiadujących z **terenami specjalnymi** związanych z bezpieczeństwem i obronnością kraju wymagana jest ochrona zgodnie z obowiązującymi przepisami. Ponadto należy uwzględnić potrzeby komunikacyjne pojazdów mechanicznych, uciążliwości wynikające z użytkowania obiektów. Obiekty i urządzenia obsługi transportu kolejowego towarowego i osobowego, torowiska i bocznice, urządzenia rozładunkowe mogą być częściowo przeznaczane na składy, magazyny, usługi itd. Możliwe jest wykorzystywanie terenów kolejowych dla potrzeb przebudowy lub budowy nowych odcinków układu komunikacji drogowej.

Tereny wyłączone spod zabudowy znajdują się przede wszystkim w strefie zieleni i wód powierzchniowych. Są to obszary o niekorzystnych warunkach fizjograficznych. W dużej mierze są one zagrożone wystąpieniem powodzi. Wyłączone spod zabudowy są również: cmentarze, tereny zamknięte i ich strefy ochronne, tereny rezerw komunikacyjnych, tereny obszarów górniczych, tereny rolnicze.

8. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego wraz z zakresem planowanych działań

Obszar strategicznej interwencji (OSI) to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne. Innymi słowy, są to obszary, które ze względu na występowanie określonych czynników o zróżnicowanym charakterze mogą powodować sytuację kryzysową bądź też odwrotnie, posiadać ponadprzeciętny potencjał rozwojowy.

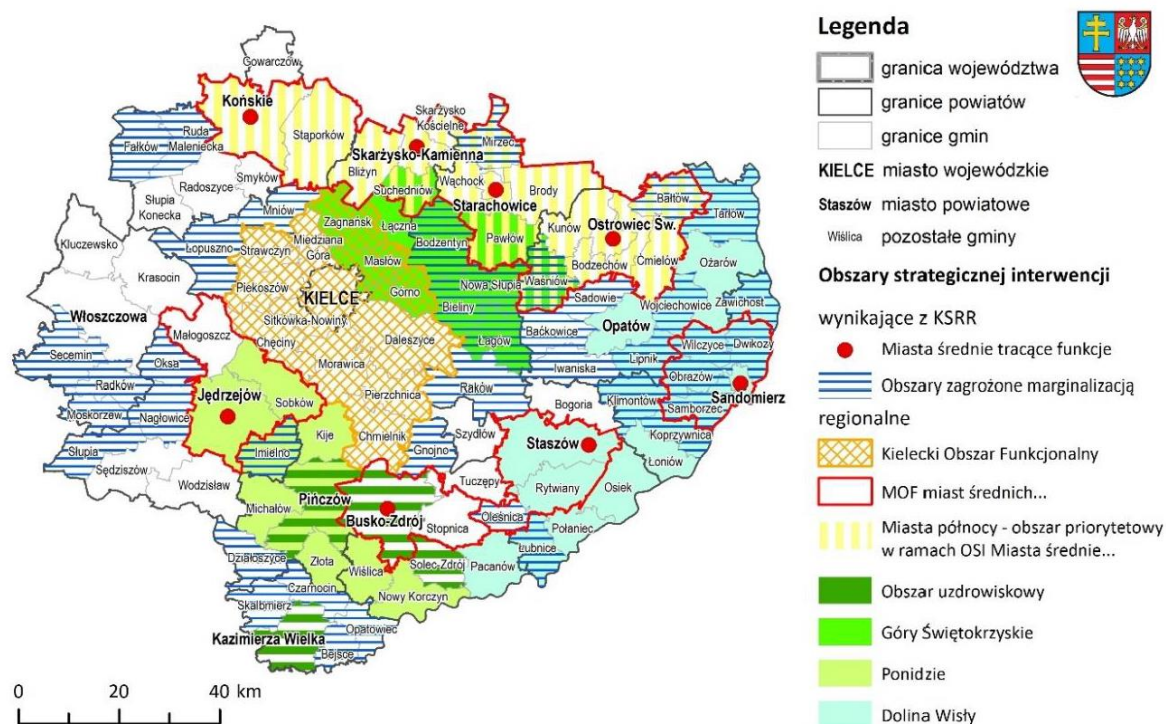
Delimitacja obszarów strategicznej interwencji (OSI) w **województwie świętokrzyskim** wynika z **połączenia dwóch ujęć**, tj. krajowego, wynikającego z polityki regionalnej szczebla centralnego, wyrażonego w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030), oraz regionalnego, wynikającego z dokumentów oraz konsultacji dotyczących województwa świętokrzyskiego. KSRR 2030 na obszarze województwa świętokrzyskiego wyznacza dwa rodzaje OSI (oba mające charakter obszarów problemowych): obszary zagrożone trwałą marginalizacją (w województwie świętokrzyskim dotyczy to 40 gmin); miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze (Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Jędrzejów i Staszów oraz Końskie, Skarżysko-Kamienna, Sandomierz i Busko-Zdrój). Należy zaznaczyć, że interwencja, wsparcie dla tak wyznaczonych OSI planowane jest na poziomie zarówno regionalnym, jak i krajowym. Wsparcie regionalne będzie komplementarne do zakresu wsparcia ze szczebla centralnego. Przeprowadzając delimitację OSI, uwzględniono wcześniejsze zapisy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego (PZPWŚ). Zgodnie z KSRR 2030, wsparcie w przypadku miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze może być adresowane także do obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie (miejskich obszarów funkcjonalnych, MOF). Wskazano zatem priorytetowy obszar polityki regionalnej, jakim są cztery miasta średnie (spośród wymienionych w KSRR 2030) położone w północnej części województwa (Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice,

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Skarżysko-Kamienna i Końskie). Władze lokalne tych miast oraz gmin sąsiednich (**w tym Gmina Ćmielów**) podpisały porozumienie w sprawie utworzenia wspólnego MOF Miasta Północy.

Mapa 6. Obszary strategicznej interwencji (OSI) na terenie województwa świętokrzyskiego

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+

Gminy Ćmielów bezpośrednio dotyczy zatem jeden regionalny obszar strategicznej interwencji, tj. **MOF miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze**, a doprecyzowując, w jego ramach wyznaczony **MOF Miasta Północy**.

Zasięg terytorialny OSI Miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze

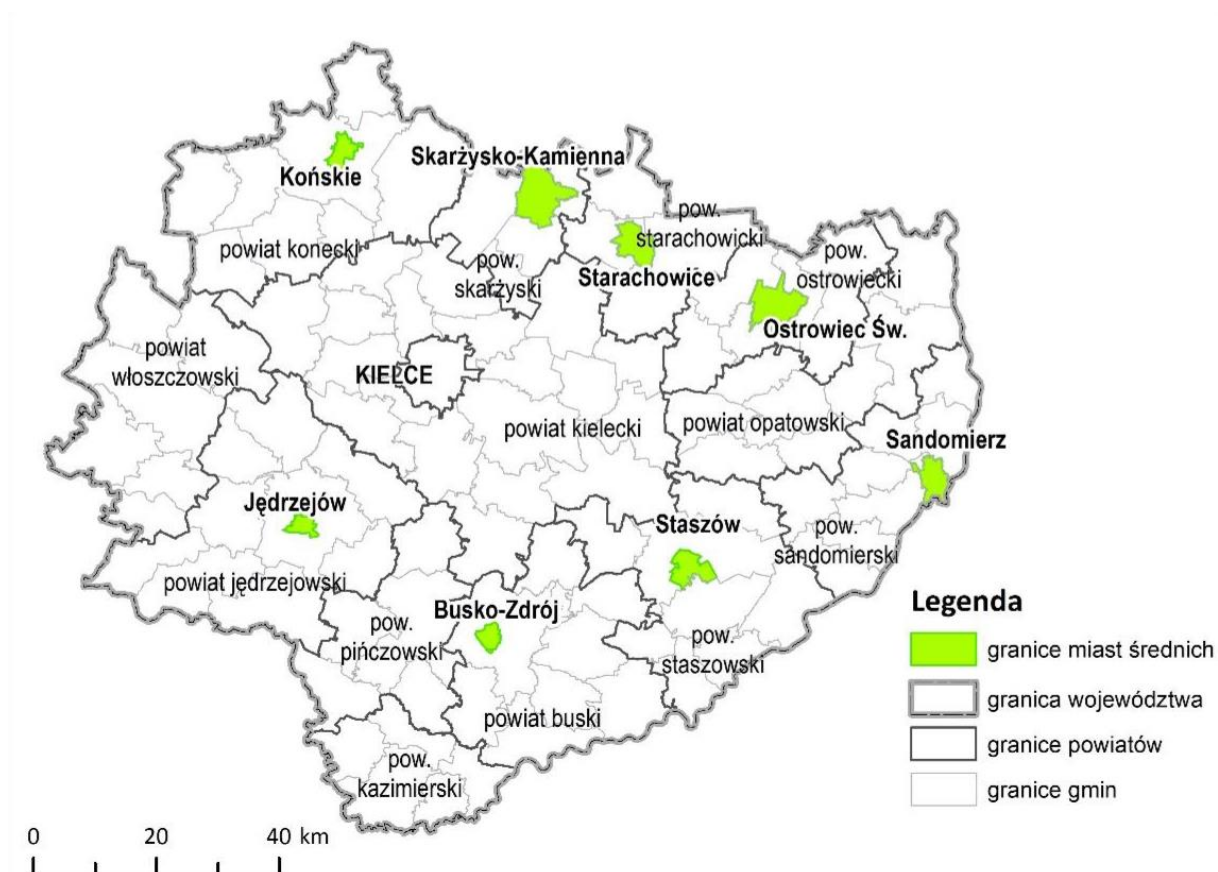
- miasta kryzysowe: Staszów (ośrodek lokalny);
- miasta obniżającego się potencjału: Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice (ośrodki subregionalne);
- miasta stagnujące: Jędrzejów (ośrodek lokalny);
- miasta zagrożone marginalizacją: Skarżysko-Kamienna, Sandomierz (ośrodki subregionalne), Busko-Zdrój, Końskie (ośrodki lokalne).

OSI Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze został wyznaczony w KSRR 2030 jako jeden z obszarów interwencji w ramach programu ponadregionalnego

skierowanego do najbliższych gospodarczo obszarów. Warto wyjaśnić, że dla wskazanych w KSRR 2030 miast średnich na terenie województwa świętokrzyskiego dokonano delimitacji ich miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF)

Mapa 7. OSI Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze

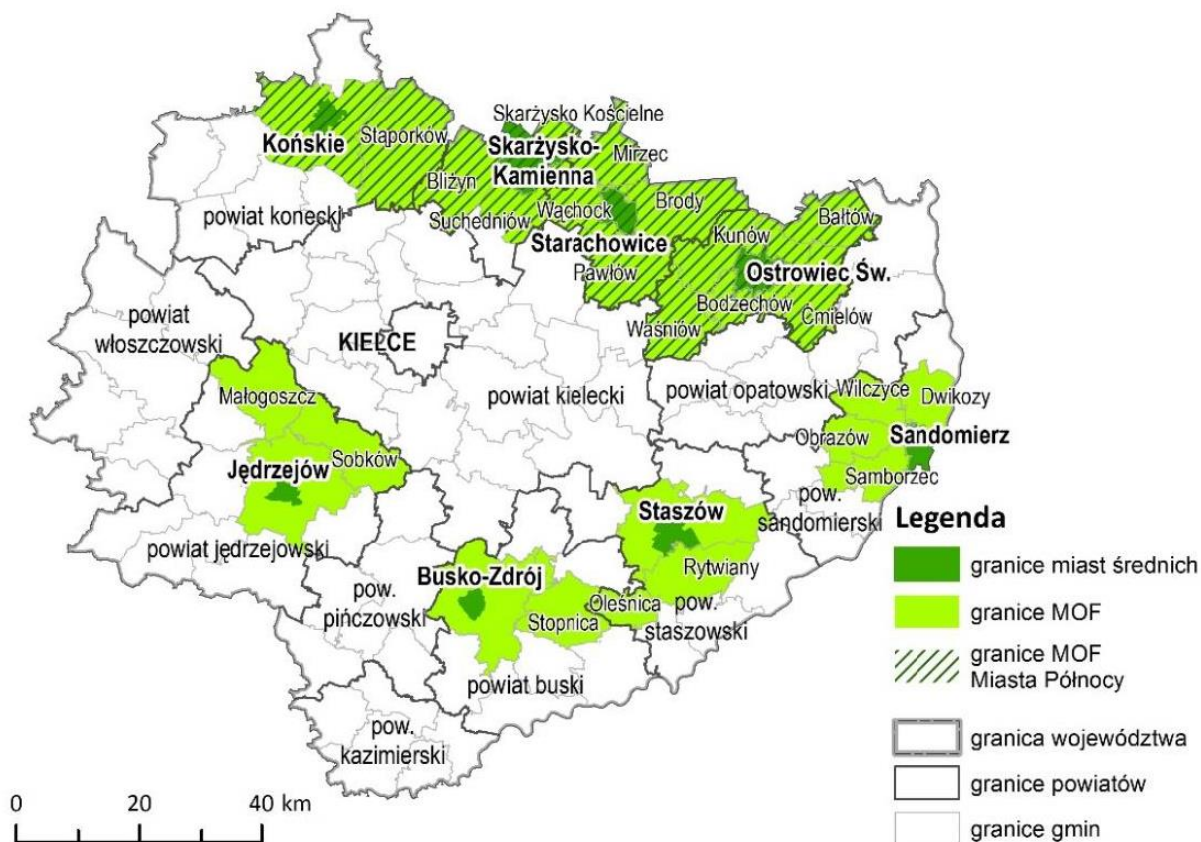
Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+

OSI Miejskie obszary funkcjonalne (MOF) miast średnich. Zasięg terytorialny OSI. MOF Miasta Północy:

- miasta rdzeniowe: Końskie, Ostrowiec Świętokrzyski, Skarżysko-Kamienna, Starachowice
- gminy miejsko-wiejskie: **Ćmielów**, Kunów, Stąporków, Suchedniów, Wąchock, Końskie (obszar wiejski),
- gminy wiejskie: Bałtów, Bliżyn, Bodzechów, Brody, Mirzec, Pawłów, Skarżysko-Kościelne, Waśniów,

Mapa 8. OSI MOF Miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+

Powyższe ośrodki zostały wskazane w KSRR 2030 jako miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze. Zgodnie z KSRR 2030 wsparcie może być adresowane do miast średnich i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie (MOF). Wskaźniki, które zakwalifikowano do monitorowania celów Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ będą wykorzystywane również do analizy sytuacji społeczno-gospodarczej w poszczególnych Obszarach Strategicznej Interwencji. Pozwoli to na monitorowanie postępów w realizacji działań przewidzianych dla OSI, m.in. z uwzględnieniem obszaru infrastruktury publicznej, gospodarki, usług społecznych i zdrowotnych.

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Tabela 7. Oczekiwane skutki interwencji w OSI MOF Miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze a cele Strategii

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Oczekiwana skutki interwencji
INTELIGENTNA GOSPODARKA I AKTYWNI LUDZIE	1.3. Wsparcie procesu transformacji kluczowych branż gospodarki regionu	Rozwój inteligentnej specjalizacji regionu tj. nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa spożywczego, ze szczególnym uwzględnieniem sadownictwa i rolnictwa ekologicznego, w tym poprawa jakości produktów rolnych poprzez wspieranie innowacyjności i usług sieciowych w zakresie wykorzystania produktów rolniczych
		Wdrożenie praktycznego szkolnictwa zawodowego i współpracy pracodawców z pracownikami w ramach branż kluczowych dla obszaru OSI
		Rozwój przetwórstwa owoców i warzyw
		Zagospodarowanie stref i obszarów rozwoju przedsiębiorczości
		Rozwój turystyki w oparciu o zasoby kulturowe i przyrodnicze doliny Wisły, we współpracy z sąsiednimi regionami
PRZYJAZNY DLA ŚRODOWISKA I CZYSTY REGION	2.1. Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego	Rozwój systemów oczyszczania ścieków i odpadów komunalnych
		Utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i zachowanie bioróżnorodności, w tym siedlisk półnaturalnych
	2.2. Adaptacja do zmian klimatu i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych	Zabezpieczenie przed skutkami suszy, w tym dostosowanie rolnictwa do zmian klimatycznych
		Wdrożenie kompleksowego programu ochrony przeciwpowodziowej
		Rekultywacja obszarów przemysłowych w zagłębiu siarkowym
		Budowa tras i ścieżek rowerowych
	2.3. Energetyka odnawialna i efektywność energetyczna	Wspieranie termomodernizacji zabudowy i wykorzystania energii odnawialnej w obiektach turystycznych i obiektach użyteczności publicznej
WSPÓLNOTA I BEZPIECZNA PRZESTRZEŃ, KTÓRE ŁĄCZĄ LUDZI	3.1. Silny kapitał społeczny w regionie	Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowych (w tym architektury regionalnej)
		Wspieranie inicjatyw lokalnych poprawiających jakość życia
	3.2. Powszechnie dostępne wysokiej jakości usługi społeczne i zdrowotne w środowisku lokalnym	Rozwój podstawowych usług publicznych: społecznych, zdrowotnych oraz w zakresie edukacji, kultury, turystyki sportu i rekreacji
	3.3. Wzmocnienie spójności przestrzennej i społecznej regionu	Rewitalizacja przestrzeni i budynków użyteczności publicznej
		Poprawa dostępności komunikacyjnej w tym rozwój niskoemisyjnego transportu publicznego oraz transportu międzywojewódzkiego

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

		Poprawa dostępności do szerokopasmowego Internetu
		Zapobieganie rozpraszaniu się zabudowy
		Rolnicze wykorzystanie wysokiej jakości gruntów rolnych, ochrona przed zmianą ich przeznaczenia
		Wspólne działania na rzecz promowania walorów obszaru OSI
		Poprawa dostępności do infrastruktury kultury i obiektów dziedzictwa kulturowego
SPRAWNE ZARZĄDZANIE REGIONEM	4.1. Rozwój systemu zarządzania strategicznego rozwojem	Koordinacja dokumentów planistycznych, programów ochrony i rozwoju
	4.2. Budowa rozpoznawalnej marki regionu świętokrzyskiego	Tworzenie i promocja wspólnych marek lokalnych, ze szczególnym uwzględnieniem sadownictwa sandomierskiego i produktów turystycznych
	4.3. Wzmacnianie partnerstwa i współpracy na rzecz rozwoju województwa	Tworzenie grup producenckich
		Współpraca międzyregionalna z województwem lubelskim i podkarpackim

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+

9. Uwarunkowania wodne oraz związane ze zmianami klimatu

Zgodnie z art. 326 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t. j. Dz.U. z 2021 r., poz. 624 ze zm.), projekty realizowane w ramach procesu implementacji Strategii Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030 uwzględniać będą m.in. ustalenia dokumentów planistycznych, o których mowa w art. 315 pkt 1-3 ww. ustawy tj.:

- plany zarządzania ryzykiem powodziowym,
- plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy,
- plan przeciwdziałania skutkom suszy.

10. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy wraz z zakresem planowanych działań

W przypadku Gminy Ćmielów opcjonalne obszary strategicznej interwencji zaprezentowane zostały w ujęciu problemowym i odnoszą się do terenu całej gminy. Generalnie wskazać można trzy główne obszary kierunków działania: infrastruktura techniczna, turystyka i obszary wiejskie, przedsiębiorczość.

Tabela 8. OSI Gminy Ćmielów w ujęciu problemowym

OSI Gminy Ćmielów w ujęciu problemowym		
Infrastruktura techniczna	Turystyka i obszary wiejskie	Przedsiębiorczość
Kierunki działania	Kierunki działania	Kierunki działania
• Rozwój infrastruktury drogowej • Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i mostowej • Wdrożenie programu budowy mieszkań komunalnych przeznaczonych na wynajem • Modernizacja budynków użyteczności publicznej • Utworzenie w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego nowego obszaru pod budowę osiedli domów jednorodzinnych • Rozbudowa i przystosowanie infrastruktury stadionu w Ćmielowie pod wydarzenia rangi ogólnokrajowej np. budowa muszli koncertowej • Budowa zbiornika retencyjnego w Brzóstowej • Rewitalizacja wschodniej części miasta Ćmielów • Wdrażanie programów z obszarów gospodarki wodno-ściekowej, budowa oczyszczalni • Promowanie działań na rzecz ekologicznego transportu zbiorowego poprzez udział w MOF Miast Północy, w tym pozyskanie środków na stację doładowania pojazdów elektrycznych	• Wsparcie produktów regionalnych, lokalnych wykorzystujących potencjał gminy • Marketingowe wykorzystanie wpisu na listę światowego dziedzictwa UNESCO (wzgórze Gawroniec) • Powstanie Punktu Informacji Turystycznej • Promowanie zewnętrzne gminy i jej walorów turystycznych w skali całego kraju • Utworzenie strony internetowej o tematyce turystycznej • Modernizacja i rozwój infrastruktury turystycznej, przy wykorzystaniu zasobów przyrodniczych (Dolina Kamiennej) • Rozwój ścieżek rowerowych, pieszych, wodnych, miejsc parkingowych, miejsc wypoczynku • Rozwój i promocja aktywnego wypoczynku na rzecz profilaktyki zdrowotnej mieszkańców • Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni rekreacji dla mieszkańców • Wytyczenie na linii północ-południe ścieżek rowerowych i	• Przygotowanie terenów inwestycyjnych odpowiadających na potrzeby przedsiębiorstw • Rozwój bazy agroturystycznej • Rozwój produktów turystycznych • Promocja producentów z terenu gminy, lokalnych produktów oraz wzmacnianie ich potencjału poprzez udział w partnerstwie publiczno-prywatnym • Stwarzanie dogodnych warunków dla osób chcących otworzyć działalność gospodarczą lub przenieść działalność zarejestrowaną w innej gminie • Cykliczne spotkania z przedsiębiorcami • Utworzenie komórki do spraw pozyskiwania i obsługi przedsiębiorców • Kampania informacyjna o możliwościach inwestowania w gminie • Stworzenie spójnej oferty inwestycyjnej • Zagospodarowanie terenów inwestycyjnych • Powstanie strefy ekonomicznej

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

• Modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne (LED) • Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	- turystycznych oraz wgranie ich do ogólnodostępnych baz danych internetowych w portach o przedmiotowej tematyce • Likwidacja nierównego dostępu do miejsc integracji dla lokalnej społeczności • Budowa świetlic, placów rekreacyjnych • Poprawa infrastruktury drogowej, mostowej, wodno-kanalizacyjnej poprzez budowę nowych odcinków • Rewitalizacja obszarów popegeerowskich • Stworzenie korzystnych warunków socjalno-bytowych celem zahamowania procesu migracji • Tworzenie dobrych warunków do utylizacji odpadów rolnych • Aktywizacja społeczności lokalnej do propagowania miejscowych tradycji i zwyczajów • Wspieranie zdywersyfikowanych źródeł dochodu na terenach wiejskich • Wspieranie lokalnych producentów rolnych • Działania na rzecz tworzenia Kół Gospodyń Wiejskich w sołectwach, w których jeszcze nie działają • Pomoc i doradztwo dla rolników w zakresie m.in. utylizacji i zagospodarowania odpadów rolniczych	
---	--	--

Źródło: opracowanie na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie

11. System realizacji strategii

W procesie **monitoringu** zakłada się sukcesywne zbieranie oraz analizę danych odnoszących się do stopnia realizacji uzgodnionych celów wraz z przypisanymi im zadaniami, kierunkami działania. W oparciu o zgromadzone informacje w kolejnym etapie można przeprowadzać aktualizację oraz modyfikację pierwotnie zakładanych działań. Do silnych stron monitoringu zaliczyć można możliwość elastycznej reakcji na zmiany zachodzące w bliższym lub dalszym otoczeniu organizacji. Monitoring i późniejsza ocena stopnia wdrażania zapisów strategii rozwoju gminy powinny odbywać się przy użyciu zestawu wskaźników monitorujących. Istotna w tym zakresie jest dostępność wiarygodnych danych statystycznych. Przykładowe zestawienie wskaźników przedstawione zostało w poniższej tabeli. W nawiązaniu do **ewaluacji** należy wziąć pod uwagę dynamikę zmian poszczególnych wartości w przekroju badanych lat. Ponadto w procesie implementacji założeń strategii przestrzegane będą następujące zasady:

- zasada koordynacji, związana z łączeniem działań, mechanizmów i instrumentów polityki spójności UE, polityki regionalnej państwa, polityk sektorowych wdrażanych na poziomie województwa oraz polityk lokalnych realizowanych przez gminę,
- zasada subsydiarności, będąca jedną z kluczowych zasad polityki rozwoju, zakładająca, że planowanie i realizacja interwencji publicznej prowadzone są na odpowiednim, możliwie najniższym, poziomie zarządzania, gwarantującym jej najwyższą efektywność,
- zasada koncentracji, oznaczająca skupienie ograniczonych środków finansowych i zasobów organizacyjnych na interwencji w działania strategiczne w wybranych dziedzinach decydujących o konkurencyjności regionu, jak również na wyodrębnionych obszarach,
- zasada partnerstwa, rozumiana jako współdziałanie, współdecydowanie oraz współodpowiedzialność różnorodnych środowisk i instytucji zaangażowanych w proces rozwoju regionalnego i lokalnego, traktowanych jako partnerzy w procesie formułowania celów rozwojowych, mechanizmów ich wdrażania i monitorowania efektów,

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

- zasada wieloszczeblowego zarządzania, uwzględniająca integrującą i koordynacyjną rolę samorządu województwa na poziomie regionalnym oraz znacznie większe włączenie władz samorządowych szczebla lokalnego w programowanie i działania rozwojowe.

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030 wdrażana będzie przy wykorzystaniu zdywersyfikowanych instrumentów, wśród których można wymienić:

- wdrożeniowe, w tym lokalne strategie sektorowe, plany, modele postępowania, procedury, projekty, uszczegóławiające priorytety oraz strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów rozwojowych,
- organizacyjno-zarządcze, w tym mieszczą się regulaminy poszczególnych jednostek organizacyjnych samorządu oraz działania zespołu zarządzającego strategią,
- finansowe, z uwzględnieniem uchwał budżetowych, pozostałych dokumentów finansowych wyznaczających strategiczne kierunki koncentracji środków finansowych, budżetu zadaniowego, projektów współfinansować ze środków europejskich, konkursów dla organizacji pozarządowych, budżetu obywatelskiego jako przejawu partycypacji społecznej, endogeniczne inicjatywy lokalne,
- prawne, obejmujące uchwały Rady Gminy, zarządzenia Burmistrza, regulacje w postaci aktów prawa miejscowego, decyzje administracyjne,
- planowania przestrzennego, w tym miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, procedury zapewniające udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym,
- społeczne, obejmujące działania edukacyjne, kampanie społeczne i informacyjne, działania promocyjne, konsultacje wewnętrzne, konsultacje społeczne, strony internetowe, system informacji przestrzennej gminy, wykorzystanie mediów tradycyjnych oraz społecznościowych,
- kadrowe, z uwzględnieniem kadry kierowniczej, koordynatorów programów i projektów, lokalnych liderów, systemów doskonalenia kadr, systemów szkoleniowych, wymiany doświadczeń, dobrych praktyk, benchmarków,
- ekonomii społecznej, obejmujące klauzule społeczne w konkursach i przetargach, system przekazywania lokali mieszkalnych z zasobów gminy na cele społeczne,
- koordynacji, w tym zespoły eksperckie, gremia o charakterze opiniodawczo-doradczym, przykładowo rada działalności pożytku publicznego, rada przedsiębiorczości, rada

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

seniorów, partnerstwa lokalne, regionalne, krajowe, międzynarodowe, w różnych konfiguracjach, w tym o charakterze międzysamorządowym, międzysektorowym i międzyorganizacyjnym, uwzględniając również partnerstwo publiczno-prywatne, zespoły zadaniowe i wdrożeniowe,

- kontrolne, przy uwzględnieniu aktualizacja ewidencji i rejestrów, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego,
- kontroli społecznej, przedstawiciele lokalnych społeczności partycypują w każdym z etapów realizacji projektu, jest on tym samym objęty kontrolą obywatelską. Kontrola obywatelska przejawia się sprawowaniem kontroli nad funkcjonowaniem instytucji publicznych, instytucji zaufania publicznego oraz zwiększaniem ich przejrzystości i przestrzeganie reguł dobrego rządzenia (good governance).

Raport z ewaluacji strategii należy opracowywać optymalnie co dwa lata, do końca pierwszego półrocza za rok poprzedni w następujących latach: 2023, 2025, 2027, 2029, 2031. Zespoły odpowiedzialne za proces monitoringu i ewaluacji strategii wskazuje Burmistrz Ćmielowa.

Tabela 9. Zestawienie wskaźników monitorujących i ewaluacyjnych w przyporządkowaniu do poszczególnych celów strategicznych

Przykładowe Wskaźniki	Oczekiwany kierunek zmian 2030 r., źródło danych, rok bazowy: 2021	Cel strategiczny 1. Rozwój infrastruktury technicznej oraz społecznej, w tym sektora kultury oraz ochrony zdrowia	Cel strategiczny 2. Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości oraz rozwoju gospodarczego gminy	Cel strategiczny 3. Rozwój turystyki, usług oraz miejsc wypoczynku dla mieszkańców	Cel strategiczny 4. Aktywizacja i rozwój obszarów wiejskich	Cel strategiczny 5. Ochrona środowiska naturalnego oraz efektywne zagospodarowanie przestrzeni
Liczba osób objętych wsparciem pomocy społecznej (os.)	Spadek, GUS					
Liczba projektów przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (szt.)	Wzrost, JST					
Ćwiczący w klubach sportowych (os.)	Wzrost, JST					
Liczba projektów zrealizowanych przy udziale NGO (szt.)	Wzrost, JST					
Liczba organizacji pozarządowych (NGO) na mieszkańca	Wzrost, JST					

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Biblioteki (liczba czytelników) (os.)	Wzrost, GUS					
Liczba osób uczestniczących w lokalnych imprezach (os.)	Wzrost, GUS					
Wskaźnik salda migracji	Wzrost, GUS					
Poziom tożsamości lokalnej (badania ankietowe)	Wzrost, JST					
Liczba mieszkańców gminy (os.)	Wzrost, GUS					
Liczba obiektów objętych termomodernizacją (ob.)	Wzrost, JST					
Liczba instalacji OZE (szt.)	Wzrost, JST					
Stopień emisji dwutlenku węgla (t/r)	Spadek, JST					
Powierzchnia terenów zielonych (ha)	Wzrost, JST					
Liczba projektów z zakresu edukacji ekologicznej (szt.)	Wzrost, JST					
Stopa bezrobocia (%)	Spadek, JST					
Liczba bezrobotnych (os.)	Spadek, GUS					
Wskaźnik przedsiębiorczości (liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców)	Wzrost, GUS					
Liczba nowych miejsc pracy	Wzrost, JST					
Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw (szt.)	Wzrost, GUS					
Liczba zgłoszonych ofert pracy (szt.)	Wzrost, JST					
Powierzchnia terenów inwestycyjnych (ha)	Wzrost, JST					
Liczba turystów (os.)	Wzrost, JST					
Liczba miejsc noclegowych	Wzrost, GUS					
Liczba projektów promujących gminę (szt.)	Wzrost, JST					
Liczba wejść na stronę internetową gminy	Wzrost, JST					
Poziom jakości obsługi klienta (badania ankietowe)	Wzrost, JST					
Wartość umów o dofinansowanie projektów ze środków europejskich (PLN)	Wzrost, GUS					
Liczba projektów z zakresu e-administracji publicznej (szt.)	Wzrost, JST					
Liczba wydanych pozwoleń na budowę (szt.)	Wzrost, JST					
Powierzchnia zrewitalizowanych terenów (ha)	Wzrost, JST					

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Liczba zrewitalizowanych obiektów (ob.)	Wzrost, JST					
Długość nowych dróg (km)	Wzrost, JST					
Długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (km)	Wzrost, JST					
Powierzchnia gmin objęta MPZP (ha)	Wzrost, JST					
Liczba projektów dla uczniów niepełnosprawnych i ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (szt.)	Wzrost, JST					
Liczba szkoleń kompetencyjnych dla kadry nauczycielskiej (szt.)	Wzrost, JST					

Źródło: opracowanie własne

Tabela 10. Plan operacyjny realizacji Strategii Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

CEL STRATEGICZNY HORYZONTALNY – Wzrost jakości życia mieszkańców Gminy Ćmielów przy poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju			
Cel strategiczny 1 – Rozwój infrastruktury technicznej oraz społecznej, w tym sektora kultury oraz ochrony zdrowia			
Cel operacyjny	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Podmioty uczestniczące w realizacji	Podmiot monitorujący
Cel operacyjny 1.1.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie
Cel operacyjny 1.2.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie
Cel operacyjny 1.3.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie
Cel operacyjny 1.4.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie
Cel operacyjny 1.5.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie
Cel strategiczny 2 – Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości oraz rozwoju gospodarczego gminy			
Cel operacyjny 2.1.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie
Cel operacyjny 2.2.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie
Cel operacyjny 2.3.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie
Cel operacyjny 2.4.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie
Cel strategiczny 3 – Rozwój turystyki, usług oraz miejsc wypoczynku dla mieszkańców			
Cel operacyjny 3.1.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie
Cel operacyjny 3.2.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie
Cel operacyjny 3.3.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie
Cel strategiczny 4 – Aktywizacja i rozwój obszarów wiejskich			
Cel operacyjny 4.1.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Cel operacyjny 4.2.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie
Cel operacyjny 4.3.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie
Cel strategiczny 5 – Ochrona środowiska naturalnego oraz efektywne zagospodarowanie przestrzeni			
Cel operacyjny 5.1.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie
Cel operacyjny 5.2.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie
Cel operacyjny 5.3.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie

Dokumenty wykonawcze w relacji do strategii rozwoju gminy należy rozumieć jako wszystkie obligatoryjne lub fakultatywne plany, programy funkcjonujące w gminie. W poniższej tabeli wskazano dokumenty, których wdrażanie ma wpływ na realizację celów strategii rozwoju.

Tabela 11. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Przykładowy obszar tematyczny	Dokument gminny (wykonawczy)	Wytyczne wynikające z działań planu operacyjnego
Planowanie przestrzenne	- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ćmielów, - Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego,	- zgodność zapisów studium z modelem funkcjonalno-przestrzennym gminy przyjętym w strategii, - aktualizacja studium w miarę potrzeb oraz w wyniku zmian w prowadzonej polityce przestrzennej,
Energetyka	- założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, - plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,	kompleksowa realizacja założeń zawartych w planach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające z zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy,
Gospodarka komunalna	- wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, - wieloletnie plany gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy, - wieloletni plan inwestycyjny,	kompleksowa realizacja założeń zawartych w planach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające z zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy,
Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Ćmielów	aktualizacja dokumentu i kontynuacja realizacji projektów, zadań uwzględnionych w gminnym programie opieki nad zabytkami,

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Ćmielów - Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Ćmielów na lata 2018-2022 - program usuwania azbestu, - program małej retencji,	- aktualizacja dokumentu i kontynuacja realizacji projektów, zadań uwzględnionych w planie gospodarki niskoemisyjnej, - kompleksowa realizacja zadań uwzględnionych w programach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające z zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy,
Transport	- plany rozwoju sieci drogowej wraz z planami finansowania w zakresie dróg gminnych, - plan zrównoważonej mobilności, - strategia rozwoju elektromobilności,	kompleksowa realizacja założeń zawartych w planach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające z zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy,
Polityka społeczna	- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Ćmielów - gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, - gminny program wspierania rodziny, - gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, - gminny program przeciwdziałania narkomanii,	- implementacja założeń strategii, monitoring i ewaluacja, - kompleksowa realizacja zadań uwzględnionych w programach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające z zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy, - realizacja przewidzianych w programie rewitalizacji projektów społecznych,
Rozwój lokalny	- Programu Współpracy Miasta i Gminy Ćmielów z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na kolejne lata - plany odnowy miejscowości,	- realizacja przewidzianych w programie współpracy z organizacjami pozarządowymi projektów, szersze wykorzystywanie endogenicznych potencjałów rozwojowych, szersze angażowanie organizacji pozarządowych w realizację zadań publicznych, - implementacja oraz bieżąca ewaluacja planów urządzeniowo-rolnego oraz odnowy miejscowości,
Zarządzanie kryzysowe	gminny plan zarządzania kryzysowego,	implementacja oraz bieżąca kontrola gminnych planów zarządzania kryzysowego,
Finanse publiczne	- Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Ćmielów, - uchwały budżetowe.	zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Ćmielów zgodne z przyjętymi w strategii priorytetowymi celami oraz zadaniami do realizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie

Cele rozwojowe Polski, które w założeniach Umowy Partnerstwa wskazano do finansowania z funduszy unijnych 2021-2027 to:

- zwiększenie konkurencyjności gospodarki,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń,
- dobry stan środowiska naturalnego, zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju,
- przejście na gospodarkę niskoemisyjną,
- zrównoważenie systemu energetycznego,
- poprawa stabilności dostaw paliw i energii,
- dobry stan środowiska naturalnego, zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- zwiększanie efektywności funkcjonowania instytucji państwa,
- wzmocnienie połączeń komunikacyjnych, w tym transeuropejskich,
- poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów,
- zwiększenie dostępności transportowej kraju,
- poprawa jakości kapitału ludzkiego oraz zwiększenie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju,
- ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego,
- zwiększanie efektywności funkcjonowania instytucji państwa,
- poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Przykładowe **źródła finansowania projektów**, zadań zapisanych w strategii wskazywane dla samorządów przez **Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej**:

- środki budżetu jednostek samorządu terytorialnego, w tym regionalne, powiatowe oraz środki własne gminy,
- środki pochodzące z budżetu państwa (pozostające w dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy),
- środki funduszy celowych, np. pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw

Strategia Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030

Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym),

- inne fundusze ze źródeł europejskich jak np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki sektora prywatnego, w tym formuła partnerstwa publiczno-prywatnego oraz fundusze sektora pozarządowego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe,
- dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych, np. tarczy antykryzysowych.

12. Literatura pomocnicza

- Anholt S.: Competitive Identity. The New Branding Management for Nations, Cities and Regions. Palgrave Macmillan, New York, p. 75. 2007.
- Bartniczak B., Raszkowski A.: Sustainable Development in African Countries: An Indicator-Based Approach and Recommendations for the Future. Sustainability 2019; 11 (1): 22.
- Bartniczak B., Raszkowski A.: Sustainable development in Asian countries – indicator-based approach. Problemy Ekorozwoju. Problems of Sustainable Development 2019, 14(1), pp. 29-42.
- Bartniczak B., Raszkowski A.: Sustainable development in the Russian Federation – indicator-based approach. Problemy Ekorozwoju. Problems of Sustainable Development 2017, 12(2), pp. 133-142.
- Bartniczak B., Raszkowski A.: Sustainable forest management in Poland. Management of Environmental Quality: An International Journal, 2018, Vol. 29, No. 4, pp. 666-677.
- Fiedor B. (red.): Podstawy ekonomii środowiska i zasobów naturalnych; C.H. Beck., Warszawa, Poland; 2002, ISBN 83-7110-868-0.
- Florida R.: Cities and the creative class. Routledge, New York, p. 7. 2005.
- Gelder S.: City Brand Partnership. In: City Branding. Theory and Cases, ed. K. Dinnie, Palgrave Macmillan, New York, p. 37-38. 2011.
- Govers R., Go F.: Place Branding. Global, Virtual and Psychical Identities, Constructed, Imagined and Experienced. Palgrave Macmillan, New York, p. 16-17. 2009.
- Hague C.: Planning and place identity. In: Place identity, participation and planning, eds. C. Hague, P. Jenkins, Routledge, New York, p. 4. 2005.
- Kotler P., Armstrong G., Saunders J., Wong V.: Principles of Marketing. Prentice Hall Europe, Upper Saddle River, p. 772. 1999.
- Kotler P., Asplund C., Rein I., Heider D.: Marketing Places Europe. Prentice Hall, London. 1999.
- Kotler P., Haider D., Rein I.: Marketing Places. Attracting Investment, Industry, and Tourism to Cities, States, and Nations. The Free Press, New York, p. 18. 1993.

- Middleton A.: City Branding and Inward Investment. In: City Branding. Theory and Cases, ed. K. Dinnie, Palgrave Macmillan, New York, p. 20. 2011.
- Pawłowski A.: How many dimensions does sustainable development have? Sustainable Development, 2008, 16(2), pp. 81-90.
- Pawłowski A.: Sustainable Development as a Civilizational Revolution: A Multidisciplinary Approach to the Challenges of the 21st Century; CRC Press, Taylor & Francis Group: London, United Kingdom; 2011, ISBN 978-0415578608.
- Pike A., Rodriguez-Pose A., Tomaney J.: Local and Regional Development; Routledge: New York, USA; 2016, ISBN 978-1317664147.
- Proctor T., Public Sector Marketing. Pearson Education, Essex, p. 2. 2007.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: On the Road to Sustainability: Implementation of the 2030 Agenda Sustainable Development Goals (SDG) in Poland. Sustainability 2019, 11 (2), 366.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: Sustainable Development in the Central and Eastern European Countries (CEECs): Challenges and Opportunities. Sustainability 2019, 11, 1180.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: Towards Sustainable Regional Development: Economy, Society, Environment, Good Governance Based on the Example of Polish Regions. Transformations in Business & Economics 2018, Vol. 17, No 2 (44), pp. 225-245.
- Sobczak E., Bartniczak B., Raszkowski A.: Aging Society and the Selected Aspects of Environmental Threats: Evidence from Poland. Sustainability 2020, 12, 4648.
- Stimson R., Stough R., Roberts B.: Regional Economic Development. Analysis and Planning Strategy. Springer, Heidelberg, p. 88. 2006.

13. Spis wykresów

Wykres 1. Stan ludności	16
Wykres 2. Struktura ludności według wieku	17
Wykres 3. Bezrobocie rejestrowane (os.)	17
Wykres 4. Saldo migracji	18
Wykres 5. Przyrost naturalny	18
Wykres 6. Porady lekarskie ogółem	19
Wykres 7. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	19
Wykres 8. Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych (PLN)	20
Wykres 9. Biblioteki publiczne – księgozbiór i wypożyczenia (wol.)	20
Wykres 10. Biblioteki publiczne – czytelnicy w ciągu roku	21
Wykres 11. Zwiedzający muzea na 1000 ludności	21
Wykres 12. Uczestnicy lokalnych imprez ogółem	22
Wykres 13. Współczynniki skolaryzacji (%)	22
Wykres 14. Dochody i wydatki na mieszkańca (PLN)	27
Wykres 15. Dochody i wydatki ogółem (PLN)	27
Wykres 16. Fundusze unijne – wartość umów, decyzji o dofinansowanie ogółem (PLN)	28
Wykres 17. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności	28
Wykres 18. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	29
Wykres 19. Liczba miejsc noclegowych w gminie	29
Wykres 20. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej (%)	32
Wykres 21. Zużycie energii elektrycznej na mieszkańca (kWh)	33
Wykres 22. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	33
Wykres 23. Zużycie wody na mieszkańca (m3)	34
Wykres 24. Zużycie gazu z sieci w kWh na mieszkańca	34
Wykres 25. Zasoby mieszkaniowe – mieszkania	35
Wykres 26. Zasoby mieszkaniowe – przeciętna powierzchnia użytkowa (m2)	35
Wykres 27. Powierzchnia gruntów leśnych (ha)	36

14. Spis tabel

Tabela 1. Organizacja szkół podstawowych w Gminie Ćmielów	14
Tabela 2. Organizacja oddziałów przedszkolnych	14
Tabela 3. Analiza SWOT Gminy Ćmielów.....	41
Tabela 4. Uproszczona tablica analizy SWOT dotycząca prognozowanej strategii działania Gminy Ćmielów ...	43
Tabela 5. Drzewo celów strategii rozwoju Gminy Ćmielów	45
Tabela 6. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi	48
Tabela 7. Oczekiwane skutki interwencji w OSI MOF Miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze a cele Strategii.....	67
Tabela 8. OSI Gminy Ćmielów w ujęciu problemowym	70
Tabela 9. Zestawienie wskaźników monitorujących i ewaluacyjnych w przyporządkowaniu do poszczególnych celów strategicznych	74
Tabela 10. Plan operacyjny realizacji Strategii Rozwoju Gminy Ćmielów na lata 2021-2030.....	76
Tabela 11. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	77
Tabela 12. Lokalni liderzy biorący udział w pracach nad strategią rozwoju gminy	86

15. Spis map

Mapa 1. Gmina Ćmielów, System Informacji Przestrzennej	10
Mapa 2. Gmina Ćmielów, Geoportal360	11
Mapa 3. Gmina Ćmielów, mapa lokalizacyjna	15
Mapa 4. Kierunki zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ćmielów	57
Mapa 5. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ćmielów	61
Mapa 6. Obszary strategicznej interwencji (OSI) na terenie województwa świętokrzyskiego	64
Mapa 7. OSI Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze	65
Mapa 8. OSI MOF Miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze	66

Tabela 12. Lokalni liderzy biorący udział w pracach nad strategią rozwoju gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie